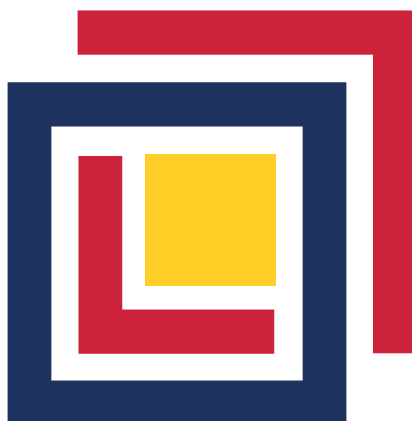

RECONSTRUIREA ÎNCREDERII

Raport elaborat de
Consiliul Investitorilor Străini
Mai 2015, București – ROMÂNIA

Notă importantă privind dreptul de autor

Copyright © 2015 Consiliul Investitorilor Străini (FIC), Str. Ion Câmpineanu nr. 11, 010031 București, România. Toate drepturile rezervate.

Prezenta *Carte Albă* este rezultatul unor contribuții importante din partea membrilor FIC, a directorilor, a Bordului, grupurilor de lucru și a personalului permanent, constând în timp, resurse și efort. Veți observa că nicio persoană nu este menționată în acest document. Această alegere a fost deliberată. Peste 120 de persoane au participat în mod activ la acest proiect, iar meritul le revine tuturor.

FIC distribuie *Cartea Albă* în mod gratuit, ca parte a angajamentului său față de comunitate. Un număr limitat de copii în limbile română și engleză este disponibil la sediul FIC.

FIC acordă permisiunea presei scrise și audiovizuale, ONG-urilor și altor organizații similare de a reproduce și de a publica extrase din această *Carte Albă* pe orice tip de suport și fără plata vreunei taxe sau redevențe și fără o solicitare formală în scris, cu condiția ca astfel de copii să nu se efectueze sau să se distribuie în scopul obținerii de profit iar FIC să fie recunoscut în toate cazurile ca autor al acestora. Pentru a garanta acuratețea citatelor și a procesului de republicare, această *Carte Albă* este disponibilă în format electronic în limbile română și engleză pe site-ul FIC <http://www.fic.ro>.

Nimeni nu are dreptul să publice, să transmită, să transfere, să comercializeze, să reproducă, să creeze lucrări derivate, să distribuie sau să utilizeze în orice fel conținutul acestui document, parțial sau în întregime, cu excepția cazurilor enumerate mai sus în care este permis expres acest lucru.

Deși FIC a depus eforturi pentru a se asigura că acest raport este actual și corect, FIC nu își asumă nici o răspundere pentru eventualele erori sau omisiuni din această *Carte Albă*.

Cuprins

Lista Abrevierilor	iii
Mediul Macroeconomic	01
Aspecte prioritare și recomandări FIC	06
Capitol 01: Infrastructură	13
Capitol 02: Piața forței de muncă	17
Capitol 03: Finanțare europeană	23
Capitol 04: Mediu și dezvoltarea durabilă	29
Capitol 05: Managementul instituțiilor publice	37
Capitol 06: Sectorul energetic	43
Capitol 07: Regimul fiscal	49
Capitol 08: Tehnologie și inovare	57
Capitol 09: Sectorul agroalimentar	63
Capitol 10: Sănătate	67
Capitol 11: Educație	73
Capitol 12: Sectorul întreprinderilor mici și mijlocii	77

List of Abbreviations

AC	Autorități Contractante
ADA	Ambalaje și Deșeuri de Ambalaje
AFM	Administrația Fondului pentru Mediu
AM	Autoritatea de Management
ANAF	Agencia Națională de Administrare Fiscală
APA	Acordurile de Preț în Avans
APIA	Agencia de Plăți și Intervenție pentru Agricultură
ARB	Asociația Română a Băncilor
BCE	Banca Centrală Europeană
BEI	Banca Europeană de Investiții
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BM	Banca Mondială
BNR	Banca Națională a României
BVB	Bursa de Valori București
CCR	Curtea Constituțională a României
CE	Comisia Europeană
CEE	Centrul și Estul Europei
CES	Consiliul Economic și Social
CF	Codul Fiscal
CNAS	Casa Națională de Asigurări de Sănătate
CPF	Codul de Procedură Fiscală
DEEE	Deșeurile de Echipamente Electrice și Electronice
EHCI	Indexul European al Sistemelor Medicale
EU-ETS	Schema de Comercializare a Certificatelor de Emisii de Gaze cu Efect de Seră
FC	Fonduri Structurale și de Coeziune
FCC	Comisia Federală pentru Comunicații
FEDR	Fondul European de Dezvoltare Regională
FIC	Consiliul Investitorilor Străini
FMI	Fondul Monetar Internațional
FSE	Fondul Social European
GR	Guvernul României
HG	Hotărârea Guvernului
HTA	Evaluarea Tehnologiei Medicale
IFC	Corporația Financiară Internațională
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii

INS	Institutul Național de Statistică
IoT	Internetul Lucrurilor
IS	Întreprinderi la care Statul este Acționar Majoritar
ISD	Investiții Străine Directe
IT&C	Tehnologia Informației și Comunicării
Master Plan	Planul General de Transport
MCV	Mecanismul de Cooperare și Verificare
Ministerul Economiei	Ministerul Economiei, Comerțului și Turismului
MFP	Ministerul Finanțelor Publice
Ministerul Mediului	Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor
MSI	Ministerul pentru Societatea Informațională
MT	Ministerul Transporturilor
OCDE	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
OE	Operatori Economici
OI	Organisme Intermediare
OPCOM	Operatorul Pieței de Energie Electrică și de Gaze Naturale din România
OPI	Ofertă Publică Inițială
OUG	Ordonanță de Urgență a Guvernului
PIB	Produsul Intern Brut
PNCCF	Programul Național de Cadastru și Carte Funciară
PNADR	Programul Național pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală
PNDR	Programul Național pentru Dezvoltare Rurală
PO	Program Operațional
POS	Program Operațional Sectorial
PPC	Paritatea Puterii de Cumpărare
PPP	Parteneriat Public-Privat
RSC	Responsabilitatea Socială Corporativă
RON	Moneda Națională a României (singular leu, plural lei)
SFIA	Soluția Fiscală Individuală Anticipată
SIPE	Sistemul Informatic de Rețetă Electronică
SIUI	Sistemul Informatic Unic Integrat
SNDD	Strategia Națională de Dezvoltare Durabilă
SRE	Energie Electrică din Surse Regenerabile de Energie
TTIP	Parteneriatul Transatlantic pentru Comerț și Investiții
TVA	Taxa pe Valoarea Adăugată
UE	Uniunea Europeană

Inflația a rămas sub, sau aproape de limita inferioară a țintei stabilite de Banca Națională a României (BNR) de $2,5\% \pm 1\%$ în 2014, ajungând la 0,8% în decembrie (Figura 3). La nivelul redus al inflației au contribuit scăderea prețurilor la alimente, datorită unei recolte bune și a ofertei crescute din țările producătoare afectate de embargoul Rusiei impus în iunie 2014, scăderea prețurilor la energie și îmbunătățirea așteptărilor privind inflația și nu în ultimul rând efectele ajustării prețurilor administrate de stat la sfârșitul anului 2013 (Figura 4).

În ultimii doi ani obligațiunile suverane ale României au surclasat majoritatea instrumentelor financiare similare din alte economii emergente, prima de risc de țară fiind în scădere (Figura 5). Consolidarea din 2014 s-a datorat în parte stabilizării lichidităților la nivel global și a unui flux de fonduri care au ieșit din Rusia și s-au îndreptat către alte piețe emergente. Îmbunătățirea fundamentelor economiei românești și riscul de țară în scădere au contribuit împreună la stabilizarea economiei și a monedei (Figura 6).

Figura 5: Prima de risc de țară măsurată de EMBI

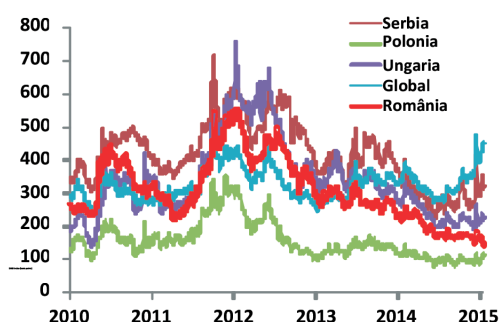
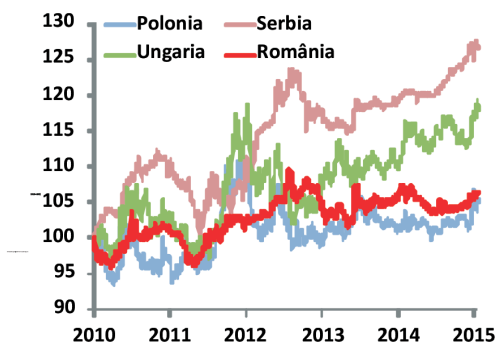

Figura 6: Cursuri de schimb euro

Sursa: Bloomberg

Piața de capital românească a avut o performanță rezonabilă începând cu 2012 cu rezultate mai bune decât al celorlalte țări din regiune (Figura 7). Indicele bursier al României a beneficiat parțial de rate ale dobânzii care au atins un minim istoric, precum și de fluxuri suplimentare din piețele europene datorită măsurilor monetare ale Băncii Centrale Europene (BCE) de stimulare a economiei. Pe măsură ce indicele românesc a urcat, au crescut și deținerile de acțiuni și obligațiuni ale nerezidenților, ultimele crescând mai rapid decât primele (Figura 8).

Figura 7: Index MSCI

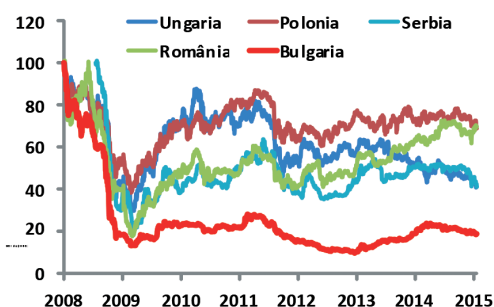
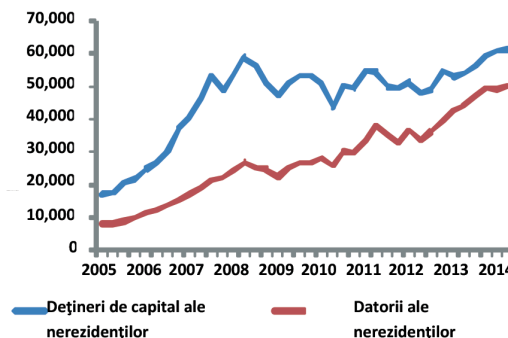

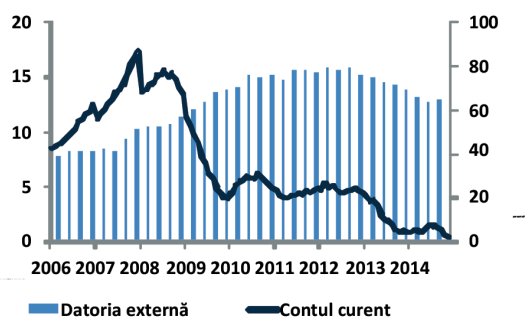
Figura 8: Dețineri de capital și datorii ale nerezidenților

Sursa: Bloomberg, Banca Națională a României

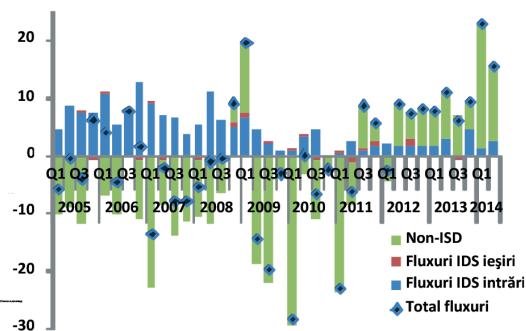
Dezechilibrele externe au rămas moderate. Contul curent a fost reechilibrat aproape complet, ajungând la un deficit de 1% din PIB în noiembrie 2014, pe fondul unui surplus în balanța serviciilor și a unui deficit redus în balanța bunurilor și mărfurilor. Datoria externă a scăzut în ultimii doi ani, în principal datorită rambursării către FMI a unui împrumut de 13 miliarde euro și către Comisia Europeană (CE) a unuia de 5 miliarde euro (Figura 9).

Figura 9: Contul curent și datoria externă

Sursa: Banca Națională a României

Figura 10: Fluxuri de capital privat

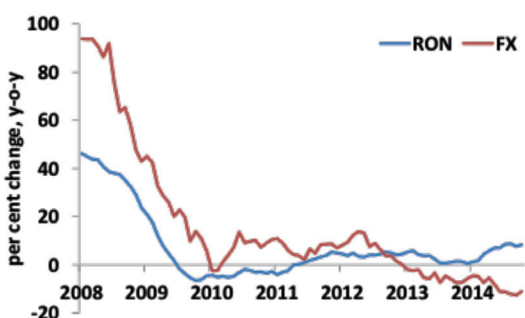

Odată cu declanșarea crizei, intrările de capital privat străin au scăzut brusc. Această scădere a reflectat atât aversiunea sporită față de risc a piețelor financiare, cât și vulnerabilitățile României. Scăderea în cauză a condus la un deficit de finanțare externă care a fost, în cele din urmă, acoperit prin împrumuturi în cadrul unui program de asistență financiară comun UE/FMI/BM. Reducerea intrărilor de capital străin și măsurile corective adoptate în cadrul programului au avut ca rezultat ajustarea imediată, dar limitată a cererii interne, precum și redresarea rapidă a creșterii economice, după ce, în perioada 2009-2010, s-a înregistrat o scădere cumulată a activității economice de aproape 8 %.

Deficitul mic de cont curent este acum acoperit integral de Investițiile Străine Directe (ISD), însă nivelul acestora în 2014 a rămas cu mult sub cel înregistrat înainte de criza financiară (Figura 10). Îmbunătățirea parametrilor macroeconomici au dus la o creștere a fluxurilor de fonduri non-ISD, însă acest tip de intrări este de obicei mai volatil decât ISD și predispus la reajustări bruște în funcție de tendințele economiei globale.

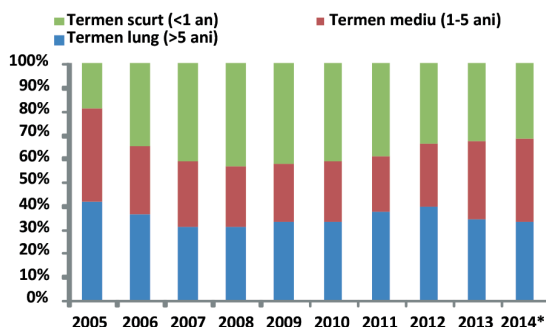
Sectorul bancar a rămas bine capitalizat, cu o rată de solvabilitate de aproximativ 17% în septembrie 2014. Scăderea gradului de îndatorare a continuat și în 2014 cu structura maturității finanțărilor externe a băncilor schimbându-se favorabil, înspre o finanțare pe termen lung. Raportul dintre credite și depozite a scăzut de la 120% în 2012, la 100% în cel de-al treilea trimestru din 2014. Acest fenomen a putut fi observat în creșterea atenuată a creditului în 2014, și din lipsa cererii, pe fondul volumului încă ridicat de credite neperformante din România. Cu toate acestea, în urma inițiativei BNR care a permis băncilor să păstreze posibilitatea recuperării creditelor neperformante scoase din bilanț acestea au scăzut de la un nivel foarte ridicat de 20,4% în primul trimestru din 2014 la un nivel mai moderat de 15,3% în cel de-al treilea trimestru din 2014.

Figura 11: Evoluția creditelor

Sursa: Banca Națională a României

Figura 12: Credite în RON pentru sectorul privat

Structura lei-valută a creditului neguvernamental s-a îmbunătățit de la mijlocul anului 2013, împrumuturile în lei depășind-le în prezent pe cele în valută (Figura 11). În același timp, structura maturității creditelor în lei a cunoscut și ea o evoluție pozitivă prin diminuarea ponderii creditelor pe termen scurt din totalul creditelor acordate (Figura 12).

Politici macroeconomice adoptate

România a trecut printr-o ajustare fiscală semnificativă după începerea crizei financiare din 2008, ceea ce a ajutat la reducerea deficitului până sub 2% din PIB în anul 2014 (Figura 13). Capacitatea României de a utiliza stimulente fiscale a rămas limitată, dar scădere inflației a permis relaxarea politicii monetare.

România a încheiat cu FMI un acord de tip stand-by pentru perioada septembrie 2013 - septembrie 2015, cu o linie de credit de 1,98 miliarde euro. A treia etapă de evaluare a acordului a fost programată inițial pentru mijlocul anului 2014, însă mai apoi a fost amânată succesiv până la mijlocul lui 2015.

Veniturile bugetare au crescut în 2014 pe fondul sporirii contribuțiilor sociale ca urmare a creșterii salariului minim, precum și datorită unei mai bune colectări a impozitului pe profit. Cu toate acestea, economiile bugetare s-au făcut în principal prin reducerea investițiilor publice, ceea ce ar putea afecta negativ creșterea economică pe termen mediu și lung.

Figura 13: Deficit Fiscal

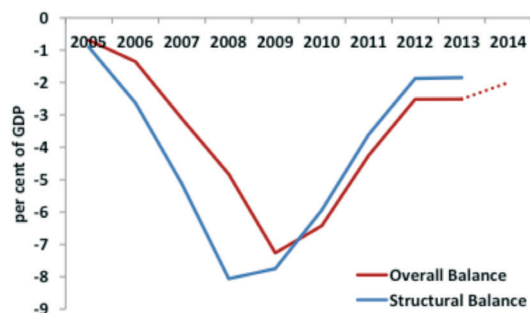
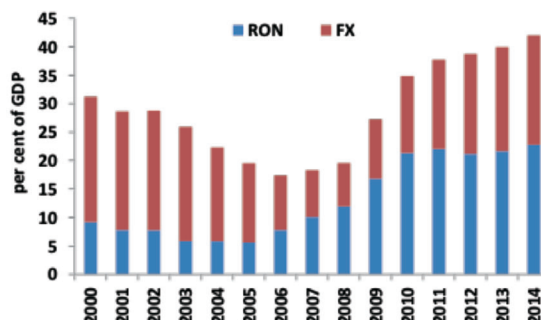

Figura 14: Datoria Publică

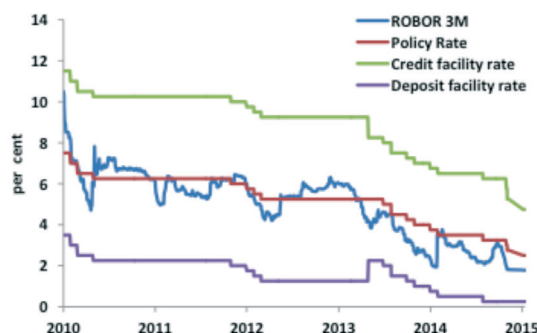
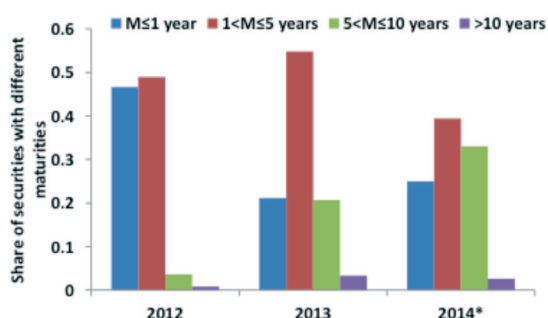

Sursa: Ministerul Finanțelor Publice. Valoarea din 2014 este estimarea FMI

Datoria publică a crescut, însă a rămas la un nivel moderat raportată la situația din regiune, menținându-se la 41,6% din PIB în noiembrie 2014¹. În ciuda îmbunătățirilor din ultimii ani, o mare parte a datoriei este încă expusă riscului valutar (Figura 14). Maturitatea datoriei publice s-a îmbunătățit recent și datorită lichidității crescute de pe piețele financiare globale. Ponderea datoriei publice cu scadențe mai mari de 5 ani, ca procent din totalul datoriilor, a crescut la 35,6% în 2014 de la 4,4% în 2012 (Figura 15).

Scăderea constantă a inflației pe fondul reducerii prețurilor la alimente și petrol, precum și a așteptărilor privind scăderea acesteia, a oferit BNR posibilitatea să reducă rata dobânzii de politică monetară la un minim istoric de 2% în martie 2015. În același timp, dobânzile oferite în piață (ex. ROBOR3M) au scăzut la aproximativ 1,5% procente în februarie 2015 (Figura 16). Pentru a injecta lichiditate în piață și pentru a îmbunătăți condițiile de creditare, BNR a redus în septembrie 2014, de la 12% la 10%, rezervele minime obligatorii la pasivele în lei în timp ce rezervele minime obligatorii pentru valută au fost păstrate la nivelul de 14%. România poate avea șansa istorică de a menține un nivel redus sustenabil al dobânzilor câtă vreme reformele structurale continuă iar așteptările privind inflația sunt ancorate de politici publice credibile.

Figura 15: Structura maturității datoriei publice **Figura 16: Rate ale dobânzilor**

Sursa: Banca Națională a României

Perspective și provocări viitoare

Comisia Europeană (CE) prognozează o creștere a PIB de 2,7% în 2015 și de 2,9% în 2016. Reducerile recente și potențiale ale ratei dobânzii determinate de inflația scăzută, vor continua să stimuleze cererea internă în 2015. După doi ani de declin, volumul de investiții ar putea crește datorită consolidării încrederii industriale și a nevoii de refacere a stocurilor epuizate. Politicile BNR privind creditele neperformante în afara bilanțurilor și de reducere a rezervelor minime obligatorii aplicabile pasivelor în lei pot duce la o creștere a creditării, deși pe termen mediu această evoluție va depinde mult de gradul în care activitatea sectorului privat își revine sustenabil

1. Potrivit metodologiei UE, datoria publică a României era de 40,9 % din PIB în noiembrie 2014.

prin restructurare, reforme structurale și mai multe investiții străine directe. Pentru a crește rata de absorbție a fondurilor europene, care în prezent este de 53,12%, poate fi necesară o ușoară majorare a cheltuielilor publice, în limitele permise de angajamentele luate în fața FMI. Este de așteptat ca în ansamblu acești factori să contribuie la o creștere moderată a cererii interne în 2015. Creșterea exporturilor nete va fi probabil limitată de dificultățile zonei Euro și de tensiunile geopolitice din regiune iar astfel este puțin probabil ca creșterea economică să depășească nivelul prognozat de 2,7% în 2015.

Pe termen mediu, România are un potențial mare de convergență, având în vedere că PIB-ul pe cap de locuitor ajustat la paritatea puterii de cumpărare (PPC) este de 55% din media UE. Dacă reformele necesare deblocării potențialului de creștere al României sunt adoptate economia românească ar putea profita din plin de revenirea economiei europene și globale în anii următori.

Pentru a realiza obiectivul de mai sus, România trebuie să continue să-și îmbunătățească mediul de afaceri și să îl facă mai atractiv pentru investitori. În ciuda unor îmbunătățiri recente, România este încă depășită de majoritatea țărilor din regiune atunci când vine vorba de ușurința de a face afaceri. Conform raportului Băncii Mondiale (BM) intitulat Doing Business 2015, România se clasează pe locul 48 din 189 de țări, cu un punctaj scăzut în special la obținerea autorizațiilor de construcție și la conectarea la sistemul de livrare al energiei. În mod similar, conform Global Competitiveness Report 2014-2015, România ocupă locul 59 din 144 de țări, cu un punctaj scăzut în ceea ce privește infrastructura, accesul la finanțare, nivelul de impozitare și corupția și eficiența birocrăției guvernamentale.

Mixul de politici fiscale s-a îmbunătățit de-a lungul anilor, însă politica fiscală este modificată frecvent, iar colectarea veniturilor rămâne slabă. În ultimii ani, impozitele indirecte, precum TVA și accizele, au căpătat o pondere mai mare în mixul de politici fiscale. Sarcina fiscală asupra costului forței de muncă a fost redusă în 2014 printr-o diminuare a contribuțiilor la asigurările sociale cu 5 puncte procentuale la toate nivelurile, după o creștere cu 3 puncte procentuale în 2009. Cu toate acestea, modificările frecvente ale politicii fiscale cauzează în continuare perturbări ale mediului de afaceri. Colectarea taxelor și impozitelor rămâne slabă, iar deficitul de încasare a TVA este cel mai mare din Uniunea Europeană (UE) 27, reprezentând 44 % din PIB în 2012.

Potrivit raportului Mecanismul de Cooperare și Verificare (MCV) al CE publicat la sfârșitul lunii ianuarie 2015, România a făcut progrese în reforma justiției și a luptei împotriva corupției. Cu toate acestea, continuarea luptei împotriva corupției rămâne o provocare majoră datorită inconsecvenței anumitor hotărâri judecătorești, a unor aspecte legislative nesoluționate și a lipsei de obiectivitate a Parlamentului în cazuri de corupție la nivel înalt.

Rezultatele acestor studii indică unele priorități concrete pentru îmbunătățirea mediului de afaceri:

- Creșterea calității infrastructurii de transport, scăzută față de standardele UE, și extinderea rețelei rutiere și feroviare de calitate, rămân printre cei mai importanți pași care pot fi făcuți pentru a încuraja dezvoltarea regională și pentru a atrage ISD în diferitele zone ale țării. Lipsa finanțării și capacitatea administrativă redusă împiedică dezvoltarea unor mari proiecte de infrastructură. Fondurile naționale și UE sunt nu doar puțin utilizate ci și insuficiente făcând astfel necesară și importantă implicarea sectorului privat. Deși s-a încercat încheierea unor parteneriate public-private (PPP) pentru câteva proiecte rutiere, există o capacitate limitată de a identifica, implementa și monitoriza concesiuni PPP în conformitate cu bunele practici din domeniu.
- Deși sistemul bancar dispune de lichidități semnificative, care ar trebui să fie mai bine canalizate înspre sectorul privat în paralel cu restructurarea creditelor neperformante, unele sectoare ale economiei, precum societățile nou înființate și întreprinderile mici și mijlocii (IMM), au acces redus la finanțare bancară, frânând creșterea economică. Sursele de finanțare nebankare, cum sunt produsele oferite pe piața de capital, sunt încă puțin dezvoltate. Sporirea surselor de finanțare ar asigura un aflus de capital pentru societățile nou înființate, IMM-uri și alte segmente insuficient deservite, ducând la o traiectorie mai echilibrată a creșterii economice.
- Eforturile de liberalizare și dereglementare din sectorul energetic au avansat, însă mai există provocări. Majorarea prețurilor la energia electrică din 2013, în conformitate cu calendarul de liberalizare, a ajutat la crearea unei piețe competitive a energiei electrice pentru consumatorii nerezidențiali. La sfârșitul anului 2014 a început pentru același segment de consumatori, procesul de liberalizare și dereglementare a prețului la gaze. Liberalizarea pentru gospodării, programată inițial pentru sfârșitul anului 2018, a fost amânată recent pentru anul 2021. Subvenționarea încrucișată a diferitelor categorii de consumatori duce la ineficiențe și limitează formarea unei piețe complet competitive.

Infrastructură

O infrastructură de calitate este esențială pentru creșterea economică, iar în România mai sunt multe de făcut pentru a aduce infrastructura țării la standardele europene. Conștiențe de importanța pe care o joacă infrastructura în creșterea economică, toate guvernele României au declarat investițiile în infrastructură drept o prioritate, însă ritmul de dezvoltare în această privință a fost extrem de lent întrucât îmbunătățirea infrastructurii necesită numeroase resurse. Bugetul de stat a limitat alocarea de fonduri pentru proiectele de infrastructură, absorbția fondurilor europene în acest scop a fost lentă, iar eforturile de a recurge la mecanisme alternative de finanțare cum ar fi parteneriatele public-private nu s-au materializat.

O serie de proiecte au înregistrat întârzieri și depășiri de costuri, printre cauze numărându-se probleme de proiectare, întocmirea deficitară a caietelor de sarcini, procese de achiziție complexe și greoaie din punct de vedere administrativ, procese îndelungate și uneori slab coordonate de obținere a aprobărilor necesare sau lipsa resurselor pentru monitorizare în etapa de derulare. Aceasta înseamnă că există o problemă administrativă care nu a fost soluționată de cel puțin douăzeci de ani.

Pentru a eficientiza coordonarea între principalii actori, recomandăm Guvernului României (GR) să înființeze o unitate de implementare a programelor care să funcționeze în cadrul Ministerului Transporturilor (MT) sau un organism interministerial, responsabil(ă) cu supravegherea implementării marilor proiecte de infrastructură.

Membrii FIC ar saluta o implicare mai însemnată din partea sectorului privat în proiecte de infrastructură, întrucât anumite aspecte pot fi externalizate. Sectorul privat deține o vastă experiență de care Guvernul poate beneficia pentru derularea mai rapidă a proiectelor și creșterea numărului acestora.

O altă recomandare menită să crească impactul proiectelor de infrastructură, pe de-o parte, iar pe de altă parte să faciliteze participarea sectorului privat în astfel de proiecte – în special la nivel municipal – este maximizarea utilizării instrumentelor financiare în finanțarea proiectelor de dezvoltare urbană. Pe lângă efectul de levier pe care l-ar avea această abordare (prin adăugarea de resurse private la resursele publice), administrațiile publice locale și județene s-ar orienta mai mult spre proiecte generatoare de venituri, contribuind astfel la dezvoltarea economică a comunităților.

Achizițiile publice sunt de departe cea mai gravă problemă atunci când ne gândim la derularea marilor proiecte. Una dintre cele mai puțin dezvoltate funcții ale sistemului de achiziții publice este furnizarea de date de piață calitative, sigure și sintetizate, entităților interesate în general, și Autorităților Contractante (AC). Simplificarea arhitecturii instituționale și delimitarea mai clară a atribuțiilor de control și verificare între aceste instituții ar fi benefică pentru accelerarea procedurilor de achiziții și evitarea conflictelor de opinie în procesul de control și verificare.

Piața forței de muncă

Consiliul Economic și Social (CES) beneficiază de o nouă reglementare, prin Legea nr. 248/2013, care clarifică o serie de aspecte prevăzute în Legea nr. 62/2011, drept pentru care funcționarea sa ar putea fi mult mai eficientă. Cadrul legislativ care reglementează dialogul social, deși recent modificat și îmbunătățit, tot nu reușește să corecteze situațiile de blocaj și să transforme CES-ul într-un real for de dezbatere, consultare, negociere și acțiuni comune între partenerii sociali.

FIC consideră că principala măsură care trebuie luată pentru ca CES să funcționeze corespunzător este desemnarea de noi membri în plenul CES. Pentru a face acest lucru confederațiile sindicale și patronale ar trebui să ia măsurile necesare desemnării reprezentanților lor prin agreearea protocoalelor de repartizare a locurilor în plen. De asemenea CES ar trebui să reorganizeze comisiile de specialitate.

Deblocarea situației de la nivelul CES este absolut necesară pentru exercitarea de către acest organism a funcției de avizare a tuturor actelor normative cu caracter economic și social.

În ultimii ani, cheltuielile publice pe zona de asistență socială au ajuns la o treime din încasările bugetului general consolidat, devenind astfel cel mai important capitol de cheltuieli bugetare al României și însemnând circa 11% din PIB. Ca urmare, menținerea unui sistem solid, coerent și mai ales sustenabil în aria politicilor sociale este de o importanță vitală pentru stabilitatea finanțelor publice și cea a echilibrelor macroeconomice în general.

Fondurile de pensii private obligatorii (Pilonul II), care deservesc în prezent peste 6,3 milioane de români activi, trebuie protejate, în principal prin finalizarea ciclului de creștere a cotei de contribuție virate în administrare privată de la 5% în 2015 la 6% în 2016, conform cadrului legal în vigoare. De la înghețarea acestei creșteri în anul 2009 și până în prezent, calendarul de contribuții a fost deraiat cu jumătate de punct procentual, ceea ce reprezintă aproape un miliard de euro în active nerealizate de fondurile de pensii private, comparativ cu potențialul sistemului în situația respectării calendarului inițial. Adoptarea unei cote de contribuție de 6% pentru Pilonul II în 2016 ar compensa, deși doar parțial, acest neajuns manifestat de-a lungul ultimilor ani și ar facilita consolidarea și maturizarea sistemului.

Cât privește fondurile de pensii private facultative (Pilonul III), care administrează economiile a circa 345.000 de participanți, acestea ar trebui consolidate prin creșterea graduală a deductibilității fiscale, pentru a facilita accesul cetățenilor la aceste scheme de economisire pe termen lung.

Finanțare europeană

România a înregistrat în ultimii doi ani progrese notabile în ceea ce privește absorbția fondurilor europene. Dacă la sfârșitul anului 2012 rata absorbției curente era de numai 14,9%, datele statistice din decembrie 2013 arată că valoarea acestui indicator ajunsese la aproximativ 33,5%. În prezent, rata absorbției curente a Fondurilor Structurale și de Coeziune (FC) aferente perioadei de programare 2007-2013 este de aproximativ 53,12 % reprezentând 10,73 mld euro, de 1,67 ori mai mare decât la finalul anului 2013 și de aproximativ 3,74 ori mai mare decât nivelul înregistrat la sfârșitul lunii decembrie 2012.

Deși ultimii ani au marcat o îmbunătățire semnificativă a ratei de absorbție a fondurilor europene, România continuă să ocupe una dintre ultimele poziții în ierarhia statelor membre din perspectiva acestui indicator. Astfel, la sfârșitul anului 2014 România ocupa penultimul loc în UE din punctul de vedere al absorbției, ponderea sumelor plătite de CE în totalul alocării financiare FEDR, FC și FSE, atât pentru obiectivul Convergență, cât și pentru obiectivul Cooperare Teritorială fiind de aproximativ 45%. Cauzele care au condus la această situație pot fi identificate în toate etapele de planificare și implementare a programelor aferente exercițiului financiar 2007-2013.

În viitorul ciclu de programare (2014-2020), intervențiile finanțate din fonduri europene ar trebui corelate într-o mai mare măsură cu investițiile publice susținute din surse guvernamentale, astfel încât toate fondurile publice, indiferent de sursa de finanțare, să fie alocate în funcție de prioritățile naționale de dezvoltare. O coordonare eficientă a tuturor fondurilor publice s-ar putea realiza și dacă România ar implementa planificarea bugetară multianuală pe proiecte și programe, în strânsă corelație cu ciclul de programare a fondurilor europene (2014-2020).

Experiența acumulată pe parcursul perioadei de programare 2007-2013 arată că autoritățile române ar trebui să-și concentreze eforturile pentru a eficientiza utilizarea resurselor de asistență tehnică.

Încă de la începutul perioadei de programare activități precum evaluarea cererilor de finanțare, întocmirea contractelor de finanțare, verificarea rapoartelor de progres și a cererilor de rambursare sau chiar evaluarea POS ar putea fi grupate tematic și externalizate unor entități private prin intermediul unor acorduri cadru. Această măsură ar putea conduce la reducerea numărului de proceduri de achiziție publică lansate, cu efecte benefice atât asupra eficienței mecanismului de gestionare a fondurilor europene, cât și asupra procesului de absorbție.

Instituțiile financiare au o vastă experiență în administrarea creditului neguvernamental și pot genera un efect de multiplicare a fondurilor europene destinate proiectelor de infrastructură. În același timp, prin acreditarea și implicarea băncilor în mecanismul fondurilor europene, resursele guvernamentale ar putea fi utilizate cu o eficacitate crescută pentru a finanța priorități interne ale entităților publice.

Mediu și dezvoltare durabilă

FIC apreciază eforturile GR de a fi proactiv în discuțiile despre legislația de mediu nouă sau în revizuire de la nivelul UE, pe care trebuie să o transpună pentru a se asigura că aceasta nu va avea efecte negative semnificative asupra mediului de afaceri din România.

FIC are anumite îngrijorări cu privire la lipsa de previzibilitate legislativă și de studii de impact pentru implementarea noilor norme legislative și consideră că orice nouă reglementare și inițiativă de protecția mediului, atât la nivel național cât și european, ar trebui discutată în avans cu reprezentanții mediului de afaceri, pentru a permite ca autoritățile să aibă în vedere și să integreze poziția acestora în momentul stabilirii poziției naționale. Există o nevoie stringentă de consecvență în ceea ce privește interpretarea prevederilor legale de către toate autoritățile publice de la nivel central și local.

FIC speră în continuarea colaborării dintre autorități și mediul de afaceri la definirea completă a Pachetului Energie - Climă 2030 (inclusiv prevederile privind emisiile de dioxid de carbon și reformele EU-ETS) și a altor norme și reglementări de protecția mediului și la revizuirea celor existente.

FIC salută performanțele Administrației Fondului de Mediu (AFM) cu privire la susținerea financiară pentru proiectele de mediu. Cu toate acestea, FIC a observat că în ultimii ani, multe din proiectele finanțate prin intermediul Fondului de mediu au fost în mare parte legate de sistemul de reînnoire a parcului auto (schema de casare a mașinilor vechi), sisteme de încălzire în case, energie regenerabilă și câteva proiecte privind apa și pădurile pentru autoritățile locale. Companiile private nu au avut oportunitatea de a aplica pentru finanțare în vederea susținerii proiectelor de mediu și a nevoilor lor.

FIC consideră că o implementare anticipată a taxei existente pentru depozitarea deșeurilor va constitui un stimulent pentru gestionarea corectă a acestora, care va susține România în mod semnificativ în respectarea angajamentelor sale, în special cu condiția ca venitul rezultat să fie folosit numai pentru co-/finanțarea proiectelor (investiție și operare) necesare pentru dezvoltarea infrastructurii privind gestionarea deșeurilor.

Dezvoltarea durabilă presupune un progres economic care are în vedere protecția mediului și bunăstarea socială pe termen lung, precum și Responsabilitatea Socială Corporativă (RSC). RSC este un mod prin care companiile se pot dezvolta sustenabil și prin care pot sprijini comunitatea. Cooperarea dintre autorități (ministere), mediul de afaceri și alte părți interesate este necesară pentru implementarea cu succes atât a Strategiei de dezvoltare durabilă cât și a Strategiei RSC, precum și pentru elaborarea Planului național de acțiune în domeniul RSC.

Managementul instituțiilor publice

Buna funcționare a unor instituții precum Parlamentul, Guvernul, diferitele agenții guvernamentale dar și a întreprinderilor la care statul este acționar majoritar (IS) și care îndeplinesc activități critice pentru economie creează cadrul necesar pentru o bună funcționare a sectorului privat. Orice nou act legislativ ar trebui emis însoțit de un studiu de impact asupra mediului de afaceri, asupra publicului larg, precum și asupra altor acte normative. Emiterea de ordonanțe de urgență (OUG) trebuie limitată la situații de urgență reale și justificate în mod corespunzător.

În anul 2014 s-a înregistrat o reducere a volumului total de investiții publice, cu circa 0,3% din PIB față de anul 2013. GR ar trebui să analizeze ce s-a întâmplat și să tragă învățămintele necesare. În lumina acestor concluzii, procesul de prioritizare ar trebui îmbunătățit în continuare.

Conform statisticilor, salariul mediu din administrația publică (excluzând apărarea și sectoarele asimilate) este superior salariului mediu la nivel național. Problema este să se asigure o repartizare mai bună a fondului total de salarii al personalului din sectorul public, fără majorarea acestuia, cu recompensarea corespunzătoare a performanței și a responsabilităților.

Implementarea ordonanței privind guvernanta corporativă în companiile de stat (OUG nr. 109/2011) a condus la rezultate benefice atât în plan financiar, cât și la nivelul transparenței în companiile care aplică prevederile acestui act normativ. Cu toate acestea, există încă un număr mare de IS la care fie nu se implementează prevederile ordonanței, fie procesul de selecție a unui management profesionist nu s-a finalizat încă.

Separarea rolului de legiuitor al statului de cel de acționar trebuie formalizată. Rolul statului ca factor de decizie politică trebuie să se materializeze în adoptarea normelor și reglementărilor care guvernează diferite sectoare ale economiei, iar rolul de acționar majoritar trebuie să fie acela de a maximiza profiturile companiei pentru acționari.

Procedurile de listare a companiilor de stat inițiate de GR în ultimii ani, proceduri susținute de instituțiile financiare internaționale (cum ar fi FMI, BM), au avut efecte pozitive asupra pieței de capital din România. Alte listări precum și noi oferte secundare vor contribui în mod semnificativ la îmbunătățirea șanselor reclasificării pieței de capital românești din piața de frontieră în piață emergentă.

Sectorul energetic

Liberalizarea și aplicarea principiilor pieței libere sunt esențiale pentru a atrage investitori și a asigura faptul că economia României continuă să crească și rămâne competitivă. Deși nevoia de a avea o etapă de tranziție este de înțeles și necesară, GR ar trebui să refacă încrederea investitorilor privați printr-un proces de tranziție credibil, menit să realizeze liberalizarea completă a pieței. Acest lucru presupune că trebuie susținut ritmul procesului de dereglementare completă a prețurilor și că guvernul și reglementatorul ar trebui să se concentreze pe implementarea imediată a instrumentelor și condițiilor de piață care să asigure cu mult înaintea termenului-limită pentru dereglementare funcționarea pieței engros precum și existența lichidității și a instrumentelor adecvate pentru a garanta furnizarea sigură pentru toți clienții și a susține formarea unei valori de piață obiective și transparente pentru gaze și electricitate.

Modernizarea infrastructurii de producție, transport și distribuție a energiei este crucială pentru creșterea eficienței sistemului și a securității energetice pentru consumatori. Capacitățile de producție convenționale au nevoie urgentă de îmbunătățiri pentru evitarea unor crize în alimentarea cu energie pe termen mediu. Programul de închidere a unor capacități depășite trebuie să fie transparent pentru a permite investitorilor să evalueze oportunitatea investițiilor private în sectorul de generare tradițională în România.

Semnale pozitive ar trebui să fie transmise de către autoritățile române investitorilor din sectorul energiei regenerabile, astfel încât valoarea investițiilor trecute să fie protejată. Pe termen scurt, este necesară o creștere a cotei de energie electrică din surse regenerabile de energie (SRE) anuale care să nu afecteze capacitățile existente și care să mențină, în același timp, impactul asupra facturii consumatorilor la un nivel rezonabil. Pe termen mediu, evoluția spre un nou mecanism de sprijin este probabil necesară pentru a corecta deficiențele pieței de certificate verzi și a restabili încrederea producătorilor de energie regenerabilă în politicile autorităților române.

Interconectările sistemului românesc de transport al energiei electrice și capacitatea sa de a furniza electricitate țărilor vecine ar trebui consolidate, iar dezvoltarea lor ar trebui accelerată în vederea cuplării totale a piețelor. Sectorul energetic este un sector-cheie în care investițiile antrenează riscuri mari de rentabilitate și presupune o viziune pe termen lung, necesitând așadar stabilitatea, previzibilitatea și transparența sistemului fiscal.

FIC susține îmbunătățirea cadrului de reglementare privind eficiența energetică și implementarea acelor măsuri care duc la îndeplinirea obiectivelor de eficiență energetică cu un impact minim asupra prețurilor la energie și fără a distorsiona funcționarea piețelor de energie.

Regimul fiscal

Consultarea între autoritățile statului și comunitatea de afaceri este esențială atât pentru revizuirea proiectelor legislative cât și pentru implementarea celor deja existente. Acest fapt va spori calitatea legislației și va susține aplicarea ei uniformă. S-au evidențiat exemple concrete de îmbunătățire a procesului de comunicare dintre comunitatea de afaceri și autoritățile statului, cum ar fi discuțiile dintre reprezentanții FIC și cei ai Ministerului Finanțelor Publice (MFP). Totuși, problema legislației care se aprobă rapid încă persistă, aceasta având adesea un termen de notificare foarte scurt și lăsând puțin timp comunității de afaceri pentru a oferi comentarii într-un mod eficient. De asemenea, interpretarea inspectorilor fiscali cu privire la prevederile fiscale existente se schimbă adesea, iar noile interpretări se aplică retroactiv. Acest lucru înseamnă că regulile se schimbă de o manieră impredictibilă, chiar în timpul „jocului”.

Din moment ce acțiunile autorităților fiscale se concentrează într-un mod agresiv asupra societăților care își respectă obligațiile fiscale și care de obicei sunt încadrate în categoria contribuabililor mari la bugetul de stat, există un risc major ca imaginea și percepția despre România la nivel internațional în mass-media și în cercurile diplomatice, care uneori includ și autoritățile europene, să se deterioreze semnificativ. Consecințele imediate vor fi reducerea ISD în România, cu riscul ca până și investitorii deja existenți pe piața autohtonă să își reducă investițiile sau chiar să părăsească România.

FIC consideră că îmbunătățirea transparenței ar trebui să reprezinte o prioritate pentru autorități deoarece aceasta va conduce la creșterea predictibilității mediului fiscal și va fi o sursă de încredere printre actualii și viitorii investitori. Un proces legislativ netransparent compromite întregul potențial de dezvoltare economică, care este în principal bazat pe atragerea ISD.

Evaziunea fiscală creează competiție neloială, plasându-i în dezavantaj pe contribuabilii care se conformează. FIC salută și susține eforturile continue ale Agenției Naționale de Administrare Fiscală (ANAF) și MFP pentru a combate fraudă și evaziunea fiscală. Cu toate acestea, inspecțiile fiscale nu sunt întotdeauna concentrate în direcția corectă astfel încât să îmbunătățească gradul de colectare a impozitelor la bugetul statului, iar evaziunea fiscală care afectează atât impozitele directe, cât și pe cele indirecte, continuă să reprezinte o problemă.

Pedepsele pentru evaziune fiscală ar trebui mărite, iar o listă conținând contribuabilii care au datorii la buget ar trebui făcută publică. Reforma ANAF reprezintă un pas înainte care ar trebui să elimine deficiențele existente în cadrul Administrației Fiscale, dar și să creeze un sistem IT public integrat care să conecteze diferite autorități (precum cele din domeniul fiscal, sănătate, administrație locală, cadastru, sau instanțele de judecată).

Eforturile concentrate pe sectoarele de activitate cu risc crescut din economie și pe contribuabilii care prezintă risc sunt o modalitate mult mai eficientă de majorare a veniturilor bugetului de stat decât concentrarea agresivă pe contribuabilii de bună credință.

Tehnologie și inovare

Pentru România rămâne o provocare importantă extinderea infrastructurii de internet în bandă largă, în special în zona rurală. Luând în considerare sprijinul oferit de Guvern pentru dezvoltarea conectivității fixe în bandă largă prin inițiativa RNET, FIC recomandă sprijinirea în mod similar a dezvoltării conectivității mobile în bandă largă.

În prezent industria se confruntă cu o serie de obstacole administrative care reduc predictibilitatea și flexibilitatea investițiilor în infrastructura de telecomunicații. FIC consideră că mediul investițional s-ar îmbunătăți semnificativ prin transpunerea rapidă în legislația națională a Directivei 2014/61 privind măsuri de reducere a costului instalării rețelelor de comunicații electronice de mare viteză precum și prin modificarea Legii nr. 154/2012 privind regimul infrastructurii rețelelor de comunicații electronice.

Legea nr. 580 privind securitatea cibernetică adoptată în septembrie 2014 dar respinsă de Curtea Constituțională (CCR), conținea prevederi neclare care ar fi putut pune companiile, inclusiv operatorii de rețele și furnizorii de comunicații electronice, în fața unor cereri de acces la informații excesive, a unor obligații de notificare neclare și a dublării unor obligații de raportare deja existente.

Orice inițiativă legislativă privind securitatea cibernetică și înregistrarea cartelelor prepaid trebuie precedată de o serioasă consultare publică cu industria, astfel încât rezultatul obținut să constituie un echilibru între nevoia autorităților de a asigura securitatea națională și drepturile și obligațiile fundamentale recunoscute de Constituția României și convențiile internaționale.

Sectorul agroalimentar

Pentru ca sectorul agroalimentar să se dezvolte în continuare și să devină competitiv mai sunt de realizat câțiva pași foarte importanți, cum ar fi strategii sectoriale prioritare pe termen mediu și lung, noi modalități de finanțare, creșterea investițiilor în infrastructura rurală sau comasarea terenurilor agricole și cooperarea între fermieri.

Recenta strategie pentru dezvoltarea sectorului agroalimentar pe termen mediu și lung nu a reușit să puncteze sectoarele prioritare din punctul de vedere al competitivității. Scopul unei astfel de strategii ar trebui să fie prioritizarea investițiilor bazată pe o analiză detaliată, ceea ce ar duce la transparență și predictibilitate, premise importante în stimularea investițiilor.

Lipsa finanțării este unul dintre principalele motive pentru care sectorul agroalimentar din România întârzie să își atingă potențialul. Fermierii din România ar trebui să aibă la dispoziție mai multe opțiuni pentru garanții cum ar fi terenul pe care îl cultivă, certificate de depozit sau de recoltă. Sistemul certificatelor de depozit trebuie ajustat pentru a-i reduce costurile astfel încât să fie folosit de un număr semnificativ mai mare de fermieri. Introducerea unor certificate de recoltă va permite fermierilor să poată garanta finanțările curente cu producția viitoare. Introducerea unui sistem de certificate de recoltă ar crește semnificativ nivelul de garanții disponibile și i-ar ajuta inclusiv pe micii fermieri să aibă acces la finanțare. Asigurările în agricultură trebuie îmbunătățite prin produse care să acopere seceta și înghețul, cele două mari riscuri la care este expusă producția agricolă din România. Lipsa asigurărilor pentru astfel de situații face finanțarea comercială a activităților agricole foarte dificilă.

Agricultura din România nu va putea înregistra creșteri semnificative în competitivitate în lipsa unor investiții substanțiale la nivel național, în special în drumuri de acces și sisteme de irigații. Ultimele investiții importante în drumuri de acces datează din perioada comunismului. Sunt de asemenea necesare investiții pentru încetinirea procesului de deșertificare, din ce în ce mai vizibil în sudul țării.

FIC recomandă elaborarea unui cadru care să stimuleze mai bine procesul de comasare a terenurilor agricole. Guvernul ar trebui să-i sprijine pe acei fermieri care decid să pună bazele unor structuri asociative destinate lucrării terenurilor agricole în comun.

Sănătate

Cu toate că există o nevoie profundă de reformare a sistemului de sănătate și în pofida declarațiilor publice ale guvernanților care au promis că o vor realiza, au fost înregistrate puține progrese în domenii importante și este nevoie de: o finanțare adecvată a sistemului de sănătate; acces adecvat la medicamente pentru pacienții români; o implementare totală și corectă a pachetului de bază pentru servicii medicale; reintroducerea co-plății; informatizarea infrastructurii sistemului de sănătate trebuie dezvoltată; utilizarea indicatorilor de sănătate în procesul de luare a deciziilor și îmbunătățirea finanțării și predictibilității programelor naționale de imunizare pentru a asigura disponibilitatea permanentă a vaccinurilor pentru a diminua riscul de epidemii.

România se confruntă cu o criză majoră cauzată de lipsa de cadre medicale: în anul 2011, exista o medie de 2,5 cadre medicale la 1.000 de locuitori, comparativ cu media UE de 3,4. Rata de migrație este de 9% față de media UE de 2,5%. În anul 2013, erau mai mulți medici care părăseau țara decât absolvenți noi, astfel încât este probabil ca situația să continue să se deterioreze. În sistemul medical ar trebui introdusă plata în funcție de performanță. Numărul de locuri disponibile în Școlile Medicale ar trebui să fie echilibrat cu nevoile reale de sănătate ale populației.

FIC admite că situația economică curentă dificilă a condus la restricții severe în bugetul de sănătate. Cu toate acestea, pentru a asigura servicii de sănătate de calitate pentru populație, autoritățile române ar trebui să considere cheltuielile cu sănătatea o prioritate bugetară. GR ar trebui să aloce în mod gradual o pondere în creștere din PIB pentru sănătate până la 6% la sfârșitul anului 2016, cu un obiectiv clar de a atinge nivelul european în 2020 (în prezent de 8,75%).

Este importantă susținerea dotării tuturor furnizorilor de servicii de sănătate cu capacități IT, și anume implementarea cititorului de card și utilizarea pentru toți medicii de familie. Aceste măsuri simple de organizare pot permite utilizarea sistemelor informatice integrate de sănătate existente de către toți jucătorii lanțului valoric. Programul de pregătire profesională și finanțarea achizițiilor ar putea fi avut în vedere cu această ocazie.

Ar trebui dezvoltat un concept unitar și integrat de prevenire și promovare a sănătății la nivel central, pentru a facilita punerea în aplicare a Strategiei Naționale de Sănătate 2014-2020. Conceptul ar implica toate părțile interesate și ar oferi mecanisme eficiente de monitorizare a performanțelor.

Educație

Pentru continuarea modernizării economiei prin valorificarea resurselor umane la capacitate maximă atât mediul de afaceri din România cât și cel academic trebuie să înțeleagă care sunt oportunitățile și dificultățile macroeconomice, politice, sociale și culturale curente. În acest moment aproape 70% din locurile de muncă din România sunt generate în sectoare cu o valoare adăugată mică, o situație care are consecințe serioase pe termen medium și lung: în ochii multor investitori România devine un loc al forței de muncă ieftine.

Ministerul Educației trebuie să implementeze un sistem de recrutare și formare pentru profesori bazat pe criterii de performanță și care să-i promoveze pe cei care sunt motivați și înclinați către o carieră în educație. Universitățile ar trebui să reintroducă examenul de admitere pentru a crește calitatea studenților și să studieze motivul pentru care aceștia aleg o anumită arie de studiu. În opinia FIC, crearea unui cadru legal adecvat pentru stagiatură trebuie să fie o prioritate. În același timp, trebuie redusă povara fiscală a companiilor care oferă stagii pentru a stimula această practică.

FIC consideră că este nevoie de forță de muncă talentată și calificată în domeniul industrial și înțelege, în același timp, dificultățile întâmpinate de sistemul de educație profesională datorită percepției negative asupra sa. De aceea, FIC recomandă și susține efortul mediului de afaceri și al autorităților de a îmbunătăți imaginea educației profesionale din România.

FIC susține relocarea școlilor profesionale în apropierea zonelor industrializate de astăzi. Există o evidentă incoerență geografică între oferta și cererea de muncă pentru industria din România. Pentru companii nu este viabil economic să investească în școli profesionale care sunt situate la distanțe considerabile de centrele lor de producție.

Guvernul trebuie să analizeze cadrul fiscal și legal în care se desfășoară activitatea școlilor profesionale și să identifice facilități fiscale pentru companiile dispuse să investească în sistemul de educație profesională.

Sectorul întreprinderilor mici și mijlocii

IMM-urile din România au puncte tari și slabe specifice care necesită măsuri și politici specifice. Multe dintre problemele tradiționale cu care se confruntă IMM-urile sunt lipsa finanțării, dificultăți în exploatarea tehnologiei, capacități manageriale reduse, productivitate scăzută și obstacole legislative.

Firmele mici din România trebuie să-și perfecționeze competențele manageriale, capacitatea de a aduna informații și baza tehnologică. GR trebuie să îmbunătățească accesul IMM-urilor la finanțare, infrastructuri informaționale și piețe internaționale.

FIC pledează pentru politici de guvernare și un cadru legal care vine în sprijinul dezvoltării IMM-urilor din România prin reglementări de ordin legal și financiar care să stimuleze antreprenoriatul și start-up-urile și creșterea acestora.

GR ar trebui să se asigure că diversele strategii care afectează IMM-urile sunt armonizate și nu au prevederi antagonice. Strategia Națională de Competitivitate a României, Strategia de Competitivitate a IMM-urilor și Planurile de Dezvoltare Regională ar trebui să fie toate aliniate la aceleași interese strategice naționale.

IMM-urile românești sunt în marea lor majoritate subcapitalizate și supra îndatorate și se confruntă astfel cu costuri de finanțare ridicate chiar și atunci când prezintă date financiare solide și au oportunități de dezvoltare. IMM-urile au nevoie de capital pentru a-și consolida operațiunile și pentru a se putea extinde. Există astfel oportunitatea înființării unui fond pe model de private equity care să ajute IMM-urile să își dezvolte afacerile.

FIC recomandă înființarea unui Fond național de investiții pentru IMM-uri care să fie capitalizat din fonduri publice și private. Trebuie astfel create două entități: fondul în sine și managementul său. Fondul trebuie să aibă o strategie bazată pe exit și nu ar trebui să își propună să facă investiții cu un orizont mai lung de 3 sau 5 ani. Profiturile obținute de Fond ar trebui reinvestite în Fond. Fondul ar trebui să dezvolte parteneriate cu instituții financiare internaționale (BERD, IFC, BEI) dedicate dezvoltării sustenabile a piețelor emergente. Deși fondul poate fi capitalizat cu fonduri publice managementul său ar trebui să fie privat și să aibă un mandat clar (similar cu Fondul Proprietatea).

Infrastructură

O infrastructură de calitate este esențială pentru creșterea economică, iar în România mai sunt multe de făcut pentru a aduce infrastructura țării la standardele europene. Conștiente de importanța pe care o joacă infrastructura în creșterea economică, toate guvernele României au declarat investițiile în infrastructură drept o prioritate, însă ritmul de dezvoltare în această privință a fost extrem de lent întrucât îmbunătățirea infrastructurii necesită numeroase resurse. Bugetul de stat a limitat alocarea de fonduri pentru proiectele de infrastructură, absorbția fondurilor europene în acest scop a fost lentă, iar eforturile de a recurge la mecanisme alternative de finanțare cum ar fi parteneriatele public-privat nu s-au materializat.

România are una dintre cele mai scăzute densități de autostrăzi (2 km / 1.000 km²) iar numărul de locuitori/km de autostrăzi (36.585) este unul dintre cele mai ridicate din UE. Mai mult, potrivit Raportului Competitivității Globale 2014-2015 întocmit de Forumul Economic Mondial² – România se află pe locul 122 din 139 la nivel mondial în ceea ce privește calitatea șoselelor. Dificultățile întâmpinate în dezvoltarea infrastructurii pot fi puse pe seama lipsei unui plan clar de dezvoltare a infrastructurii, a istoricului întârzierilor proiectelor, a anulărilor și a depășirii costurilor.

1.1 Progrese înregistrate

În aprilie 2012, Ministerul Transporturilor (MT) a inițiat un proiect de întocmire a unui plan general (Master Plan) aplicabil până în 2030. Master Planul a fost creat, acum aflându-se în etapa de stabilire a ultimelor detalii. Aceasta este un progres bine-venit.

Absorbția fondurilor europene pentru infrastructură a crescut la 53,12%. Există acum șansa de a derula o serie de proiecte plecând de la Planul general.

Pentru ca Master Planul să reprezinte o foaie de parcurs eficientă a dezvoltării infrastructurii, trebuie avute în vedere câteva măsuri în ceea ce privește derularea operațională:

- Intervalul de timp acoperit de Master Plan este destul de lung. Trebuie să existe o ierarhizare a celor mai importante proiecte pe perioade mai scurte (spre exemplu, 5 ani). Această ierarhizare ar trebui de asemenea legiferată de Parlament pentru a se ajunge la un consens privind proiectele mari și pentru a reduce schimbarea discreționară a priorităților pe termen scurt.
- Mecanismul de finanțare nu este încă clar. Având în vedere deficitul de resurse financiare din bugetul național, unul dintre principalele criterii de ierarhizare ar trebui să fie sursa de finanțare (utilizarea fondurilor europene și a fondurilor private ar trebui să înlocuiască finanțarea de la bugetul de stat):
 - Proiectele finanțate de UE trebuie să fie prioritare
 - A doua categorie de proiecte în ordinea priorității trebuie să fie cele în care este posibilă implicarea sectorului privat
 - Iar cea de a treia categorie trebuie să fie cele finanțate de la bugetul de stat, eliberând presiunea de pe fondurile publice.

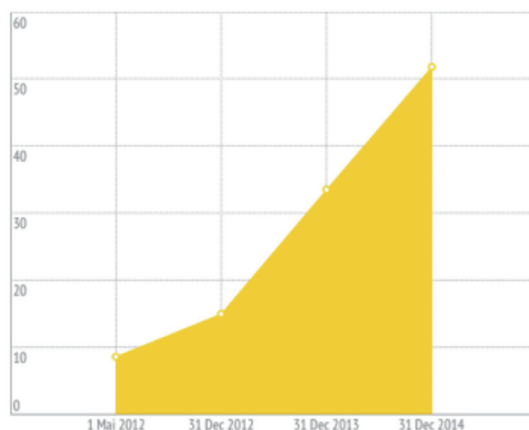
Deși Master Planul nu acoperă aceste aspecte, dezvoltarea infrastructurii regionale ar trebui să devină o prioritate.

2. http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2014-15.pdf

Nu numai proiectele finanțate de stat sau de UE trebuie luate în calcul, ci și proiectele viabile din punct de vedere economic, luându-se în considerare mecanisme/finanțări alternative pentru a derula aceste proiecte.

După cum este menționat și în capitolul dedicat fondurilor europene, această dinamică a fost de asemenea rezultatul unor măsuri adoptate de GR pentru asigurarea resurselor financiare necesare pentru pre-finanțarea și finanțarea implementării proiectului, care a beneficiat de finanțare europeană, măsuri care au reușit să îndepărteze majoritatea barierelor de finanțare și să asigure o derulare mai ușoară a proiectelor.

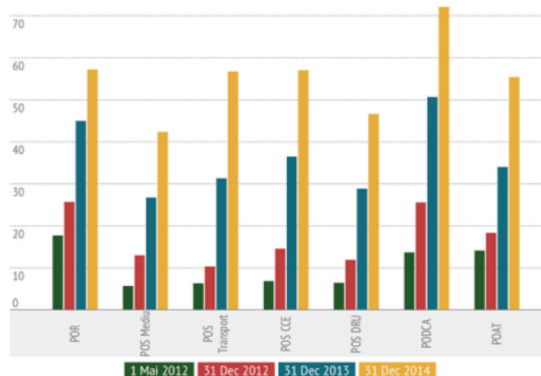
Evoluția ratei actuale de absorbție (%)

Sursa: Ministerul Fondurilor Europene

Totuși, nivelul absorbției în cadrul programelor operaționale nu este uniform, programele care se axează pe proiecte de infrastructură POS Transport nu dau încă cele mai bune rezultate.

Rata actuală de absorbție în programele operaționale

Sursa: Ministerul Fondurilor Europene

1.2 Aspecte care necesită îmbunătățiri

1.2.1 Gestionarea implementării proiectelor de infrastructură

O serie de proiecte au înregistrat întârzieri și depășiri de costuri, printre cauze numărându-se probleme de proiectare, întocmirea caietelor de sarcini, procese de achiziție complexe și greoaie din punct de vedere administrativ, procese îndelungate și uneori slab coordonate de obținere a aprobărilor necesare, lipsa resurselor pentru monitorizare în etapa de derulare. Aceasta înseamnă că există o problemă administrativă care nu a fost soluționată de cel puțin douăzeci de ani.

Recomandări FIC

Adoptarea unor măsuri pentru a remedia această carență în capacitatea administrativă poate aduce o schimbare majoră. Într-adevăr, nu se poate întâmpla peste noapte și pas cu pas, dar o abordare consecventă va contribui la îmbunătățirea capacității, rezultând în același timp într-o mai bună infrastructură.

Există mai multe posibilități în acest sens. Considerăm că următoarele propuneri, dacă sunt adoptate și urmărite în permanență, vor îmbunătăți capacitatea administrativă și procesul de implementare.

1.2.2 Unitatea de implementare a programelor

Pentru a eficientiza coordonarea între principalii actori, recomandăm GR să înființeze o unitate de implementare a programelor care să funcționeze în cadrul MT sau un organism interministerial, responsabil(ă) cu supravegherea implementării marilor proiecte de infrastructură.

Recomandări FIC

Această unitate centrală ar urma să beneficieze de expertiză tehnică, financiară și juridică, precum și de resurse financiare adecvate. Această unitate va fi organismul responsabil global cu executarea proiectului pentru beneficiar, cu responsabilități clar stabilite dar și cu autoritatea de a se asigura:

- 1) că odată cu trecerea timpului și pe măsură ce unitatea se dezvoltă, marile proiecte se derulează într-o manieră tot mai unitară;
- 2) că stabilirea de criterii de referință se face cu ușurință și poate fi un mijloc de a oferi îndrumare și asistență de specialitate în alte proiecte individuale, și oricând este necesar;
- 3) că este disponibilă o situație actualizată și imediată a proiectelor, iar acest departament va facilita minimizarea și eliminarea eventualelor probleme care pot apărea pe parcursul desfășurării proiectului;
- 4) că oferă puncte de contact pentru mai multe organisme interesate pe măsură ce trece timpul;
- 5) că acest departament va fi permanent, și prin urmare pierderile de cunoștințe ar fi minime.

1.2.3 Fructificarea experienței sectorului privat

Cele mai multe dintre proiectele de infrastructură sunt complexe prin natura lor. În plus, marile proiecte de infrastructură implică adeseori soluții adaptate, inovative, care pot fi furnizate doar de specialiști cu înaltă experiență și pregătire. Având în vedere necesitățile, se poate întâmpla ca uneori resursele de care Guvernul dispune la un moment dat să nu fie suficiente pentru derularea simultană a mai multor proiecte.

Recomandări FIC

Membrii FIC ar saluta o implicare mai însemnată din partea sectorului privat în proiecte de infrastructură, întrucât anumite aspecte pot fi externalizate. Sectorul privat deține o vastă experiență de care Guvernul poate beneficia pentru derularea mai rapidă a proiectelor și creșterea numărului acestora.

Experiențele recente în care GR a încredințat sarcina elaborării unei analize strategice sectoriale instituțiilor financiare internaționale (BM, BEI și BERD) reprezintă în opinia FIC exemple pozitive de bune practici în externalizarea acestor funcții.

1.2.4 Utilizarea instrumentelor financiare

Spre deosebire de abordarea tradițională privind fondurile nerambursabile, utilizarea instrumentelor financiare va încuraja administrațiile publice locale să identifice acele tipuri de proiecte de infrastructură care pot genera suficiente venituri pentru a rambursa sumele finanțate și ar da posibilitate României să creeze mecanisme de finanțare pe termen lung a proiectelor de infrastructură.

Recomandare FIC

O altă recomandare menită să crească impactul proiectelor de infrastructură, pe de-o parte, iar pe de altă parte, să faciliteze participarea sectorului privat în astfel de proiecte – în special la nivel municipal – este maximizarea utilizării instrumentelor financiare, în finanțarea proiectelor de dezvoltare urbană. Pe lângă efectul de levier pe care l-ar avea această abordare (prin adăugarea de resurse private la resursele publice), administrațiile publice locale și județene s-ar orienta mai mult

spre proiecte generatoare de venituri, contribuind astfel la dezvoltarea economică a comunităților.

1.2.5 Achizițiile publice

Achizițiile publice sunt de departe cea mai gravă problemă, atunci când ne gândim la derularea marilor proiecte.

Recomandări FIC

Cadrul legal existent care guvernează achizițiile trebuie aliniat la noile directive europene privind achizițiile publice. Noile directive încurajează autoritățile publice să aleagă soluții inovative, și nu doar prețul cel mai scăzut. Principiul „cel mai bun raport calitate/preț” va permite autorităților să aibă în vedere componenta tehnologică, impactul asupra mediului, eficiența energetică și costurile pe ciclul de viață. Această veritabilă reformă în sectorul de achiziții publice ar trebui de asemenea să ofere ocazia de a remedia deficiențele procedurale, de reglementare și operaționale pe care comunitatea de afaceri și forul internațional le-au invocat în permanență. Pentru o mai bună înțelegere a părților implicate, respectiv, AC și Operatorii Economici (OE), și o mai bună respectare a reglementărilor, revizuirea cadrului legal ar trebui să se realizeze în strânsă consultare atât cu AC, cât și cu OE. Acolo unde statele membre UE beneficiază de flexibilitate în transpunerea în legislația națională a directivelor europene privind achizițiile publice, trebuie efectuată o analiză de impact a modificărilor legislative pe baza analizei costuri/beneficii. Acest lucru ar crește de asemenea stabilitatea sistemului general de achiziții.

Prin urmare, propunem următoarele măsuri pentru depășirea blocajelor existente și asigurarea unei derulări mai ușoare a proiectelor:

- **Analiza de piață:** Una dintre cele mai puțin dezvoltate funcții ale sistemului de achiziții publice este furnizarea de date de piață calitative, sigure și sintetizate, entităților interesate în general și AC. Fluctuațiile semnificative ale bugetelor propuse în documentația de licitație pentru achiziții similare ridică serioase semne de întrebare asupra caracterului unitar al analizei de piață în aspecte precum nivelul de concurență, nivelurile în funcție de tipul de achiziție, prețurile de piață pentru fiecare dintre principalele categorii de bunuri, servicii și lucrări publice, accesul companiilor europene la piața achizițiilor publice din România, precum și accesul companiilor din România la procedurile de achiziții publice de pe piețele europene, tendințele achizițiilor publice în Europa, etc. Implementarea acestei funcții va ajuta AC să își stabilească mai bine cerințele de ofertare (cu privire la criteriile de calificare, bugetele, grilele de evaluare) și va permite agenților economici să își planifice mai eficient resursele și să participe la procedurile de achiziție publică.
- **Arhitectura instituțională:** În raportul din 2013, FIC a subliniat că arhitectura instituțională care guvernează întregul sistem de achiziții publice (reglementarea, monitorizarea, controlul și verificarea achizițiilor) este prea complexă și – în cazul achizițiilor finanțate prin fonduri structurale și de coeziune – există mai multe instituții și autorități care întreprind activități de control și verificare. Simplificarea arhitecturii instituționale și delimitarea mai clară a atribuțiilor de control și verificare între aceste instituții ar fi benefică pentru accelerarea procedurilor de achiziții și evitarea conflictelor de opinie în procesul de control și verificare.
- **Nivelul de pregătire a personalului:** După simplificarea și eficientizarea arhitecturii instituționale și după eliminarea fluxurilor birocratice excesive din instituțiile implicate în achizițiile publice, trebuie efectuată o analiză pentru a stabili dacă personalul existent este suficient pentru organismele de reglementare, instituțiile de monitorizare și control și autoritățile contractante. Aceste instituții trebuie să aibă nu numai personal suficient, dar și, mult mai important, personal cu pregătire și experiență corespunzătoare. Sistemul ar trebui să asigure remunerații adecvate pentru a-și păstra cei mai competenți angajați și să organizeze cursuri de formare adaptate.
- **Recâștigarea credibilității sistemului:** folosirea experților independenți cu reputație pe parcursul întregului proces, începând de la întocmirea cererilor de ofertă dar mai ales în evaluarea ofertelor. Îmbunătățirea modului în care se realizează prevenirea și identificarea conflictelor de interese, precum și asigurarea aplicării măsurilor civile și penale corespunzătoare atunci când sunt încălcate normele privind conflictul de interese.
- **Eficientizarea proceselor de achiziție:** În deplin acord cu principiile prevăzute de noile directive privind achizițiile publice, accentul ar trebui pus pe perspectiva cost-beneficii și – ca urmare – pe schimbarea paradigmei tradiționale din sistemul actual de achiziții publice din România care se bazează exclusiv pe criteriul prețului cel mai mic.

Piața forței de muncă

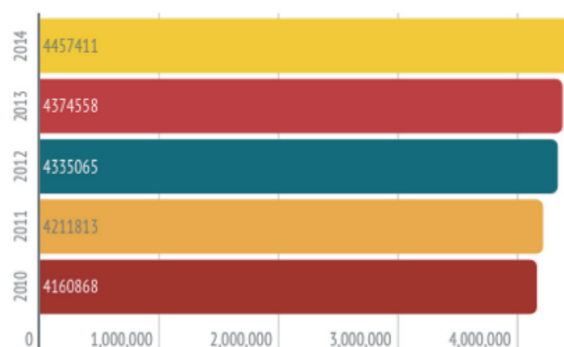
2.1 Progrese înregistrate

În anul 2011, Codul Muncii a suferit o serie de modificări cu scopul flexibilizării legislației muncii și adaptării acesteia la realitățile și nevoile socio-economice din prezent, astfel încât să asigure crearea de condiții pentru dezvoltarea mediului de afaceri, concomitent cu asigurarea nivelului de protecție a salariaților.

În lipsa unor studii care să analizeze în ce măsură modificările aduse Codului Muncii au dus la flexibilizarea relațiilor de muncă și la dinamizarea pieței muncii, există totuși variații ale unor indicatori care ne îndreptățesc să afirmăm că aceste schimbări au fost binevenite și au început să producă efecte benefice în economie.

De exemplu, conform datelor furnizate de INS, din noiembrie 2010 până în noiembrie 2014, numărul salariaților activi a crescut cu 7%, reprezentând un plus de aproximativ 300.000 de salariați noi.

Număr salariați (nov. 2010 - nov. 2014)

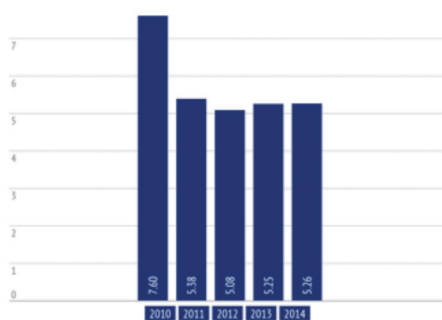
Sursa: INS

Creșterea numărului de salariați poate fi considerată și o urmare a înăsprii legislației în ceea ce privește munca la negru (odată cu noua legislație a muncii, angajatorii care primesc la muncă fără forme legale mai mult de 5 persoane sunt pasibili de sancțiuni cu închisoarea de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă penală), precum și a intensificării controalelor inspectorilor de muncă.

În România angajările fără forme legale continuă să fie o problemă, iar numărul acestor persoane a fost raportat sau estimat foarte diferit. De exemplu, în timp ce inspectorii de muncă au raportat pentru anul 2014, 14.096 de persoane fără forme legale de angajare, Consiliul Fiscal estimează că în România lucrează aproximativ 1,5 milioane de angajați la negru. Formele nelegale de muncă prezintă multe riscuri, atât pentru salariații care beneficiază de toate drepturile conferite de legislația muncii, cât și pentru stat, întrucât privează bugetul de stat de venituri semnificative și subminează sistemul de protecție socială.

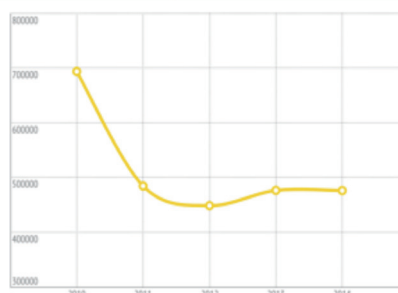
Un alt indicator care a suferit de asemenea îmbunătățiri este cel legat de șomaj. Așa cum reiese și din graficele de mai jos, șomajul a ajuns să fie redus la 5,26% în 2014, respectiv ~ 475.000 șomeri.

Rata șomajului - medii anuale (%)

Sursa: Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă

Numărul total de șomeri - medii anuale

Sursa: Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă

Nu în ultimul rând, din 2010 până în 2014, atât salariu mediu, cât și salariul minim au crescut astfel:

Salariul minim brut

 670 RON

in 2010

 900 RON

in 2014

Salariul mediu brut

 1721 RON

in 2010

 2378 RON

in 2014

Creșterea acestor indicatori a contribuit totodată și la creșterea economică din fiecare an începând cu 2011, aceasta ajungând până la valori de 3,5% în 2013, după o perioadă 2009-2010 în care s-a înregistrat o scădere economică cumulată de peste 7%.

Pe termen mediu și lung este necesar ca aceste efecte pozitive, vizibile odată cu modificările aduse legislației muncii, să își continue trendul ascendent. Totodată, ar trebui evitate măsuri care ar putea destabiliza piața muncii și ar avea efecte negative asupra progreselor înregistrate și a încrederii investitorilor străini în mediul de afaceri românesc.

Comunitatea de afaceri salută adoptarea de către GR a Strategiei Naționale de Ocupare a Forței de Muncă în anul 2013, un demers absolut necesar pentru o abordare integrată a politicilor publice pentru piața muncii. Așteptările noastre sunt că vor fi promovate soluții care să țină cont de realitățile economice și de tendințele demografice și care să valorifice potențialul forței de muncă astfel încât să ajute la consolidarea unei economii competitive.

2.2 Aspecte care necesită îmbunătățiri

2.2.1 Îmbunătățirea dialogului social

Cadrul legal actual oferă multiple oportunități de dialog social, atât bipartit cât și tripartit, care trebuie valorificate la nivelul potențialului existent.

Astfel, trebuie remarcat că, după încetarea funcționării Secretariatului Tripartit de Dialog Social, în 1998, organism care asigura doar câteva activități administrative, a fost înființat Consiliul Național Tripartit pentru Dialog Social, în 2011, instanță ce beneficiază de această dată de o înaltă reprezentare, fiind prezidat de Prim-ministrul României. Această nouă instanță, cu o componență bine determinată³, dar care a întârziat să funcționeze, poate și trebuie să își desfășoare activitatea în mod sistematic, asigurând, conform legii, promovarea celor mai bune practici din domeniul dialogului social, elaborarea și susținerea implementării strategiilor, programelor, metodologiilor și standardelor în domeniul dialogului social, precum și dezbaterea și analiza proiectelor de programe și strategii elaborate la nivel guvernamental. Este absolut esențial ca acest organism să dea mesaje corecte, adaptate la realitatea economică a României, în ceea ce privește neîngrădirea și promovarea liberei concurențe pe piața muncii, cel mai adecvat element de echilibru între așteptările părților implicate în dialog.

3. Consiliul Național Tripartit este compus din patronatele și sindicatele reprezentative la nivel național, reprezentanți ai Guvernului, reprezentantul Băncii Naționale a României, președintele Consiliului Economic și Social și alți membri conveniți cu partenerii sociali.

O altă structură consultativă de dialog social o reprezintă Comisiile de Dialog Social. Acestea sunt organisme constituite la nivelul administrației publice centrale și la nivel teritorial, cu rol de asigurare a unor relații de parteneriat social între administrație, patronate și sindicate. În practică însă, aceste comisii de dialog social la care participă partenerii sociali sunt neuniform folosite în procesul de negociere, consultare sau informare.

Principala structură consultativă în cadrul parteneriatului social tripartit la nivel național este CES, care reunește reprezentanții sindicatelor, patronatelor și pe cei ai societății civile. Spre deosebire de instituția similară de la nivel european⁴ cadrul legislativ ce reglementează dialogul social, deși recent modificat și îmbunătățit, tot nu reușește să corecteze situațiile de blocaj și să reprezinte un real for de dezbatere, consultare, negociere și acțiuni comune între partenerii sociali.

CES beneficiază de o nouă reglementare, prin Legea nr. 248/2013, care clarifică o serie de aspecte prevăzute în Legea nr. 62/2011, drept pentru care funcționarea sa ar putea fi mult mai eficientă. Astfel, la sfârșitul anului 2014, principalele măsuri de îmbunătățire a funcționării CES privesc în primul rând completarea plenului cu membrii lipsă, fiind de datoria CES, dar și a confederațiilor sindicale și patronale de a lua măsurile necesare desemnării reprezentanților lor prin agreearea protocoalelor de repartizare a locurilor în plen.

Astfel, din studiul Raportului de activitate pe anul 2013, rezultă necesitatea evidentă a revederii componenței plenului CES și completarea acestuia, reorganizarea comisiilor de specialitate pe baza noii componențe și participarea reală a noilor parteneri sociali, configurați în urma intrării în vigoare a Legii 62/2011.

Recomandări FIC

FIC consideră că principala măsură care trebuie luată pentru ca CES să funcționeze corespunzător este să se desemneze noi membrii ai plenului CES. Pentru a face acest lucru confederațiile sindicale și patronale ar trebui să ia măsurile necesare desemnării reprezentanților lor prin agreearea protocoalelor de repartizare a locurilor în plen. De asemenea, CES ar trebui să reorganizeze comisiile de specialitate.

Deblocarea situației de la nivelul CES este absolut necesară pentru exercitarea de către acest organism a funcției de avizare a tuturor actelor normative cu caracter economic și social.

2.2.2 Sănătatea și securitatea la locul de muncă

Cadrul juridic român privind sănătatea și securitatea angajaților la locul de muncă se bucură de un interes vast din partea autorităților competente. Astfel, mai multe acte legislative sunt în vigoare în diferite domenii și activități care detaliază măsurile de protecție ce trebuie luate de angajatori, printre care Legea nr. 319/2006 privind securitatea și sănătatea în muncă și HG nr. 1425/2006 privind Normele metodologice de aplicarea a prevederilor Legii nr. 319/2006 sunt cele mai importante.

În acest moment, se poate argumenta că acest domeniu este excesiv reglementat și se axează pe responsabilitatea angajatorului. În același timp, acesta ar avea nevoie de o anumită flexibilitate când vine vorba de măsurile ce trebuie luate în legătură cu sănătatea și securitatea angajaților la locul de muncă. De exemplu, legislația actuală prevede diferite obligații generale în numele angajatorului, fiind foarte dificil pentru angajator să facă dovada că a respectat toate obligațiile, având în vedere generalitatea lor și faptul că, atunci când legislația se referă la toate măsurile, angajatorul și autoritățile pot avea o interpretare diferită a ceea ce înseamnă a lua toate aceste măsuri.

Ca regulă generală, orice angajator are în principal obligația, din momentul începerii activității sale și pe întreaga sa existență, să ia toate măsurile pentru: (i) asigurarea protecției lucrătorilor la locul de muncă și prevenirea riscurilor profesionale; (ii) informarea și instruirea lucrătorilor cu privire la și în legătură cu sănătatea și securitatea în muncă; (iii) asigurarea cadrului organizatoric și a mijloacelor necesare pentru punerea în aplicare a programelor de sănătate și securitate; și (iv) asigurarea tuturor lucrătorilor de risc de accidentare și îmbolnăvire profesională.

În plus, evenimentele care pot fi calificate drept accidente de muncă sunt destul de extinse și vin cu o mare responsabilitate pentru angajator (de exemplu, evenimentele care au loc în timpul manifestărilor sportive, desfășurarea muncii la domiciliul angajatului).

4. Consiliul Economic și Social European (CESE) este un organ consultativ al Uniunii Europene. Înființat în 1957, acesta are rol consultativ pe lângă principalele instituții europene (Comisia Europeană, Consiliul Uniunii Europene, Parlamentul European).

Recomandare FIC

Legislația în vigoare ar trebui revizuită pentru a stabili reguli clare pentru angajator în acest domeniu în loc de obligații generale extinse care lasă loc de interpretare. Mai mult, atunci când vine vorba de accidente de muncă, incidentele calificate drept accidente de muncă ar trebui să fie reanalizate, astfel încât acestea să fie rezonabile și să se situeze în limitele reglementărilor internaționale în materie de securitate și sănătate la locul de muncă.

2.2.3 Timpul de lucru și flexibilitatea ocupării forței de muncă

O flexibilizare a timpului de lucru ar fi mult mai binevenită având în vedere că actualul Cod al Muncii este mai restrictiv față de Directiva 2003/88/CE privind anumite aspecte ale organizării timpului de lucru ("Directiva privind Timpul de Lucru"), care stabilește regulile privind organizarea timpului de lucru în cadrul UE.

Pentru aceasta, cadru juridic românesc ar trebui să se refere la Directiva privind Timpul de Lucru care impune statelor membre să ia în considerare anumite cerințe minime, cum ar fi o perioadă de repaus zilnic de cel puțin 11 ore consecutive la fiecare 24 de ore și o perioadă de repaus săptămânal de cel puțin 24 de ore neîntrerupte pentru fiecare perioadă de 7 zile, în plus față de 11 ore repausul zilnic. În loc să se refere la ore atunci când se calculează programul de lucru, Codul Muncii face referire la zile, ceea ce se dovedește dificil de aplicat în practică, mai ales atunci când munca este organizată în schimburi.

În plus, Directiva privind Timpul de Lucru permite statelor membre să prevadă derogări de la cerințele minime în caz de activități speciale. Totuși, în ciuda acestui fapt, Codului Muncii nu prevede și nici nu permite astfel de derogări.

Recomandare FIC

Având în vedere necesitatea de revitalizare a pieței forței de muncă din România, un mediu de lucru flexibil este de o mare importanță pentru a atrage investitori. De asemenea FIC subliniază necesitatea de a alinia prevederile Codului Muncii cu cele ale Directivei privind Timpul de Lucru care să permită stabilirea unui timp de lucru flexibil. O îmbunătățire majoră ar fi să existe trimiteri la ore în loc de zile când se face referire la perioade de repaus săptămânal, așa cum este reglementat de Directiva privind Timpul de Lucru.

2.2.4 Flexibilitatea relațiilor transnaționale – detașarea angajaților în România și în străinătate

Având în vedere piața globală actuală și tendința de creștere a companiilor multinaționale, mobilitatea angajaților de înaltă calificare este esențială pentru dezvoltarea companiilor și a societății, în general. Pentru aceasta, experiența internațională a specialiștilor străini este necesară în România și cea a specialiștilor români în străinătate. Prin urmare, este nevoie de flexibilitate în mobilitatea acestor specialiști.

Legislația românească trebuie să se coreleze cu legislația aplicabilă din UE astfel încât România să poată beneficia de cunoștințele/experiența experților de înaltă calificare, iar experții români să se poată bucura de o carieră internațională.

În prezent, prevederile Codului Muncii nu sunt corelate cu legislația europeană în domeniul detașării transnaționale lăsând loc la diferențe de interpretare și o aplicare dificilă. Instituția detașării prevăzută de Codul Muncii este diferită de cea inclusă în legislația europeană și acest aspect ar trebui să fie clarificat în mod expres de Codul Muncii.

Recomandări FIC

Pentru a clarificarea cadrului legal actual, FIC subliniază necesitatea de a include condiții speciale în cazul detașării internaționale care ar trebui să fie mai flexibile decât cele incluse acum în Codul Muncii, astfel încât să permită mobilitatea experților internaționali.

Mai mult decât atât, se recomandă să se modifice fără întârziere legislația română aplicabilă (în special, OUG nr. 25/2015), astfel încât să reflecte spiritul legislației europene. Pentru aceasta, în cazul străinilor detașați în România ar trebui să se dispună în conformitate cu Directiva UE 2014/66/UE un termen 3 ani în loc de un an, așa cum este reglementat în prezent.

2.2.5 Pensii și asistența socială

În ultimii ani, cheltuielile publice pe zona de asistență socială au ajuns la o treime din încasările bugetului general consolidat, devenind astfel cel mai important capitol de cheltuieli bugetare al

României și însemnând circa 11% din PIB. Ca urmare, menținerea unui sistem solid, coerent și mai ales sustenabil în aria politicilor sociale este de o importanță vitală pentru stabilitatea finanțelor publice și cea a echilibrelor macroeconomice în general.

În cadrul acestor cheltuieli sociale, sistemul public de pensii reprezintă aproape 75%, iar deficitul financiar substanțial al acestuia constituie una dintre principalele surse de îngrijorare. Pe termen mai lung, sustenabilitatea sistemului public de pensii de tip redistributiv (pay-as-you-go) este încă precară, iar prognozele demografice sunt negative: România se află pe calea unei reduceri și îmbătrâniri accelerate a populației, cu riscul de a deveni una dintre cele mai îmbătrânite populații ale Europei la orizontul anului 2050. Așadar, reforma parametrică a sistemului public de pensii, întreprinsă recent, nu este suficientă de una singură pentru a consolida bugetul public de pensii pe termen lung și pentru a asigura pensii adecvate generațiilor viitoare de români. În consecință, continuarea dezvoltării sistemului de fonduri de pensii private lansat în 2007-2008 este absolut necesară pentru a îmbunătăți capabilitatea sistemului de pensii în general de a întruni așteptările populației active.

În paralel cu reformele întreprinse în sistemul public de pensii începând cu 2011, fondurile de pensii private au continuat să crească și să se consolideze și chiar au început să își facă simțită prezența pozitivă pe piețele financiare și de capital ale țării. Fondurile de pensii private obligatorii (Pilonul II) au beneficiat de o creștere continuă a nivelului contribuției de la 2% din venitul brut al participanților în 2009 la 5% în 2015 (cu un pas de 0,5 puncte procentuale pe an), în timp ce fondurile de pensii private facultative (Pilonul III), mult mai puțin dezvoltate, au înregistrat o creștere lentă dar continuă a numărului de participanți și a volumului de contribuții virate, tendințe parțial încurajate prin deductibilitatea fiscală în valoare de 400 euro/an. De la lansarea acestora în 2007-2008, fondurile de pensii private au atras un număr total de circa 6,7 milioane de participanți (conturi individuale), au ajuns la un nivel cumulat de active nete în administrare de peste 20 de miliarde RON și au obținut rezultate investiționale pozitive substanțiale. Fondurile obligatorii (Pilonul II) au înregistrat un randament mediu anual de peste 11% de la data lansării (2008) și până la finele anului 2014, în timp ce fondurile facultative (Pilonul III) au obținut de la lansarea lor în 2007 și până la sfârșitul anului 2014 un randament mediu anual de peste 8%.

De asemenea, fondurile de pensii private au câpătat un rol tot mai important pe piețele de capital, în special pe Bursa de Valori București (BVB), acolo unde pot fi deja considerate cel mai mare investitor instituțional local. Fondurile de pensii au acumulat dețineri totale de peste 730 de milioane euro (la finalul anului 2014) în acțiuni listate pe BVB, asigură lichiditate pentru mai bine de 10% din volumele de tranzacționare și au avut un rol decisiv în succesul recent al ofertelor publice a Guvernului: Nuclearelectrica, Romgaz și Electrica.

În prezent, fondurile de pensii private își investesc aproape 95% din activele lor pe piața românească și au un profil de risc foarte scăzut, corespunzător unor dețineri de circa 75%-80% în obligațiuni și instrumente ale pieței monetare. Pe măsură ce sectorul bancar va continua procesul de dezintermediere, fondurile de pensii private vor reprezenta în proporție din ce în ce mai mare o sursă de dezvoltare de capital, contribuind la finanțarea companiilor listate și la alocarea optimă a resurselor în economie prin intermediul piețelor financiare.

Recomandări FIC

Predictibilitatea și stabilitatea legislativă sunt de importanță crucială pentru succesul oricărui sistem de economisire pe termen lung, așa cum este tânărul sistem de pensii private din România. Dezvoltarea sănătoasă a fondurilor private de pensii și performanțele investiționale pozitive pentru cei 6,7 milioane de participanți la aceste fonduri depind de un cadru legal favorabil, stabil și predictibil, care nu ar trebui să altereze parametrii esențiali ai sistemului, care deja și-au dovedit viabilitatea și performanța.

Fondurile de pensii private obligatorii (Pilonul II), care în prezent servesc peste 6,3 milioane de români activi, trebuie protejate, în principal prin finalizarea ciclului de creștere a cotei de contribuție virate în administrare privată de la 5% în 2015 la 6% în 2016, conform cadrului legal în vigoare. De la înghețarea acestei creșteri în anul 2009 și până în prezent, calendarul de contribuții a fost deraiat cu jumătate de punct procentual, ceea ce reprezintă aproape un miliard de euro în active nerealizate de fondurile de pensii private, comparativ cu potențialul sistemului în situația respectării calendarului inițial. Adoptarea unei cote de contribuție de 6% pentru Pilonul II în 2016 ar compensa, deși doar parțial, acest neajuns manifestat de-a lungul ultimilor ani și ar facilita consolidarea și maturizarea sistemului. De asemenea, viabilitatea în linii mari a sistemului trebuie protejată, în special din punct de vedere al eficienței și costurilor de funcționare.

Cât privește fondurile de pensii private facultative (Pilonul III), care administrează economiile a circa 345.000 de participanți, acestea ar trebui consolidate prin creșterea graduală a deductibilității fiscale, pentru a facilita accesul cetățenilor la aceste scheme de economisire pe termen lung. În același timp, proiectul legii de plată, mult întârziat, ar trebui adoptat pentru a închide cercul

legislației primare în sistem și a consolida încrederea, prin ancorarea așteptărilor contribuabililor la un cadru legal corespunzător.

FIC recomandă menținerea stabilității cadrului legislativ în sectorul de pensii private, precum și păstrarea viabilității de ansamblu a sistemului, care a dovedit performanțe notabile. Pentru sistemul de pensii private obligatorii (Pilonul II), recomandăm continuarea creșterii contribuției transferate în administrarea Pilonului II de la 5% în 2015 la 6% în 2016, conform prevederilor Legii nr. 411/2004 în vigoare. De asemenea, proiectul legii de plată a pensiilor private, deja întârziat substanțial față de calendarul legislativ inițial, ar trebui adoptat. Măsuri suplimentare pentru a încuraja creșterea penetrării fondurilor de pensii facultative (Pilonul III) în cadrul populației active, inclusiv prin majorarea deductibilității fiscale de la 400 euro/an la 1.000 euro/an, sunt de asemenea dezirabile pe termen scurt și mediu.

Finanțare europeană

3.1 Progrese înregistrate

România a înregistrat în ultimii doi ani progrese notabile în ceea ce privește absorbția fondurilor europene. Dacă la sfârșitul anului 2012 rata absorbției curente⁵ era de numai 14,9%, datele statistice din decembrie 2013 arată că valoarea acestui indicator ajunsese la aproximativ 33,5%. În prezent⁶, rata absorbției curente a Fondurilor Structurale și de Coeziune aferente perioadei de programare 2007-2013 este de 53,12% reprezentând 10,73 mld euro, de 1,67 ori mai mare decât la finalul anului 2013 și de aproximativ 3,74 ori mai mare decât nivelul înregistrat la sfârșitul lunii decembrie 2012.

Rezultatele obținute în ultimii doi ani se explică prin adoptarea de către autoritățile responsabile cu gestionarea instrumentelor structurale, a unor măsuri de accelerare a ratei de absorbție, dintre acestea cele mai importante fiind următoarele:

- Îmbunătățirea fluxului financiar al beneficiarilor publici și privați aflați în imposibilitatea de a achita facturile pentru lucrări, bunuri și servicii prin introducerea mecanismului de decontare directă a cererilor de plată (OUG nr. 27/2013 și OUG nr. 76/2013);
- Reducerea perioadei procedurale de verificare a cererilor de rambursare de la 45 de zile lucrătoare la 20 de zile lucrătoare (OUG nr. 84/2013);
- Alocarea către ordonatorii principali de credite cu rol de Autorități de Management pe durata pre-suspendării Programelor Operaționale (POS) a unor sume temporare provenind din vărsămintele din privatizare în vederea asigurării fondurilor necesare acestora pentru efectuarea plăților interne către beneficiarii finali;
- Adoptarea unor măsuri care vizează asigurarea unui flux de numerar adecvat pentru antreprenori, dar și accelerarea absorbției instrumentelor structurale, măsuri care constau în introducerea posibilității de modificare a contractelor de lucrări din cadrul proiectelor finanțate din POS Mediu și POS Transport în sensul reducerii valorii minime a certificatelor interimare de plată până la echivalentul în lei a 150.000 euro (Ordin nr. 1.126/2013);
- Rambursarea de către CE a cheltuielilor deja efectuate în cadrul proiectelor majore din cadrul POS Mediu și POS Transport anterior emiterii deciziilor de aprobare de către CE (HG nr. 503/2013 și HG nr. 523/2013);
- Îmbunătățirea fluxului financiar al beneficiarilor prin acoperirea din bugetul de stat a sumelor aferente corecțiilor neimputabile beneficiarilor (OUG nr. 14/2013 și OUG nr. 15/2013);
- Aprobarea procedurii simplificate pentru atribuirea contractelor de servicii, bunuri și lucrări în cazul beneficiarilor privați (Ordinul nr. 1120/2013);

5. Raportul dintre valoarea declarațiilor de cheltuieli transmise la Comisia Europeană și valoarea agregată a alocărilor financiare aferente celor șapte Programe Operaționale finanțate în cadrul obiectivului Convergență

6. Martie 2015

- Adoptarea unor măsuri de reglementare fiscală care vizează scutirea beneficiarilor de la plata dobânzilor și penalităților de întârziere percepute de stat pentru obligațiile fiscale neachitate la timp în situația în care plățile datorate beneficiarilor de către autoritățile responsabile cu gestionarea fondurilor europene au fost efectuate cu întârziere (OUG nr. 50/2013).

În ceea ce privește fondurile europene aferente perioadei de programare 2014-2020, România se află în plin proces de negociere cu reprezentanții CE în vederea definitivării și aprobării POS. Acordul de Parteneriat, aprobat de CE în august 2014, a introdus deja o serie de măsuri de simplificare în vederea înlesnirii procesului de absorbție a fondurilor europene. Astfel, cadrul instituțional aferent perioadei 2014-2020 a fost restrâns, atribuțiile de Autoritate de Management (AM) revenind doar Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale și Ministerului Fondurilor Europene. Până în prezent, România a transmis CE, oficial sau informal, următoarele POS: PO Infrastructură Mare, PO Competitivitate, PO Capital Uman, PO Asistență Tehnică, PO Regional, PO Capacitate Administrativă, PO Ajutorarea Persoanelor Defavorizate, la care se adaugă și Programul Național pentru Dezvoltare Rurală. Pe lângă aceste programe, România va beneficia de asistență financiară nerambursabilă și prin PO pentru Pescuit și Afaceri Maritime, prin cele 12 programe de cooperare teritorială europeană (șapte programe aferente politicii de coeziune, patru programe de cooperare transfrontalieră aferente politicii de vecinătate și unul de cooperare transfrontalieră), Inițiativa Comunitară privind Ocuparea Tinerilor, Facilitatea Connecting Europe, plăți directe în agricultură, etc. Până la data de 31 decembrie 2014, CE aprobase trei POS prin care România va atrage fondurile europene structurale și de investiții alocate pentru perioada de programare 2014-2020. Cele trei programe aprobate sunt PO Competitivitate, PO Asistență Tehnică și PO Ajutorarea Persoanelor Defavorizate.

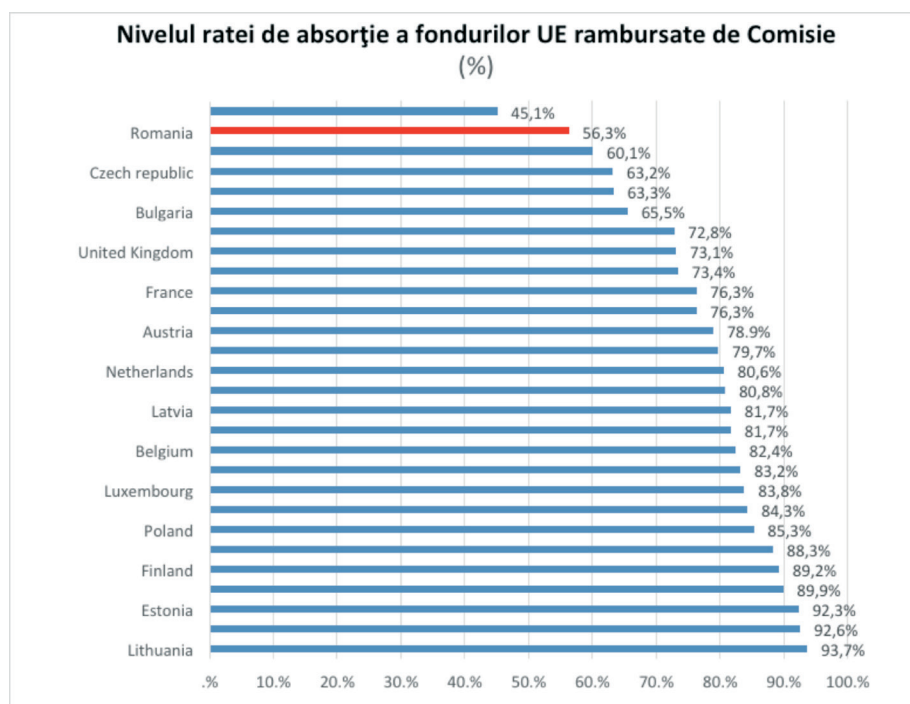
Principalele direcții de finanțare pentru perioada de programare 2014-2020 și alocările financiare aferente sunt prezentate în tabelul următor:

Principalele direcții de finanțare pentru perioada de programare 2014-2020 și alocările financiare aferente			
Program	Direcții de finanțare	Alocarea financiară (milioane euro)	Autoritate de Management
Programul Operațional Infrastructură Mare	• Transport, mediu, eficiența resurselor, reducerea emisiilor de carbon	9.418,52	Ministerul Fondurilor Europene (MFE)
Programul Operațional Dezvoltarea Capitalului Uman	• Educație, combaterea șomajului, incluziune socială, combaterea sărăciei și discriminării	4.326,84	
Programul Operațional Competitivitate	• Cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare (CDI), tehnologia informației și comunicațiilor (TIC)	1.329,79	
Programul Operațional Asistență Tehnică	• Întărirea capacității beneficiarilor fondurilor ES I și sprijin pentru promovarea rolului politicii de coeziune și utilizării acestor fonduri, sprijin pentru coordonarea, gestionarea și controlul fondurilor ES I prin asigurarea	212,77	
Programul Operațional Ajutorarea Persoanelor Dezavantajate	• Achiziție de alimente și rechizite școlare	442,56	
Programul Operațional Capacitate Administrativă	• Consolidarea capacității instituționale a autorităților publice și a părților interesate, administrație publică eficientă	553,19	Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice (MDRAP)
Programul Operațional Regional	• Competitivitatea sectorului IMM, sprijinirea economiei cu emisii reduse de carbon în toate sectoarele	6.700,00	
Programul Național pentru Dezvoltare Rurală	• Sectorul agroalimentar, agricultură, locuri de muncă în zonele rurale, resurse naturale, infrastructură de bază și acces la servicii în mediul rural, gestionarea durabilă a terenurilor agricole și forestiere	8.015,66	
Programul Operațional pentru Pescuit și Afaceri Marine	• Dezvoltare durabilă, limitarea impactului pescuitului asupra mediului marin, diversificarea și conferirea de valoare adăugată produselor din sectorul pescuitului și acvaculturii	168,42	
Programul Operațional Cooperare Teritorială Europeană	• Soluționarea problemelor transfrontaliere și dezvoltarea în comun a potențialului diverselor teritorii	450,00	
Plăți directe în agricultură	• Stabilirea veniturilor agricultorilor, ajutoare pentru agricultori indiferent de producție	10.000,00	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR)
Facilitatea "Connecting Europe"	• Infrastructura de transport, energie și TIC	1.230,00	

Surse: Ministerul Fondurilor Europene, Rezumatul Acordului de Parteneriat cu România (2014-2020), InfoREGIO - <http://www.inforegionordet.ro/noutati/stiri/adoptare-acord-parteneriat-2014-2020>

3.2 Aspecte care necesită îmbunătățiri

Deși ultimii ani au marcat o îmbunătățire semnificativă a ratei de absorbție a fondurilor europene, România continuă să ocupe una din ultimele poziții în ierarhia statelor membre din perspectiva acestui indicator. Astfel, la sfârșitul anului 2014 România ocupa penultimul loc în UE din punctul de vedere al absorbției, ponderea sumelor plătite de CE în totalul alocării financiare FEDR, FC și FSE, atât pentru obiectivul Convergență, cât și pentru obiectivul Cooperare Teritorială fiind de aproximativ 45%. De remarcat că țara noastră devansa doar Croația, devenită stat membru la jumătatea anului 2013, situându-se în urma tuturor celorlalte state din Europa Centrală și de Est.

Sursa: Comisia Europeană, Inforegio, Fondurile UE pentru coeziune (statistici-cheie), Percentage of Available Funds Paid Out by the Commission 2014 <https://cohesiondata.ec.europa.eu/>

Notă: Procentul de absorbție reprezintă plățile intermediare efectuate de Comisie, excluzând prefinanțarea.

Cauzele care au condus la această situație pot fi identificate în toate etapele de planificare și implementare a programelor aferente exercițiului financiar 2007-2013.

Lansarea cu întârziere a apelurilor de propuneri de proiecte

Pentru majoritatea POS lansarea apelurilor de propuneri de proiecte nu a avut loc în anul 2007, ci la un interval de 12-18 luni de la debutul ciclului de programare 2007-2013. Acest fapt s-a transpus într-o valoare scăzută a cheltuielilor decontate de CE în perioada 2007-2009, cu efecte negative asupra nivelului absorbției din perioada respectivă. Întârzierile în lansarea apelurilor de propuneri de proiecte au generat o presiune suplimentară și în anii următori ai perioadei de programare 2007-2013, autoritățile române responsabile cu gestionarea fondurilor europene fiind nevoite să recupereze timpul pierdut pentru a asigura absorbția integrală a alocărilor financiare din primii ani de implementare a programelor. Având în vedere faptul că până la sfârșitul anului 2014 doar trei programe operaționale au fost aprobate de CE, ar fi de dorit ca această situație să nu se repete și în exercițiul financiar 2014-2020.

Structura fragmentată a POS și insuficienta corelare cu strategiile naționale

În primul rând, multitudinea nevoilor de dezvoltare identificate a condus la o structură fragmentată a POS, având ca rezultat limitarea nivelului de satisfacere a acestora. Mai mult decât atât, o serie de intervenții destinate unor categorii similare de beneficiari au fost dispersate în POS diferite (finanțarea microîntreprinderilor din PO Regional și a celorlalte entități private din PO Competitivitate), ceea ce a condus la fragmentarea și diminuarea eficacității sprijinului financiar acordat. În al doilea rând, nevoile de dezvoltare menționate în documentele de programare aferente exercițiului financiar 2007-2013 au fost identificate în contextul planificării fondurilor europene, fără ca acest demers să fie însoțit de o analiză autentică a nevoilor de dezvoltare și a potențialului de creștere a României. În acest context, identificarea priorităților naționale de dezvoltare a fost mai degrabă rezultatul obligațiilor ce reveneau țării noastre în calitate de stat membru al Uniunii Europene și mai puțin consecința unei analize riguroase, de ansamblu, a nevoilor de dezvoltare a României. Prin urmare, intervențiile finanțate din fonduri europene nu au fost întotdeauna racordate la prioritățile naționale strategice și nu au reflectat în totalitate ajustările de politică publică. Lipsa unei viziuni strategice articulate asupra nevoilor de dezvoltare a României și racordarea insuficientă a intervențiilor finanțate din fonduri europene la strategiile naționale ar putea afecta și rezultatele aferente perioadei de programare 2014-2020.

Dificultăți în pregătirea și implementarea proiectelor finanțate din fonduri europene

Nivelul relativ scăzut al absorbției fondurilor europene aferente perioadei de programare 2007-2013 este cauzat și de numeroasele probleme și dificultăți întâmpinate de beneficiarii publici și privați în pregătirea și implementarea proiectelor finanțate:

- modificări succesive și substanțiale ale Ghidurilor Solicitantului, în timpul sesiunilor de depunere, modificări care constau în completarea listei activităților și cheltuielilor eligibile ori în ajustarea intensității sprijinului nerambursabil;
- existența unor proceduri birocratice excesive în etapa de implementare a proiectelor (de exemplu, dublarea procesului de verificare a cererilor de rambursare la nivelul AM și Organismelor Intermediare (OI) ca urmare a cerințelor formulate de Autoritatea de Audit și de Auditul CE, solicitarea în format fizic a unui volum ridicat de documente justificative aferente fiecărei cereri de rambursare);
- dificultăți în obținerea resurselor financiare necesare asigurării contribuției proprii și a sumelor reprezentând cheltuieli neeligibile în condițiile înăsprii condițiilor de creditare pe fondul crizei financiare și economice și a aplicării de corecții financiare în cursul implementării proiectelor;
- dificultăți în desfășurarea procedurilor de achiziție publică la nivelul beneficiarilor ca urmare a expertizei reduse a acestora în acest domeniu, a absenței unor interpretări concrete ale diferitelor aspecte legislative, a numărului ridicat de contestații depuse de ofertanți și a duratei de soluționare a acestora;
- incapacitatea beneficiarilor din categoria autorităților publice locale și centrale de a programa și include contribuțiile aferente cofinanțării naționale în bugete multianuale, asigurarea cofinanțării realizându-se prin includerea sumelor necesare în cadrul unor bugete anuale succesive;
- modificări ale cadrului instituțional prin introducerea unor schimbări majore în sistemele de management și control ale unor POS (de exemplu, desființarea și reînființarea Organismului Intermediar pentru IMM în cadrul Autorității de Management, înființarea celor șapte Organisme Intermediare în cadrul Agențiilor de Dezvoltare Regională, transferul Autorităților de Management pentru POS Dezvoltarea Resurselor Umane și POS Creșterea Competitivității Economice de la Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice și Ministerul Economiei la Ministerul Fondurilor Europene), cu efecte negative asupra procesului de implementare a proiectelor finanțate din aceste intervenții;
- capacitatea limitată a unor beneficiari publici de a pregăti și implementa proiecte majore din domeniul transportului și protecției mediului.

Contractarea problematică și cu întârziere a serviciilor de asistență tehnică

Expertiza limitată a angajaților AM/ OI în elaborarea caietelor de sarcini pentru achiziționarea serviciilor de asistență tehnică, numărul insuficient de resurse umane calificate în domeniul achizițiilor publice și imposibilitatea suplimentării personalului specializat în condițiile blocării ocupării posturilor vacante pe fondul măsurilor de austeritate adoptate pe durata crizei economice, creșterea numărului de contestații depuse de participanții la procedurile de licitație organizate pentru achiziționarea unor astfel de servicii au condus la întârzieri semnificative în utilizarea resurselor de asistență tehnică. Contractarea cu întârziere a serviciilor de asistență tehnică a avut efecte negative asupra ritmului de evaluare și aprobare a cererilor de finanțare, asupra procesului de verificare a cererilor de rambursare și asupra duratei de efectuare a plăților, cu repercusiuni directe asupra evoluției ratei de absorbție.

Blocarea ocupării posturilor vacante, salarizarea și fluctuațiile personalului responsabil cu gestionarea fondurilor europene

Salarizarea persoanelor responsabile cu gestionarea fondurilor europene a afectat nivelul absorbției, întrucât acest factor se reflectă în capacitatea autorităților publice de a recruta și reține profesioniști în domeniul coordonării și implementării fondurilor europene. De asemenea, o serie de AM și OI (de exemplu: AM POS Dezvoltarea Resurselor Umane) au înregistrat fluctuații semnificative ale personalului, capacitatea instituțională insuficientă diminuând șansele de atingere a țintelor de absorbție. Adoptarea măsurilor privind blocarea ocupării posturilor vacante a sporit semnificativ gradul de încărcare existent la nivelul personalului responsabil cu gestionarea fondurilor europene. Nivelul relativ scăzut al salariilor, volumul de muncă ridicat, generat de restricțiile privind ocuparea posturilor vacante, au condus la o fluctuație suplimentară a personalului.

Întârzieri în procesul de depunere și verificare a cererilor de rambursare

Motivele care au condus la aceste întârzieri au fost:

- revizuirea frecventă a graficului cererilor de rambursare de către beneficiari ca urmare a încheierii cu o întârziere de 6-12 luni a contractelor de lucrări;
- ritmul lent de executare a lucrărilor;
- transmiterea unui număr mare de cereri de rambursare prin care valoarea cheltuielilor eligibile solicitate era foarte mică raportat la valoarea contractului de finanțare aferent;

- complexitatea și caracterul neunitar al procedurilor de verificare a cererilor de rambursare;
- multitudinea documentelor justificative solicitate;
- numărul limitat și nivelul redus de specializare în rândul experților verficatori disponibili pe piață;
- lipsa de expertiză a beneficiarilor în elaborarea acestor documente;
- întârzierile înregistrate în externalizarea serviciilor de verificare a cererilor de rambursare.

În plus, personalul specializat din cadrul AM și OI s-a dovedit insuficient, conducând la un ritm scăzut de procesare a cererilor de rambursare și implicit, la o lentoare a procesului de absorbție.

Recomandări FIC

Recomandările FIC vizează propunerea unor măsuri care ar putea să contribuie la accelerarea procesului de absorbție a fondurilor europene aferente perioadei de programare 2007-2013, dar și a unor măsuri destinate îmbunătățirii gestionării fondurilor europene aferente viitoarei perioade de programare.

• Perioada de programare 2007-2013

Pentru ciclul de programare 2007-2013, FIC recomandă urgentarea lansării apelurilor de propuneri proiecte și contractarea cu celeritate a tuturor fondurilor încă disponibile la nivelul PO, inclusiv a celor de asistență tehnică. Contractarea în regim de urgență a resurselor neutilizate de asistență tehnică ar putea asigura expertiza necesară evaluării eficiente a cererilor de finanțare depuse în cadrul ultimelor apeluri de propuneri de proiecte. De asemenea, contractarea unor experți externi din resursele de asistență tehnică ar putea înlătura blocajele existente la nivelul departamentelor responsabile cu verificarea cererilor de rambursare și efectuarea misiunilor de monitorizare și control.

În vederea maximizării ratei de absorbție la sfârșitul anului 2015, FIC recomandă monitorizarea riguroasă atât a economiilor înregistrate la nivelul proiectelor finanțate, cât și a proiectelor aflate în risc de reziliere și contractarea unor noi proiecte mature aflate pe listele de rezervă pentru a contracara efectele celor doi factori menționați anterior. Pentru evitarea dezangajării unor sume semnificative la sfârșitul exercițiului financiar 2007-2013, se impune totodată planificarea riguroasă și actualizarea permanentă a calendarelor centralizate ale cererilor de rambursare (întocmite la nivelul AM pe baza calendarelor individuale, elaborate la nivelul fiecărui proiect), monitorizarea cu strictețe a angajamentelor asumate de beneficiari în ceea ce privește depunerea cererilor de rambursare și a situației plăților efectuate.

Pentru a nu afecta rata de absorbție și pentru a evita noi note de debit din partea CE, în cazul proiectelor mai mari de 5 milioane de euro care nu vor putea fi finalizate până la data de 31 decembrie 2015 ar trebui avute în vedere următoarele:

- analiza măsurii în care aceste proiecte pot fi făcute;
- urgentarea elaborării procedurilor de lucru la nivelul autorităților de management pentru fazarea proiectelor;
- analiza măsurii în care aceste proiecte pot beneficia de finanțare de la bugetul de stat astfel încât să fie finalizate în cursul anului 2016 și includerea acestora în declarația finală de cheltuieli ce va fi transmisă către CE în martie 2017.

• Perioada de programare 2014-2020

În viitorul ciclu de programare (2014-2020), intervențiile finanțate din fonduri europene ar trebui corelate într-o mai mare măsură cu investițiile publice susținute din surse guvernamentale, astfel încât toate fondurile publice, indiferent de sursa de finanțare, să fie alocate în funcție de prioritățile naționale de dezvoltare. Mai mult ca oricând se impune intensificarea dialogului interministerial în vederea identificării și ierarhizării principalelor direcții strategice de dezvoltare a României. Alocările fondurilor publice, indiferent de proveniența lor, ar trebui să reflecte aceste repere strategice. Existența unor priorități clare de dezvoltare constituie premisa asigurării unei complementarități sporite între intervențiile cofinanțate de CE și cele realizate din surse bugetare, cu efecte benefice asupra sustenabilității măsurilor de sprijinire a economiei naționale.

O coordonare eficientă a tuturor fondurilor publice s-ar putea realiza și dacă România ar implementa planificarea bugetară multianuală pe proiecte și programe, în strânsă corelație cu ciclul de programare a fondurilor europene (2014-2020). Alocarea surselor bugetului de stat către ordonatorii de credit ar trebui să reflecte capacitatea acestora de a propune și implementa proiecte europene cu un impact notabil asupra comunităților locale. O astfel de măsură ar putea conduce la o eficiență sporită a utilizării diferitelor surse de finanțare (fonduri comunitare, fonduri de la

bugetul de stat).

Experiența acumulată pe parcursul perioadei de programare 2007-2013 arată că autoritățile române ar trebui să-și concentreze eforturile pentru a eficientiza utilizarea resurselor de asistență tehnică.

Conform Regulamentului CE nr. 1303/2013 de stabilire a unor dispoziții comune privind Fondul European de Dezvoltare Regională, Fondul Social European, Fondul de Coeziune, Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală și Fondul European pentru Pescuit și Afaceri Maritime, precum și de stabilire a unor dispoziții generale privind Fondul European de Dezvoltare regională, Fondul Social European, Fondul de Coeziune și Fondul European pentru Pescuit și Afaceri Maritime și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1083/2006 al Consiliului, statele membre trebuie să se asigure că până la 31 decembrie 2015 toate schimburile de informații între beneficiari și o autoritate de management, o autoritate de certificare, o autoritate de audit, precum și organismele intermediare trebuie să poată fi efectuate prin intermediul unor sisteme de schimb electronic de date. Având în vedere că aceste cerințe reprezintă o condiție de acreditare a sistemului de management și control, autoritățile naționale ar trebui să ia măsurile necesare pentru dezvoltarea și testarea acestui sistem informatic în cel mai scurt timp posibil.

Lansarea procedurilor de achiziție publică a serviciilor de asistență tehnică ar trebui să se coreleze corespunzător cu planificarea apelurilor de propuneri de proiecte, optimizându-se astfel utilizarea resurselor externalizate și evitându-se totodată apariția unor blocaje la nivelul autorităților române responsabile de implementarea și gestionarea fondurilor europene.

Încă de la începutul perioadei de programare activități precum evaluarea cererilor de finanțare, întocmirea contractelor de finanțare, verificarea rapoartelor de progres și a cererilor de rambursare sau chiar evaluarea POS ar putea fi grupate tematic și externalizate unor entități private prin intermediul unor acorduri cadru. Această măsură ar putea conduce la reducerea numărului de proceduri de achiziție publică lansate, cu efecte benefice atât asupra eficienței mecanismului de gestionare a fondurilor europene, cât și asupra procesului de absorbție.

Accelerarea procesului de absorbție s-ar putea obține și prin modificarea legislației privind achizițiile publice, astfel încât în cazul contractelor de servicii de asistență tehnică accentul să fie pus mai cu seamă pe promovarea principiului „best value for money” în detrimentul criteriului de atribuire „prețul cel mai scăzut”.

De asemenea, resursele de asistență tehnică ar trebui utilizate într-o mai mare măsură și pentru a suplimenta salariile angajaților din cadrul structurilor implicate în managementul și implementarea fondurilor europene. Această măsură ar contribui la o mai bună motivare a personalului existent, precum și la atragerea de noi profesioniști de înaltă calificare în sistemul public de gestionare a fondurilor europene.

Eficientizarea procesului de absorbție a fondurilor europene în ciclul de programare 2014-2020 s-ar putea realiza și prin creșterea rolului instituțiilor financiare și utilizarea cu succes a instrumentelor financiare. Accelerarea gradului de contractare și absorbție a fondurilor europene nerambursabile s-ar putea obține și prin extinderea utilizării sistemului de absorbție „wholesale”. Acest sistem a fost utilizat în cazul instrumentului JEREMIE și a constat în implicarea băncilor în mecanismele financiare aplicabile PO. Un mecanism similar, în care sistemului bancar „wholesale” i-au fost adăugate atribuții privind efectuarea plăților către beneficiari a fost utilizat în cazul fondurilor europene destinate finanțării activităților agricole. Recomandarea FIC constă în stimularea absorbției „wholesale” prin implicarea sistemului bancar în mecanismul fondurilor europene. Se poate lua în calcul gruparea proiectelor pe categorii de implementare, cu transferul granturilor pentru sectorul privat în instrumente financiare pentru a fi derulate și alocate de instituții financiare. În acest mod, se poate utiliza în procesul de absorbție expertiza mai multor instituții din piață, în timp ce eforturile autorităților pot fi orientate cu preponderență către activități de coordonare, monitorizare, evaluare de rezultate și eventual de reajustare a politicilor și strategiilor de dezvoltare economică, în strânsă coordonare cu ceilalți alocatori de fonduri publice (buget de stat/ ajutoare de stat).

Instituțiile financiare au o vastă experiență în administrarea creditului neguvernamental și pot genera un efect de multiplicare a fondurilor europene destinate proiectelor de infrastructură. În același timp, prin acreditarea și implicarea băncilor în mecanismul fondurilor europene, resursele guvernamentale ar putea fi utilizate cu o eficacitate crescută pentru a finanța priorități interne ale entităților publice.

Mediu și dezvoltare durabilă

4.1 Progrese înregistrate

FIC apreciază eforturile GR de a fi proactiv în discuțiile despre legislația de mediu nouă sau în revizuire de la nivelul UE, pe care trebuie să o transpună pentru a se asigura că aceasta nu va avea efecte negative semnificative asupra mediului de afaceri din România și că societățile românești își vor păstra competitivitatea lor internațională (de exemplu, implementarea schemei EU-ETS pentru 2013-2020, revizuirea listei de relocare a emisiilor de dioxid de carbon pentru 2015-2019, etc.).

GR a inițiat proceduri de consultare publică oferind părților interesate posibilitatea să își exprime opiniile cu privire la diverse probleme de mediu.

Un nou proiect de modificare a Codului Silvic a fost publicat și tuturor părților interesate le-a fost acordată ocazia să se implice în procesul de consultare și să participe la dezbateri constructive, pentru îmbunătățirea versiunii inițiale. FIC consideră că în ceea ce privește cadrul legislativ rezultat, inclusiv noile norme de aplicare, acesta poate reprezenta punctul de pornire pentru rezolvarea problemelor acestui sector și pentru implementarea celor mai bune practici în gestionarea durabilă a silviculturii. În același timp, FIC apreciază adoptarea noilor Norme cu privire la proveniența, circulația și comercializarea materialelor lemnoase (trasabilitatea lemnului), care stabilesc obligațiile ce revin comercianților de lemn și produse lemnoase (așa - numitul „Radar Silvic”).

GR a continuat eforturile depuse pentru gestionarea corespunzătoare a deșeurilor prin introducerea unei taxe de depozitare a deșeurilor la stimulentele legislative deja existente. Eficacitatea acestei taxe este totuși diminuată de întârzierea datei de implementare aprobate de Parlament (respectiv, până în 2017). FIC susține aplicarea acestui stimulent și consideră că o dată de implementare mai apropiată decât cea prevăzută în prezent va fi benefică pentru România în realizarea angajamentelor sale la nivel european și evitarea procedurilor de încălcare a dreptului european în legătură cu normele europene privind gestionarea deșeurilor.

GR a elaborat procedurile necesare și a depus eforturi în continuarea sprijinirii autorităților locale și regionale în vederea aplicării și accesării fondurilor UE (Fondul European de Dezvoltare Regională și Fondul de Coeziune) pentru soluționarea problemelor de mediu, cum ar fi gospodărirea apelor și gestionarea deșeurilor.

4.2 Aspecte care necesită îmbunătățiri

4.2.1 Cadrul legal din domeniul protecției mediului și problematica instituțională

În ultimii doi ani, FIC a pregătit peste 10 documente de poziție și comentarii la proiectele legislative în domeniul protecției mediului și a participat la mai multe întâlniri cu autoritățile în legătură cu subiecte privind protecția mediului supuse atenției în documentele mai sus menționate. Răspunsurile autorităților cu privire la aceste documente și întâlniri au fost limitate.

FIC are anumite preocupări cu privire la lipsa de previzibilitate legislativă și de studii de impact pentru implementarea noilor norme legislative și consideră că orice nouă reglementare și inițiativă de protecția mediului, atât la nivel național cât și european, ar trebui discutată în avans cu reprezentanții mediului de afaceri, pentru a permite ca autoritățile să aibă în vedere și să integreze poziția acestora în momentul stabilirii poziției naționale. Există o nevoie stringentă de consecvență în ceea ce privește interpretarea prevederilor legale de către toate autoritățile publice de la nivel central și local.

Recomandări FIC

Ar trebui asigurată predictibilitatea legislativă și ar trebui creat un cadru legal uniform și consecvent, pe baza principiilor UE.

Consultarea cu reprezentanții mediului de afaceri ar trebui să aibă loc înainte de adoptarea noilor norme și reglementări de protecția mediului sau înainte de modificarea celor existente. În același mod, termenul de consultări publice ar trebui să fie respectat întotdeauna și, pe viitor, extins, luând în considerare și potențiale termene limită pentru transpunerea legislației UE.

În determinarea necesității și priorităților de modificare legislativă, autoritățile ar trebui să aibă în vedere poziția documentată furnizată de mediul de afaceri. În acest context, FIC consideră că anumite prevederi din procedurile de autorizare și reautorizare ar putea face obiectul unor interpretări diferite, iar acest subiect ar trebui clarificat cât mai curând posibil. Ar trebui dezvoltată o practică de mediu uniformă și consecventă la nivelul tuturor autorităților competente pentru a se evita abordări diferite ale aceluiași subiect. În acest scop, o potențială soluție ar fi emiterea de decizii obligatorii de către autoritatea națională, decizii care să reglementeze abordarea ce ar trebui adoptată de către autoritățile subordonate de la nivel local. Ar trebui adoptat un cadru legal secundar pentru a corela noua legislație cu cadrul legal existent (spre exemplu, Procedurile de emisie a autorizației de mediu și a autorizației integrate de mediu ar fi trebuit revizuite din februarie 2014, după adoptarea Legii nr. 278/2013 cu privire la emisiile industriale).

Ar trebui crescută cooperarea dintre autoritățile de protecția mediului competente și autoritățile de gospodărirea apelor, pentru a se evita blocaje sau contradicții în reglementarea diverselor proiecte, precum și în vederea asigurării unei implementări eficiente a proiectelor care au o dublă dimensiune (spre exemplu, remedierea solului și a apei).

4.2.2 Aspecte privind schimbările climatice

FIC apreciază transparența demonstrată de Ministerul Mediului și de Ministerul Economiei pe durata perioadei de transpunere și implementare a legislației revizuite din domeniul schimbărilor climatice privind EU-ETS, inclusiv revizuirea listei sectoarelor expuse riscului de relocare pentru 2015-2019. FIC speră în continuarea colaborării dintre autorități și mediul de afaceri la definirea completă a Pachetului Energie - Climă 2030.

Recomandări FIC

Este necesară cooperarea strânsă și continuă dintre autoritățile de mediu la implementarea și îmbunătățirea legislației subsecvente EU-ETS existente la nivel național referitoare la procedura de emisie a autorizației privind emisiile de gaze cu efect de seră pentru perioada 2013-2020 și la raportările aferente.

Participarea activă a autorităților române în cadrul discuțiilor care au loc la nivel european, implicarea mediului de afaceri și considerarea opiniilor acestora pentru formularea poziției autorităților române în cadrul grupurilor tehnice/de experți relevante și pentru consultările publice la nivelul UE sunt extrem de importante, în special pentru aspectele referitoare la prevederile post 2020 pentru relocarea emisiilor de dioxid de carbon și reforma EU-ETS.

Autoritățile ar trebui să sprijine implementarea completă a legislației în domeniul eficiență energetică, ceea ce ar conduce la efecte pozitive din punct de vedere al mediului și schimbărilor climatice. Planificarea adecvată pentru aceasta, inclusiv pentru atingerea diverselor ținte obligatorii la nivelul UE, ar permite identificarea celor mai eficiente soluții din punct de vedere al costurilor, inclusiv pentru sectorul public.

4.2.3 Remedierea siturilor contaminate

În prezent, remedierea siturilor contaminate este reglementată de Ordinul Ministerului Mediului nr. 756/1997 pentru aprobarea Reglementării privind evaluarea poluării mediului, de HG nr. 1408/2007 privind modalitățile de investigare și evaluare a poluării solului și subsolului, de HG nr. 1403/2007 privind refacerea zonelor în care solul, subsolul și ecosistemele terestre au fost afectate și de HG

nr. 53/2009 pentru aprobarea Planului național de protecție a apelor subterane împotriva poluării și deteriorării.

Recomandări FIC

Este necesară corelarea metodologiei de aplicare a acestor prevederi în vederea asigurării transparenței, predictibilității (cu privire la termene, acțiuni solicitate, etc.) și a evitării interpretărilor eronate sau a unor contradicții în cadrul acestora. Detalierea cadrului siturilor contaminate poate asigura de asemenea o clarificare a potențialelor răspunderi ale companiilor private care operează pe siturile contaminate istoric, precum și posibilitatea pentru aceste companii de a accesa ajutoare de stat sau fonduri europene pentru lucrări de decontaminare.

Ar trebui adoptat un cadru legislativ secundar pentru a permite o implementare corespunzătoare a principiilor generale pentru protecția mediului (spre exemplu, Ghidul tehnic privind metodologiile și conținutul raportului geologic de investigare și evaluare a poluării solului și subsolului pe etape, criteriile și indicatorii de evaluare a poluării mediului geologic ar fi trebuit adoptat din 2008).

Pentru a facilita accesul la fondurile UE pentru lucrări de decontaminare a mediului înconjurător este necesară adoptarea unui cadru legislativ secundar. Existența Strategiei Naționale și a Planului Național de Acțiune pentru Gestionarea Siturilor Contaminate din România este o condiție prealabilă impusă României de CE în vederea cofinanțării proiectelor de remediere a siturilor contaminate din fonduri europene în programul operațional 2014-2020. În consecință, aprobarea și publicarea unei liste naționale de situri contaminate este un pas obligatoriu în procesul de accesare a fondurilor europene. Această listă ar trebui întocmită și publicată în cel mai scurt timp posibil.

4.2.4 Gestionarea deșeurilor

Directiva Cadru privind Deșeurile a fost transpusă în legislația română prin Legea nr. 211/2011 privind regimul deșeurilor, cu modificările ulterioare. În decembrie 2013, GR a publicat Strategia Națională de Gestionare a Deșeurilor în perioada 2014 - 2020 (aprobată prin HG nr. 870/2013). Cadru legislativ privind gestionarea deșeurilor este caracterizat de numeroase acte normative care reglementează gestionarea deșeurilor în general sau care prevăd reguli privind categorii specifice de deșeuri.

Recomandări FIC

FIC recomandă ca autoritățile să acorde o atenție deosebită următoarelor aspecte:

- Realizarea unui echilibru între responsabilitățile autorităților locale și cele ale industriilor, precum și transparență și claritate cu privire la obligațiile care le revin operatorilor care desfășoară activități similare. Autoritățile locale ar trebui, de asemenea, să fie responsabile pentru colectarea selectivă a deșeurilor post consum (spre exemplu, ambalaje, deșeuri de echipamente electrice și electronice), având în vedere că această obligație legală le revine acestora.
- Clarificarea intenției GR de a adopta o hotărâre pentru stabilirea unui regim special pentru categorii de deșeuri specifice suplimentare (în afară de hotărârile aflate deja în vigoare). GR ar trebui, de asemenea, să clarifice dacă intenționează să stabilească reguli privind modul în care costurile de gestionare a deșeurilor vor fi alocate pe baza principiului „poluatorul plătește”, inclusiv în contextul pregătirii și adoptării unui Plan Național de Gestionare a Deșeurilor în conformitate cu noua Strategie Națională de Gestionare a Deșeurilor.
- Clarificarea conceptelor de subproduse și de încetare a statutului de deșeu referitor la valorificare, în raportarea deșeurilor.
- Clarificarea obligației de raportare privind tratarea deșeurilor pentru operațiile de tratare care reprezintă atât reciclare cât și recuperare de energie (spre exemplu, co-procesarea deșeurilor în fabrici de ciment).
- O mai bună implementare a recomandărilor CE în sprijinul diverselor directive referitoare la deșeuri (spre exemplu, recunoașterea la nivel național a co-procesării în fabrici de ciment ca reciclare a conținutului mineral al deșeurilor desfășurată simultan cu valorificarea energetică, precum și ca una dintre cele mai bune practici pentru eficientizarea resurselor).
- Clarificarea cadrului legal în vederea sprijinirii transportului deșeurilor menajere colectate din surse multiple într-un singur transport.
- Stabilirea unei metodologii pentru înregistrarea (trasabilitatea) fluxului de deșeuri de la locul generării/colectării până la stocare, transport, tratare și reciclare/valorificare/eliminare finală, și a raportării aferente.

- Actualizarea bazei de date existente, ca cea mai puțin costisitoare soluție, pentru a permite integrarea și corelarea online a tuturor obligațiilor de raportare cu funcții de securitate adecvate (inclusiv pentru a asigura confidențialitatea), care să permită generarea tuturor rapoartelor solicitate de reglementările privind gestionarea deșeurilor și trasabilitatea fluxurilor de deșeuri. FIC oferă sprijinul său pentru fazele de design, testare și operare a acestei baze de date.

4.2.4.1 Ambalaje și deșeurile din ambalaje (ADA)

România s-a conformat până în prezent cu obligațiile sale la nivelul UE privind ADA, în primul rând datorită eforturilor continue ale industriei în vederea realizării obiectivelor stricte de valorificare și reciclare a deșeurilor din ambalaje. Este de așteptat ca aceste eforturi să continue în viitor.

Recomandări FIC

Ar trebui reglementate și actualizate cerințe specifice pentru trasabilitatea deșeurilor (inclusiv a diverselor tipuri de materiale rezultate din deșeuri) și procedurile de raportare ar trebui corelate la nivel național, în vederea asigurării acurateței datelor transmise către Agenția Europeană a Mediului, diminuării actorilor clandestini („free riders”), și creării premiselor unor condiții de concurență echitabile pentru toți operatorii economici responsabili.

Sistemul depozit ar trebui evitat întrucât conduce la sisteme paralele de colectare la nivelul municipalităților și la multiplicarea inutilă a costurilor. Aceasta subminează eforturile continue ale GR axate pe implementarea colectării separate la nivel național ca opțiune strategică a României, care beneficiază de finanțare substanțială din partea UE (mai exact, 1,17 miliarde Euro – Axa 2 Gestionarea Deșeurilor, POS Mediu). Având în vedere capacitatea economică a României, implementarea unui sistem depozit plasează o sarcină suplimentară disproporționată pentru industrie (producători și importatori).

4.2.4.2 Strategia națională a nămolurilor de epurare

FIC apreciază abordarea Ministerului Mediului de stabilire a unei strategii naționale pentru acest flux specific de deșeuri. În prezent, majoritatea instalațiilor de tratare a apelor uzate sunt proiectate să fie prevăzute cu facilități de deshidratare pentru a reduce conținutul de apă în nămolul rezultat (de la 96-98% până la 70-85%).

Recomandări FIC

Reducerea cantității de nămol de epurare care trebuie ulterior tratată, prin înființarea de facilități de uscare cât mai aproape de sursele de generare, ar trebui inclusă în această strategie ca unul dintre obiectivele principale. Acest lucru ar permite costuri logistice mai scăzute, precum și mai multe alternative de tratare, inclusiv valorificarea acestui nămol prin co-procesare în fabrici de ciment (reciclarea conținutului mineral simultană cu valorificarea energetică).

Pentru a face mai atractivă pentru fermieri utilizarea nămolurilor de epurare, autoritățile ar trebui să revizuiască și să simplifice procedurile de autorizare prin desemnarea unui singur organ emitent și/sau solicitarea autorizării unei singure părți implicate (fie producătorul, fie fermierul) și prin întocmirea unui Ghid de „Bune Practici”, în cooperare cu membrii FIC, pentru gestionarea nămolurilor de epurare.

4.2.4.3 Deșeuri din echipamente electrice și electronice (DEEE)

HG nr. 1037/2010 privind DEEE nu ia în considerare îngrijorările exprimate în cadrul industriei și nu integrează propunerile acestora de remediere a problemelor:

- Responsabilitatea atingerii țintelor de colectare pentru DEEE a fost integral transferată producătorilor, sub amenințarea suspendării activității lor, chiar dacă, în conformitate cu aceeași HG, colectarea DEEE provenite de la gospodăriile ar trebui să fie realizată de către autoritățile locale;
- Nu există măsuri prevăzute în HG care să solicite celorlalți actori din cadrul așa-numitului „flux-paralel” să se înregistreze și să raporteze cantități de DEEE colectate și tratate.
- Nu există sancțiuni stabilite pentru colectarea și tratarea ilegală a DEEE. Doar operatorii care dețin autorizații de mediu pentru colectarea și tratarea DEEE pot să fie sancționați cu o amendă pentru încălcarea dispozițiilor din HG. Colectorii care nu sunt autorizați nu sunt menționați, astfel încât li se aplică prevederile legislației generale care stabilește sancțiuni mult mai mici.
- În ciuda prevederilor Directivei UE și a opiniei exprimate de CE, în HG se mențin prevederile conform cărora garanția pentru „deșeurile noi orfane” va fi gestionată de către AFM.

Mai mult, noua directivă care reglementează aceste aspecte, Directiva 2012/19/UE, nu a fost încă transpusă în România, deși termenul de transpunere a expirat în data de 14 februarie 2014. Procesul de transpunere, inițiat în ianuarie 2014, este lipsit de transparență și până în prezent a fost desfășurat fără consultarea părților interesate, ignorând prevederile Legii nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică. Proiectele de transpunere (au fost circulate cel puțin trei versiuni) nu adresează lipsurile din HG nr. 1037/2010 (de fapt, acestea sunt agravate), adăugând în același timp noi puncte de potențială încălcare („infringement”), spre exemplu interzicerea de facto a colectării DEEE prin intermediul producătorilor și al schemelor lor colective.

FIC s-a implicat activ în procesul de implementare prin trimiterea comentariilor și participarea la întâlniri cu reprezentanții Ministerului Mediului, dar fără a primi vreun răspuns cu privire la punctul său de vedere și fără a putea verifica în ce măsură comentariile trimise au fost analizate și implementate de către autoritate.

Recomandări FIC

Transpunerea noii Directive 2012/19/UE ar trebui realizată cât mai repede posibil pentru a evita riscul declanșării procedurii de infringement împotriva României. În același timp, transpunerea finală ar trebui să adreseze lipsurile anterior-menționate și să ia în considerare următoarele modificări:

- Impunerea unor responsabilități clare pentru autorități pentru atingerea țintelor de colectare a DEEE (obiective de colectare pentru autoritățile locale și o aplicare riguroasă a legii pentru a combate fluxurile „paralele” ilegale).
- Impunerea unor responsabilități clare pentru fiecare actor care gestionează DEEE în funcție de rolul său.
- Abrogarea prevederilor legale existente care fac producătorii responsabili pentru rezultatul unei activități (colectarea DEEE de la gospodării) care ar trebui să fie efectuată de către autoritățile locale.
- Cerința ca toți actorii care gestionează DEEE să se înregistreze și să raporteze. Ar trebui introduse sancțiuni ridicate pentru colectarea și tratarea ilegală, precum și măsuri care să susțină implementarea efectivă a acestor sancțiuni.
- Stabilirea unei entități pentru coordonarea, monitorizarea și compensarea obligațiilor producătorilor de DEEE și autorităților locale („clearing house”).
- Eliminarea implicării AFM în ceea ce privește gestionarea garanțiilor. Gestionarea ar trebui să fie efectuată de către autoritățile care au un rol în implementarea legislației DEEE.
- Stabilirea dreptului producătorilor DEEE și/sau organizațiilor colective să organizeze și să opereze propriile lor facilități, dacă aleg să acționeze în acest sens.
- Consultări cu industria înainte de adoptarea oricăror norme legislative privind DEEE, dar și înainte de aprobarea finală a proiectului de lege care va transpune Directiva 2012/19/UE privind DEEE.

Elemente adiționale care ar trebui integrate când noua Directivă 2012/19/UE va fi transpusă în legislația din România sunt:

- Introducerea unor obligații proporționale cu responsabilitățile pentru toate părțile care colectează și tratează DEEE. Aceste obligații ar trebui să includă și obligația de a respecta cerințele minime de tratare, de atingere a pragurilor de valorificare și reciclare incluse în Directivă, precum și raportarea acestor rezultate către autorități.
- Reglementarea posibilității de a utiliza o taxă vizibilă.

4.2.5 Fonduri pentru proiecte de mediu

4.2.5.1 Fonduri Europene

În perioada de programare 2014-2020, PO Infrastructură Mare va fi cel mai important program care va acorda sprijin financiar cu ajutorul CE proiectelor din domeniul protecției mediului.

Operatorii regionali vor continua să beneficieze de fonduri europene pentru extinderea rețelilor de apă potabilă și pentru instalațiile de epurare a apelor uzate, în conformitate cu investițiile incluse și prioritizate în Master Planuri.

Dezvoltarea infrastructurii pentru deșeuri va continua, de asemenea, să fie finanțată în perioada

de programare viitoare, permițând României să respecte Directiva privind depozitarea deșeurilor, să promoveze o utilizare mai eficientă a resurselor și să crească procentul de reciclare a deșeurilor.

Protecția biodiversității va fi, de asemenea, finanțată prin PO Infrastructură Mare. Investițiile vor fi direcționate pentru protecția și restaurarea celor mai valoroase ecosisteme și specii de animale în pericol. Ca parte a PO Infrastructură Mare, vor fi luate de asemenea măsuri de stabilire și îmbunătățire a sistemelor de monitorizare și prevenire a riscurilor, pentru a intensifica serviciile profesionale de răspuns în caz de urgență și pentru a reduce riscurile și daunele cauzate de inundații, secetă și eroziuni costiere.

PO Infrastructură Mare va oferi, de asemenea, sprijin pentru realizarea „Evaluării naționale a calității aerului” și pentru reabilitarea siturilor contaminate, inclusiv pregătirea pentru reutilizarea economică a acestora.

Recomandări FIC

Mediul de afaceri ar trebui invitat să participe la grupuri de lucru ale autorităților relevante, să definească și să îmbunătățească normele de aplicare și procedurile, precum și ghidurile solicitantului pentru proiectele de mediu care urmează a fi finanțate în cadrul perioadei de programare următoare.

Selectarea proiectelor de mediu și activitățile legate de verificarea gestionării lor (verificări administrative în timpul implementării proiectului, verificări la fața locului și verificări post implementare ale proiectului) ar trebui să fie complet externalizate către mediul de afaceri (contracte-cadru).

Este necesar un cadru legislativ secundar care să faciliteze accesul la fonduri europene pentru reabilitarea siturilor istorice contaminate (de exemplu, adoptarea unei Strategii naționale coerente și a unui Plan național de acțiune pentru gestionarea siturilor contaminate din România, în conformitate cu legislația în vigoare, precum și aprobarea și publicarea unei liste naționale cu siturile contaminate menționate în HG nr. 1408/2007).

4.2.5.2 Alocarea Fondului pentru Mediu

Fondul pentru Mediu (Fondul) a fost creat ca un instrument economico-financiar și destinat să cofinanțeze diverse proiecte de mediu. Veniturile de la Fond provin în principal din taxe de mediu plătite de sectorul industrial pentru diverse activități (spre exemplu, emisii de poluanți care provin de la surse staționare, valorificarea deșeurilor metalice și non-metalice, valorificarea și reciclarea deșeurilor din ambalaje, cauciucuri și echipamente electrice și electronice, etc.)

FIC salută performanțele AFM cu privire la susținerea financiară pentru proiectele de mediu. Cu toate acestea, FIC a observat că în ultimii ani, multe din proiectele finanțate prin intermediul Fondului au fost în mare parte legate de sistemul de reînnoire a parcului auto (schema de casare a mașinilor vechi), sisteme de încălzire în case, energie regenerabilă și câteva proiecte privind apa și pădurile pentru autoritățile locale. Companiile private nu au avut oportunitatea de a aplica pentru finanțare în vederea susținerii proiectelor de mediu și a nevoilor lor.

Teoretic, AFM ar trebui să organizeze periodic runde pentru selectarea proiectelor de mediu propuse în legătură cu mai multe probleme de protecția mediului (spre exemplu, prevenirea poluării, reducerea impactului asupra aerului, apei și solului, utilizarea unor tehnologii curate, gestionarea deșeurilor, etc.) și orice companie (privată sau de stat) ar trebui să aibă posibilitatea de a aplica în vederea obținerii fondurilor de la AFM.

Cum multe companii contribuie la Fond și majoritatea veniturilor din cadrul Fondului provin din industrie, FIC își manifestă îngrijorarea cu privire la accesul limitat pe care industria îl are la Fond.

Recomandări FIC

AFM ar trebui să ia în considerare o gamă variată de subiecte când își dezvoltă planul anual de lucru și prioritățile, astfel încât industria să poată de asemenea să aplice pentru fonduri care să finanțeze proiectele sale de mediu. Ghidurile financiare corespunzătoare ar trebui să stabilească criterii de eligibilitate care să fie accesibile pentru companii.

FIC consideră că o implementare anticipată a taxei existente pentru depozitarea deșeurilor va constitui un stimulent pentru gestionarea corectă a acestora ce va susține România în mod semnificativ în respectarea angajamentelor sale, în special sub condiția ca venitul rezultat să fie folosit numai pentru co-/finanțarea proiectelor (investiție și operare) necesară pentru dezvoltarea infrastructurii privind gestionarea deșeurilor.

Legislația cu privire la Fondul pentru Mediu ar trebui actualizată în vederea corelării cu legislația referitoare la gestionarea deșeurilor, pentru a evita contradicții, între normele sau interpretările acestora, ce pot avea un impact financiar și operațional imediat asupra sectorului de afaceri.

4.2.6 Stimulente normative și fiscale

FIC a observat lipsa de stimulente în legislația română pentru a promova comportamentul pozitiv al companiilor și persoanelor fizice față de mediu.

Recomandare FIC

Stimulentele “verzi” ar trebui să includă și să promoveze: reabilitarea zonelor industriale, clădirile eficiente energetic și îmbunătățirile aduse în acest sens fondului actual de clădiri, reducerea TVA-ului pentru produse prietenoase cu mediul, scutirea de la plata impozitelor pentru folosirea bicicletelor la transportul către serviciu și promovarea echipamentelor electrice și electronice eficiente din punct de vedere energetic.

4.2.7 Sustenabilitate și Responsabilitate Socială Corporativă

Dezvoltarea durabilă presupune un progres economic care are în vedere protecția mediului și bunăstarea socială pe termen lung, precum și Responsabilitatea socială corporativă (RSC). RSC este un mod prin care companiile se pot dezvolta sustenabil și prin care pot sprijini comunitatea. În România au existat câteva inițiative pozitive în acest sens: (i) Strategia națională de promovare a responsabilității sociale 2011 – 2016, care a vizat trei domenii principale, respectiv, social, protecția mediului și educație și cercetare, și (ii) Strategia națională de dezvoltarea durabilă (SNDD) a României pentru orizonturile 2013-2020-2030.

Cu toate acestea, date limitate privind progresul implementării strategiilor menționate anterior sunt disponibile public. Cooperarea dintre autorități (ministere), mediul de afaceri și alte părți interesate este necesară pentru implementarea cu succes atât a SNDD cât și a Strategiei RSC, precum și pentru elaborarea Planului național de acțiune în domeniul RSC. Membrii FIC investesc în construirea încrederii părților interesate, îmbunătățindu-și în același timp performanța în afaceri și încurajând oportunitățile de creare a valorii pe termen lung. În prezent, unui număr restrâns de companii din România (ex. doar cele listate) i se solicită să raporteze anumite informații non-financiare, însă reguli și ghiduri voluntare (ex. Inițiativa Globală de Raportare) sunt utilizate de organizații (majoritatea multinaționale) pentru raportarea performanței în domeniul dezvoltării durabile.

Între timp, Directiva 2014/95/UE de modificare a Directivei 2013/34/UE în ceea ce privește prezentarea de informații nefinanciare și de informații privind diversitatea de către anumite întreprinderi și grupuri mari introduce cerințe obligatorii de raportare non-financiară pentru anumite tipuri de companii (ex. entități de interes public cu peste 500 angajați) începând cu aprilie 2017, primul an de raportare a datelor aferente anului financiar 2016. Această Directivă trebuie transpusă până în octombrie 2016 cel târziu. Companiile aflate sub incidența acestei Directive vor avea posibilitatea de a publica informațiile non-financiare conform oricărui ghid internațional, european sau național pe care îl consideră potrivit.

Recomandări FIC

Consultarea timpurie a reprezentanților mediului de afaceri ar trebui să aibă loc pe durata perioadei de transpunere a Directivei 2014/95/EU și în vederea elaborării unui Ghid național de raportare.

Promovarea transparenței în ceea ce privește aplicarea standardelor sociale, etice și de mediu de către mediul de afaceri, precum și de către instituțiile publice. Ar trebui încurajată utilizarea de standarde/ghiduri de raportare recunoscute la nivel internațional (ex. Inițiativa Globală de Raportare, Consiliul Internațional pentru Raportare Integrată, Națiunile Unite Global Compact), precum și verificarea externă a informațiilor raportate.

Promovarea unei cerințe legislative referitoare la raportarea limitată de informații privind dezvoltarea durabilă/RSC de către companiile mari care operează în România.

Implicarea companiilor (în calitate de actori principali) în procesul de implementare și în cadrul grupurilor tehnice de lucru la nivel interministerial, cu scopul dezvoltării viitoare a strategiei naționale a responsabilității sociale și SNDD, precum și a Planului național de acțiune în domeniul RSC.

Elaborarea unui ghid “Plan de implicare/dialog cu părțile interesate” aplicabil companiilor/autorităților, conform profilului de activitate al acestora.

Asigurarea unui dialog permanent între autoritățile publice și industrie privind cea mai bună modalitate de acordare stimulente pentru comportament responsabil în afaceri, precum și cu privire la aspecte specifice de dezvoltare durabilă.

Dezvoltarea și implementarea unui program continuu de creștere a nivelului de conștientizare al autorităților publice, industriei, ONG-urilor, etc. cu privire la dezvoltarea durabilă și RSC.

Managementul instituțiilor publice

5.1 Progrese înregistrate

Îmbunătățirea funcționării instituțiilor publice a constituit dintotdeauna unul dintre obiectivele principale ale FIC. Buna funcționare a unor instituții precum Parlamentul, Guvernul, diferitele agenții guvernamentale dar și a întreprinderilor la care statul este acționar majoritar (IS) și care îndeplinesc activități critice pentru economie creează cadrul necesar pentru o bună funcționare a sectorului privat. Calitatea serviciilor publice precum securitatea națională, ordinea publică, justiția, educația, utilitățile sau infrastructura reprezintă unul dintre cele mai importante elemente ale competitivității unei economii.

În ultimii doi ani s-au înregistrat anumite progrese în acest domeniu. Cadrul legislativ privind transparența în domeniul emiterii de noi acte normative a fost îmbunătățit și pare a fi și mai bine pus în aplicare, în condițiile în care procesul de consultare între autorități și părțile interesate din sectorul privat este mai sistematic și mai bine structurat. OUG nr. 88/2013 a înființat cadrul pentru prioritizarea investițiilor publice. Guvernul a făcut un pas către o mai bună monitorizare a bugetelor entităților publice și a creat o Delivery Unit care să asigure implementarea angajamentelor sale în patru domenii, respectiv administrarea fiscală, achizițiile publice, energie și crearea de locuri de muncă pentru tineri. Deși implementarea OUG nr. 109/2011 privind administrarea profesionistă a IS a rămas ezitantă, rezultatele financiare ale unora dintre companiile care au aplicat prevederile ordonanței sunt încurajatoare. Unele progrese au fost înregistrate și către emiterea legislației privind obligațiunile garantate. Și în sfârșit, justiția pare să fi devenit mai eficientă în lupta împotriva corupției, așa cum o demonstrează creșterea substanțială a numărului de cazuri de persoane de rang înalt pentru care au fost deschise acțiuni sau au fost înregistrate condamnări definitive în ultimii doi ani.

5.2 Aspecte care necesită îmbunătățiri

5.2.1 Prioritizarea investițiilor publice

De la publicarea precedentei Cărți Albe, GR a adoptat OUG nr. 88/2013 care a instituit cadrul pentru prioritizarea investițiilor publice. Aparent, prevederile acesteia au fost avute în vedere la elaborarea bugetului pentru anul 2014. Era de așteptat ca acest lucru să conducă la concentrarea resurselor limitate disponibile către cele mai importante proiecte și la o creștere semnificativă a ratei de finalizare a acestora. Din nefericire, ceea ce s-a întâmplat în practică a fost o reducere substanțială a volumului total de investiții publice, cu circa 0,3% din PIB față de anul 2013. De exemplu, în 2014 au fost inaugurați numai 50 km de autostrăzi, nici aceștia nefinalizați integral. Acest lucru s-a produs într-un an în care accizele la carburanți au fost majorate considerabil tocmai pentru a pune la dispoziție resurse pentru acest tip de investiții, iar fondurile europene nerambursabile au fost disponibile din plin, dar insuficient utilizate.

Recomandare FIC

Deși aparent nu există nicio legătură între slaba performanță a investițiilor publice în 2014 și

încercarea de a le prioritiza, GR ar trebui să analizeze ce s-a întâmplat anul trecut și să tragă învățămintele necesare. În lumina acestor concluzii, procesul de prioritizare ar trebui îmbunătățit în continuare, concomitent cu alocarea de responsabilități clare către cei însărcinați cu implementarea programului de investiții, odată ce acesta a fost stabilit. Acest proces devine cu atât mai urgent, cu cât programul de construcție al autostrăzilor pare a merge din ce în ce mai prost – doar 10 km se așteaptă să fie deschiși circulației în 2015.

5.2.2 Modificarea structurii salariilor din sectorul public

Din mai 2013, data publicării precedentei Cărți Albe, progresele în acest domeniu au fost extrem de reduse. Salariile anumitor categorii de angajați din sectorul public – mai ales din domeniile educației și sănătății – au fost majorate marginal, iar problema fundamentală, a recompensării corespunzătoare a răspunderii și competenței nu a fost abordată. Persoane care dețin funcții cheie în instituții publice, inclusiv președintele țării, prim-ministrul și miniștrii, continuă să primească salarii mai reduse decât mulți manageri de nivel mediu din companii multinaționale sau chiar din unele IS, ceea ce creează percepția că astfel de funcții sunt urmărite pe bază de selecție adversă și pentru motive incorecte. Alți salariați care dețin competențe rare și dobândite cu mari eforturi, ca de exemplu medicii, au salarii atât de mici încât preferă să emigreze. Cu cât această situație se perpetuează, cu atât mai mare este prețul plătit de România, având în vedere că persoanele înalt calificate și oneste preferă să evite locurile de muncă din sectorul public, iar ca urmare unele activități cheie fie că nu sunt îndeplinite corespunzător, fie că sunt realizate cu costuri mult mai mari.

Recomandare FIC

Problema principală nu o constituie salariul mediu din sectorul public. Conform statisticilor, de exemplu, salariul mediu din administrația publică, excluzând apărarea și sectoarele asimilate, este superior salariului mediu la nivel național. Problema este să se asigure o repartizare mai bună a fondului total de salarii al personalului din sectorul public, fără majorarea acestuia, cu recompensarea corespunzătoare a performanței și a responsabilităților. Pentru a realiza acest lucru, autoritățile ar trebui să învețe din practicile la nivel internațional, spre exemplu utilizând experiența unei instituții financiare de prestigiu, precum Banca Mondială.

5.2.3 Îmbunătățirea capacităților de monitorizare ale Guvernului

În ultimii doi ani au fost înregistrate unele progrese în acest domeniu. În 2013 a fost adoptată OUG nr. 88, care între altele prevede înființarea unui sistem de verificare, urmărire, raportare și control a situațiilor financiare, angajamentelor legale și bugetelor entităților publice. În anul 2014 a fost creată o Delivery Unit în cadrul Cancelariei Prim-Ministrului, în scopul de a monitoriza și a asigura obținerea de rezultate în patru domenii, respectiv administrarea fiscală, achizițiile publice, energie și crearea de locuri de muncă pentru tineri.

Recomandări FIC

Deși salutăm progresele mai sus-menționate, considerăm că încă mai sunt multe de făcut în alte domenii înrudite. Autoritățile încă par a nu dispune de o monitorizare adecvată a implementării contractelor care implică instituții publice, așa cum o demonstrează, de exemplu întârzierile foarte mari în construcția autostrăzilor. Unele angajamente asumate în relația cu organismele internaționale par a ieși de sub radarul autorităților, așa cum a rezultat din încercarea de a adopta o lege privind insolvența persoanelor fizice la doar câteva luni după ce acordul cu FMI care interzicea o astfel de măsură a fost ratificat el însuși printr-o lege. Iar prevederile unor legi care nu stipulează sancțiuni explicite în caz de nerespectare, fie că sunt ignorate fie că nu sunt integral implementate, așa cum s-a putut observa în cazul Legii nr. 52/2003 modificată prin Legea nr. 281/2013 privind transparența decizională în sectorul administrației publice, sau în cazul OUG nr. 109/2011 privind administrarea IS. Ca urmare, considerăm că activitatea de monitorizare a Guvernului ar trebui dezvoltată în continuare, fie prin extinderea ariei de cuprindere a activității Delivery Unit și replicarea acesteia în aval pe linia ierarhică (la ministere și agenții publice), fie prin înființarea altor vehicule de monitorizare.

5.2.4 Transparența, predictibilitatea și stabilitatea procesului legislativ

Transparență – noile reglementări trebuie să fie rezultatul unui proces cuprinzător de consultări publice cu toate părțile interesate, să fie accesibile și pe înțelesul tuturor.

Predictibilitate – orice modificare a legislației trebuie să se realizeze în contextul unor strategii pe termen lung și să permită părților interesate suficient timp pentru adaptare între data emiterii și cea a intrării în vigoare.

Stabilitate – rațiunea statului când emite noi reglementări trebuie să fie coerentă, să presupună consecvență instituțională și să nu includă modificări arbitrare și nici prevederi cu aplicare retroactivă.

Adoptarea unei legi fără consultarea adecvată cu părțile interesate, precum și schimbările frecvente în legislație au transformat mediul investițional românesc într-unul nesigur, riscant și mai puțin competitiv. Investitorii care trebuie să se adapteze în mod constant sau să achiziționeze expertiză pentru a face față schimbărilor suportă costuri ridicate și necesită randamente potențial mai mari pentru a iniția noi proiecte de investiții. Există exemple în trecut când părțile interesate nu au putut avea un rol activ în cadrul procesului legislativ sau eforturile lor în vederea îmbunătățirii reglementărilor legislative înainte ca acestea să fie adoptate au fost ignorate.

Pentru a îmbunătăți cadrul legislativ în acest domeniu au fost luate anumite măsuri prin modificarea Legii nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică. Modificări ale Legii nr. 52/2003, constând în principal în cerințe mai stricte de consultare, au fost adoptate la sfârșitul anului 2013 prin Legea nr. 281/2013, dar prevederile sale nu sunt uniform aplicate.

În momentul de față există situații în care două sau mai multe reglementări au prevederi conflictuale, ceea ce ridică multe dificultăți pentru mediul de afaceri, având ca rezultat interpretări divergente și în consecință întârzierea sau, în unele situații, anularea proiectelor de investiții.

O sursă suplimentară de dificultăți în aplicarea uniformă a legii derivă din calitatea și stabilitatea cadrului legal. Deși au scăzut ușor ca număr în 2014 în comparație cu 2013, procesul de legiferare este încă dominat de ordonanțe de urgență - care, de obicei, nu respectă un minim de transparență și nu acordă timp suficient pentru evaluare adecvată, pregătire și consultare.

Recomandare FIC

Orice nou act legislativ ar trebui emis cu respectarea strictă a celor trei principii menționate mai sus și însoțit de un studiu de impact asupra mediului de afaceri, asupra publicului larg, precum și asupra altor acte normative. Emiterea de ordonanțe de urgență trebuie limitată la situații de urgență reale și justificate în mod corespunzător.

5.2.5 Separarea clară a rolurilor statului

În prezent nu există separare clară între rolul statului de decident politic și cel de acționar al IS. Suprapunerea acestor două funcții conduce către un management defectuos al IS, care sunt adesea arbitrar guvernate, ceea ce le face mai puțin competitive și mai imprevizibile pentru partenerii lor de afaceri. Separarea coerentă și transparentă între rolurile statului în calitate de acționar și cele de decident politic ar încuraja investitorii să dezvolte afaceri în România și ar asigura condiții pentru numirea unui management profesionist în cadrul IS, lucru care ar conduce la dezvoltarea unei piețe funcționale. Această separare legislativă trebuie întărită printr-o separare administrativă, rolul statului în calitate de acționar în cadrul IS fiind transferat către una sau mai multe entități distincte din cadrul Guvernului care să fie independente de Ministere. Statul trebuie să-și stabilească în mod clar poziția în fiecare dintre aceste roluri și să facă cunoscut în timp util orice conflict de interese care rezultă din aceste calități.

Recomandări FIC

Separarea rolului de legiuitor al statului de cel de acționar trebuie formalizată. Rolul statului ca factor de decizie politică trebuie să se materializeze în adoptarea normelor și reglementărilor care guvernează diferite sectoare ale economiei, iar rolul de acționar majoritar trebuie să fie acela de a maximiza profiturile companiei pentru acționari. Între cele două roluri apar adesea conflicte deoarece ambele roluri sunt exercitate de aceleași entități guvernamentale, de cele mai multe ori, Ministere.

Pentru a soluționa aceste situații, normele privind guvernanta corporativă trebuie definite și implementate respectând următoarele direcții: (i) IS nu trebuie conduse diferit față de societățile private, inclusiv în ceea ce privește aplicarea legilor și reglementărilor generale. (ii) Orice astfel de reglementări trebuie să respecte cerințele de transparență stabilite mai sus. (iii) Reglementările care vizează IS nu ar trebui să le acorde avantaje competitive față de entitățile private de pe piața. (iv) Statul trebuie să-și exercite cu diligență rolul de acționar, dar trebuie să se abțină de la a se implica în managementul de zi cu zi al IS. (v) Toate obligațiile și responsabilitățile care nu se încadrează în practicile acceptate la nivel general pe care IS trebuie să și le asume, trebuie să fie expres reglementate prin legi care să respecte recomandările de mai sus. (vi) Statul trebuie să facă publice regulile aplicabile deținerilor sale, și rolul său specific în guvernanta corporativă a IS. (vii) Modul de exercitare a dreptului de proprietate trebuie clar definit în cadrul administrației statului, după cum se menționează în recomandarea privind guvernanta corporativă.

De exemplu, o aplicare specifică a acestui principiu poate fi realizată prin crearea unui fond suveran care să preia participațiile statului din IS. Scopul unui astfel de fond ar trebui să fie creșterea valorii activelor care îi sunt încredințate. Fondul ar trebui să fie pe cât posibil independent de influența politică și ar trebui să funcționeze în strânsă legătură cu mediul de afaceri. Scopul său principal ar trebui să fie acela de a genera valoare pentru stat.

5.2.6 Guvernanța corporativă în cadrul IS

Implementarea ordonanței privind guvernanța corporativă în companiile de stat (OUG nr. 109/2011) a condus la rezultate benefice atât în plan financiar, cât și la nivelul transparenței în companiile care aplică prevederile acestui act normativ. Cu toate acestea, există încă un număr mare de IS la care fie nu se implementează prevederile ordonanței, fie procesul de selecție a unui management profesionist nu s-a finalizat încă. În anumite situații, candidații pentru consiliile de administrație recomandați de către consultanți independenți și care în final au fost nominalizați sunt fie afiliați politic, fie le lipsește experiența profesională relevantă.

De asemenea, există cazuri când numirea membrilor consiliilor de administrație a fost realizată pe baza recomandărilor făcute de companii de resurse umane independente, dar aceștia au fost demisi la scurt timp ca urmare a respingerii planului de administrare, fără a se oferi justificări.

Înființarea unei comisii guvernamentale interministeriale cu rol de supraveghere a implementării prevederilor OUG nr. 109/2011 reprezintă un pas în direcția potrivită, dar deocamdată nu există rezultate tangibile ale activității acestei comisii.

Recomandări FIC

Amânarea procesului de implementare a OUG nr. 109/2011 conduce la perpetuarea ineficiențelor cronice care afectează IS.

Ar fi de dorit desemnarea unei autorități publice unice care să supravegheze punerea în aplicare a acestei ordonanțe în toate IS. Aceasta ar optimiza procesul de implementare a ordonanței și ar echivala cu un angajament al Guvernului privind reforma IS.

Introducerea unei cerințe specifice pentru companiile de stat de a implementa prevederile OUG nr. 109/2011 într-un anumit interval de timp ar fi benefică.

Ordonanța se află în procesul de dezbateră parlamentară, urmând să fie aprobată ca text de lege. Recomandăm ca Parlamentul României să ia în considerare și să includă în textul de lege modificările propuse de mediul de afaceri.

5.2.7 Piețele de capital

Procedurile de listare a companiilor de stat inițiate de GR în ultimii ani, proceduri susținute de instituțiile financiare internaționale (cum ar fi FMI, BM), au avut efecte pozitive asupra pieței de capital din România. Alte listări precum și noi oferte secundare vor contribui în mod semnificativ la îmbunătățirea șanselor reclasificării pieței de capital românești din piață de frontieră în piață emergentă.

Recomandări FIC

Procedurile de listare ar trebui formalizate într-o strategie multianuală aprobată de Guvern, în cadrul căreia companiile "calificate" pentru listare să fie nominalizate. Strategia ar trebui să includă termene clare și date de listare preconizate pentru fiecare companie în parte. Pentru o rată de succes crescută a tranzacțiilor, pachetele care vor fi listate ar trebui să reprezinte cel puțin 20% din numărul total al acțiunilor emise de aceste companii.

Realizarea tuturor Ofertelor Publice Inițiale (OPI) și privatizărilor ar trebui organizate sub autoritatea unei singure entități guvernamentale, care să asigure cele mai înalte standarde de piață pentru fiecare tranzacție în parte.

Cerințele privind o mai mare transparență și o bază a acționarilor diversificată pentru companiile listate la bursă ar trebui să sprijine IS în îmbunătățirea performanțelor financiare, în generarea unor profituri mai mari atât pentru stat, cât și pentru noii investitori, inclusiv investitorii de retail din România și fondurile de pensii. Dezvoltarea pieței de capital ar trebui să permită, atât companiilor de stat, cât și companiilor din sectorul privat, să obțină finanțările necesare proiectelor de investiții, conducând astfel la o accelerare a creșterii PIB-ului.

Pe termen mediu, eforturile GR de a aduce aceste companii pe bursă ar trebui să conducă la

îmbunătățirea clasificării pieței de capital românești la statutul de piață emergentă, încurajând astfel intrările de capital străin în economia românească. Candidați potențiali pentru OPI ar putea fi: Hidroelectrica, CE Oltenia, Telekom, Aeroporturi București, Tarom, CFR, Salrom, Administrația Porturilor Constanța, CEC Bank.

Ar trebui să fie susținute măsuri fiscale de promovare a investițiilor pe termen mediu și lung pentru investitorii individuali în IS românești și astfel să se stimuleze creșterea economiei României.

5.2.8 Îmbunătățirea cadrului legislativ aplicabil societăților listate supuse unor proceduri de remediere financiară

Practica recentă cu privire la societățile listate care se confruntă cu dificultăți financiare și care intră sub incidența Legii nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență denotă anumite inconsecvențe sau lacune ale cadrului legislativ aplicabil. Astfel, în cazul unei societăți listate aflată într-o procedură de remediere financiară precum administrarea specială sau reorganizarea, cerințele generale de publicitate și de aprobare aplicabile conform legislației pieței de capital pot împiedica aplicarea unor măsuri rapide de redresare, precum majorarea capitalului social sau schimbarea controlului. Legea nr. 85/2014 prevede numai unele excepții limitate de la cerințele generale, iar în cazurile în care sunt prevăzute astfel de excepții, problematica acționarilor minoritari și a protecției dreptului de proprietate rămâne neclarificată. În plus, procedura de delistare este dificilă și de durată, deși un proces rapid de delistare ar putea reprezenta o măsură adecvată pentru o societate care se confruntă cu dificultăți financiare.

Recomandare FIC

Recomandăm îmbunătățirea cadrului legislativ aplicabil societăților listate supuse unor proceduri de remediere financiară, în sensul stabilirii unor derogări suplimentare de la regulile generale ale pieței de capital, în situațiile în care practica indică faptul că astfel de reguli încetinesc procesul de redresare. În același timp, cadrul legislativ ar trebui să asigure o protecție adecvată acționarilor, inclusiv celor minoritari. Modificările cadrului legislativ ar trebui să fie fundamentate în baza unui proces de consultare cu societățile listate aflate în astfel de situații, precum și cu avocații, practicienii în insolvență, intermediarii pieței de capital și alte părți implicate.

5.2.9 Implementarea unui nou cadru legal care să permită apariția și dezvoltarea emisiunilor de obligațiuni ipotecare/corporative

În prezent, deși este în vigoare Legea nr. 32/2006 privind obligațiunile ipotecare, nu au fost realizate emisiuni de obligațiuni în baza acestei legi, din cauza faptului că nu este aliniată la standardele internaționale. Asociația Română a Băncilor (ARB) a propus mai multe amendamente la Legea nr. 32/2006 pentru alinierea la cele mai bune practici și standarde internaționale. Acest lucru va permite dezvoltarea pieței de capital și diversificarea surselor de finanțare ale băncilor, cu efecte pozitive asupra creditelor acordate companiilor și populației.

În aprilie 2014 MFP a transmis pentru dezbatere publică un nou proiect de lege privind obligațiunile ipotecare. Cu toate acestea, noul proiect de lege încă nu a fost inclus pe agenda de lucru a Parlamentului. Adoptarea noii legi privind obligațiunile ipotecare va aduce beneficii importante economiei. În prezent, băncile se confruntă cu discrepanțe între scadențele aferente creditelor acordate și resursele atrase sub forma depozitelor (1-3 luni), ceea ce limitează potențialul de acordare a creditelor, în special pe termen lung și în RON. Emisiunile de obligațiuni ipotecare permit băncilor să își diversifice sursele de finanțare prin utilizarea portofoliului existent de credite, și, în baza unor criterii clare de eligibilitate, aceste instrumente ar putea fi acceptate ca și colateral de către BNR (așa cum este cazul în alte State Membre UE). Dezvoltarea pieței de obligațiuni ipotecare are un rol important și la dezvoltarea pieței de capital în general.

Recomandare FIC

Este necesară accelerarea procesului legislativ, astfel încât implementarea noului cadru legal să aibă loc în cel mai scurt timp, pentru a permite lansarea primelor emisiuni de obligațiuni ipotecare, cu efect pozitiv asupra dezvoltării pieței de obligațiuni corporative în general.

Sectorul energetic

6.1 Progrese înregistrate

În ultimii doi ani, s-au înregistrat o serie de progrese în sectorul energetic românesc.

În urma implementării celui de-al treilea pachet UE privind piețele de gaze naturale și electricitate, în legislația națională au avut loc unele progrese privind dezvoltarea unui cadru legislativ și de reglementare modern. Autoritatea de reglementare a primit o autonomie sporită și i-au fost alocate mai multe resurse. De asemenea, implementarea directivei privind eficiența energetică a reprezentat un pas important în sensul dezvoltării și implementării măsurilor necesare pentru susținerea unei eficiențe energetice crescute în toate sectoarele economiei. Pe de altă parte, România a început implementarea programului de dereglementare a prețurilor electricității și gazelor naturale ca urmare a acordurilor încheiate cu FMI, CE și BM.

În sectorul petrolului și gazelor naturale, operatorii au continuat programele de investiții în domeniile explorării și producției, ceea ce a permis pe de o parte identificarea de noi rezerve potențiale în Marea Neagră și în zona continentală, iar pe de altă parte compensarea cu succes a declinului producției de zăcămintele mature. În ceea ce privește producția de electricitate, România a atras până în 2013 investiții semnificative în domeniul energiei regenerabile, conducând la o creștere a capacității instalate de la 24 MW în 2009 la aproximativ 4.155 MW în 2014. O serie de investiții mai mici, insuficiente totuși față de nevoile din sectorul energiei electrice, au fost realizate în sectorul cogenerării și în cel al producției termoelectrice (în principal în scopul respectării cerințelor de mediu).

În final, listarea pe bursă a unor companii deținute de statul român (Romgaz, Electrica și Nuclearelectrica) a deschis calea pentru noi inițiative care să atragă capitalul necesar sectorului energetic.

Cu toate acestea, o serie de probleme nerezolvate împiedică dezvoltarea sectorului energetic și determină scăderea atractivității pentru investitori într-un context în care nevoia de investiții este stringentă atât pe termen scurt cât și pe termen lung (câteva zeci de miliarde de euro). De aceea, este deosebit de important ca autoritățile să orienteze piața printr-o strategie energetică bine gândită și stabilă, precum și să propună o serie de linii directoare cu etape bine definite pentru a o implementa.

6.2 Aspecte care necesită îmbunătățiri

6.2.1 Liberalizarea

Liberalizarea și aplicarea principiilor pieței libere sunt esențiale pentru a atrage investitori și a asigura faptul că economia României continuă să crească și rămâne competitivă.

Deși piața energiei din România a înregistrat anumite progrese în ceea ce privește liberalizarea, dezvoltarea pieței și lichiditatea continuă să fie subminate de mai multe probleme.

Pe piața gazelor, dereglementarea prețurilor pentru consumatorii non-casnici s-a finalizat în ianuarie 2015. În ceea ce privește implementarea dereglementării prețurilor pentru segmentul rezidențial, decizia Guvernului de modificare, a calendarului convenit, prin prelungirea prețurilor reglementate cu 2,5 ani poate afecta încrederea investitorilor în predictibilitatea cadrului legislativ al pieței. Întârzierea în liberalizarea prețurilor la gaze pentru consumatorii casnici nu soluționează problema suportabilității prețurilor, ci doar amână implementarea unor soluții sustenabile pe termen lung, precum suportul financiar direct pentru consumatorii vulnerabili definiți în mod clar și îmbunătățiri ale eficienței energetice.

Însă de o importanță deosebită este modul în care se implementează dereglementarea prețurilor și liberalizarea. Pentru a extrage valoarea totală a dereglementării prețurilor și a liberalizării pieței pentru investitori și pentru consumatori, piața angro, care se află astăzi într-o etapă incipientă de dezvoltare, trebuie să fie îmbunătățită semnificativ. Acest lucru presupune ca gazele din producție internă să fie disponibile în piața angro iar platformele centralizate să fie lichide în ceea ce privește volumele și flexibile în ceea ce privește instrumentele (combinație de contracte pe termen lung, mediu și scurt). În afara lipsei unei piețe angro funcționale, absența unor instrumente de piață eficiente (în special a unui cod de rețea și a unor regime de măsurare și echilibrare moderne) și lipsa oricărui progres semnificativ de conectare a pieței gazelor din România la altele din UE și regiune reprezintă de asemenea obstacole semnificative în calea dezvoltării unei piețe funcționale, competitive, care ar atrage mai mulți investitori. Nu în ultimul rând, autoritățile trebuie să implementeze măsuri adecvate pentru a asigura faptul că piața rămâne competitivă și costurile asociate cu siguranța furnizării sunt distribuite corect între furnizori și consumatori.

Pe piața energiei electrice, lichiditatea s-a îmbunătățit ca urmare a volumelor mai mari alocate de producătorii deținători de stat pe platformele de tranzacționare OPCOM și datorită intrării companiilor private în sectorul de producție. Cu toate acestea, este în continuare necesar să se diversifice tipurile de instrumente și de contracte disponibile (inclusiv instrumente derivate) care pot fi folosite pentru a îmbunătăți flexibilitatea și a gestiona dificultățile operaționale existente pentru furnizorii și producătorii de electricitate (în special din sectorul energiei regenerabile și cel de co-generare industrială), păstrând în același timp transparența.

În sfârșit, implementarea unei scheme eficiente din perspectiva costurilor pentru a reduce efectele prețurilor mari la energie pentru consumatorii cei mai săraci rămâne imposibilă atâta timp cât nu se înregistrează progrese cu privire la definirea consumatorilor vulnerabili. Asigurarea protecției consumatorilor prin prețuri reglementate este inefficientă, în detrimentul securității energetice și reprezintă un impediment în calea măsurilor de îmbunătățire a eficienței energetice, ceea ce ar putea avea consecințe negative pe termen lung pentru economia României.

Recomandări FIC

Deși nevoia de a avea o perioadă de tranziție este de înțeles și necesară, GR ar trebui să refacă încrederea investitorilor privați printr-un proces de tranziție credibil, menit să realizeze liberalizarea completă a pieței. Acest lucru presupune că trebuie menținut ritmul gradual de dereglementare completă a prețurilor. De asemenea, acest lucru presupune că guvernul și reglementatorul trebuie să se concentreze pe implementarea imediată a instrumentelor și condițiilor de piață care să asigure, cu mult înaintea termenului-limită pentru dereglementare, funcționarea pieței angro precum și existența lichidității și a instrumentelor adecvate pentru a garanta furnizarea pentru toți clienții și a susține formarea unei valori de piață obiective și transparente pentru gaze și electricitate. Aceste măsuri ar trebui să includă:

- asigurarea faptului că platformele centralizate de energie electrică și gaze naturale au un nivel de lichiditate adecvat pentru a garanta furnizarea continuă către clienții finali, indiferent de dimensiunea și sectorul lor de activitate, prin dezvoltarea/diversificarea produselor standardizate (inclusiv a instrumentelor derivate), precum produsele tranzacționate în mod obișnuit pe platformele și bursele din nord-vestul Europei, păstrând în același timp transparența deplină a prețurilor
- stabilirea unor puncte virtuale de tranzacționare
- posibilitatea de a încheia tranzacții într-o manieră flexibilă, folosind o varietate de metode care le acoperă cel mai bine nevoile
- pentru a reduce la minim impactul dereglementării prețurilor la energie asupra consumatorilor care se expun riscului de a nu-și permite costul facturilor, este nevoie să se definească urgent și să se identifice clar consumatorii vulnerabili și să se dezvolte și să se implementeze scheme de sprijin dedicate acestora.

Toate măsurile descrise mai sus trebuie adoptate și implementate într-o manieră coordonată, prin consultare periodică cu toate părțile interesate și prin adoptarea unei foi de parcurs care să fie urmărită și monitorizată în mod regulat.

6.2.2 Cadrul de reglementare și investițiile în infrastructura de energie

Modernizarea infrastructurii de producție, transport și distribuție a energiei este crucială pentru creșterea eficienței sistemului și a securității energetice pentru consumatori. Capacitățile de producție convenționale au nevoie urgentă de investiții pentru evitarea unor crize în alimentarea cu energie pe termen mediu. Programul de închidere a unor capacități depășite trebuie să fie transparent pentru a permite investitorilor să evalueze oportunitatea investițiilor private în sectorul de generare din surse convenționale în România. Restructurări semnificative sunt necesare pentru astfel de producători cu tehnologii necompetitive, ceea ce ar aduce beneficii mai mari economiei decât măsurile de susținere, din considerente sociale, care perpetuează distorsiuni concurențiale. În sectorul de producție de petrol și gaze naturale sunt necesare investiții suplimentare semnificative pentru a menține nivelul actual de producție, dar și pentru a dezvolta perimetrele promițătoare din Marea Neagră. În ceea ce privește rețelele de transport și distribuție de gaze și energie electrică, atât operatorii privați cât și cei de stat trebuie să continue investițiile pentru a crește performanța rețelor, unele dintre acestea fiind neglijate de decenii. România are un potențial mare de înmagazinare de gaze naturale, dar pentru creșterea flexibilității depozitelor și adaptarea la fluctuațiile de cerere din sezonul rece sunt necesare noi investiții. Cu toate că există anumite proiecte energetice în desfășurare, multe dintre ele în fazele inițiale de planificare precum și investiții semnificative planificate în rețelele de transport și distribuție, acestea se confruntă cu numeroase obstacole evidente.

Atragerea de investiții din partea investitorilor existenți sau noi necesită reglementări atent elaborate și metode eficiente de privatizare, inclusiv vânzări directe către investitori strategici. Proiectele energetice se întind pe perioade lungi de timp, uneori chiar decenii, și implică investiții inițiale foarte mari. Modificările frecvente și uneori foarte rapide, fără consultarea părților interesate, creează un mediu volatil care poate împiedica angajamentele pe termen lung ale investitorilor privați.

Recomandări FIC

Necesitatea investițiilor în capacități noi pentru a înlocui unele dintre activele depășite și importanța modernizării rețelor de transport și distribuție a tuturor tipurilor de energie ar trebui să fie prioritare în România. Această prioritate trebuie mereu avută în vedere atunci când sunt emise sau modificate reglementări care pot afecta încrederea investitorilor în cadrul legislativ din România.

România trebuie să creeze stimulentele corecte pentru a coopta investitori privați în efortul de alocare a resurselor către dezvoltarea infrastructurii de energie. Recomandăm continuarea privatizărilor pe piața de capital în sectorul energiei pentru a promova transparență și standarde de guvernare corporativă necesare pentru atragerea de investiții. Prezența unor instituții de reglementare echilibrate și responsabile pentru a întări capacitatea de a implementa politici guvernamentale predictibile ar fi cel mai bun mod de a asigura succesul acestui proces. De asemenea, instituțiile de stat trebuie să susțină operatorii de rețea de energie electrică și gaze naturale în eforturile acestora de a finanța proiectele de reabilitare și dezvoltare a rețelor și de a atrage fonduri europene disponibile pentru proiecte de îmbunătățire a securității regionale în alimentare prin integrarea piețelor de energie.

Autoritățile de reglementare trebuie să devină promotorii principali ai reglementărilor întemeiate, de bună credință care să atragă investițiile. Ele trebuie să fie o sursă de consiliere și coordonare pentru toți participanții la piață.

Angajamentele privind cadrul de reglementare trebuie îndeplinite, iar încrederea precum și transparența între reglementator și operatori trebuie consolidată, în interesul fructificării potențialului pieței de energie. Metodologii inovatoare și moderne trebuie să fie adoptate atunci când este posibil, pe măsură ce standardele de bune practici la nivel internațional devin disponibile, cum ar fi schemele de finanțare pentru proiecte majore de investiții în sectorul de generare sau stimulente pentru calitate în rețelele de transmisie și distribuție.

6.2.3 Energia regenerabilă

Sectorul energiei regenerabile s-a dezvoltat în România ca urmare a potențialului țării în surse regenerabile (vânt, hidroenergie, biomasă, energie solară) și a schemei de sprijin definită în 2012. Astfel, investiții importante, atingând șase miliarde de euro, au fost realizate, mai ales în sectoarele eolian și solar. Datorită acestor evoluții, România beneficiază, pe de o parte, de o producție semnificativă de energie cu costuri marginale mici, iar pe de altă parte, este pe cale să-și îndeplinească obligațiile privind obiectivele anului 2020 stabilite pentru sectorul energiilor regenerabile.

Aprobarea Legii nr. 220 de către Parlament în 2012 a fost salutăată de sectorul energetic ca fiind un semnal pozitiv de sprijin din partea autorităților pentru susținerea dezvoltării sectorului energiei regenerabile. Cu toate acestea, amendamentele aduse mult așteptatului mecanism de sprijin la doar

câteva luni de la adoptarea lui au transmis un semnal negativ pieței de energie. În timp ce intervenția autorităților române de a controla dezvoltarea de capacități și supracompensarea unor tehnologii a fost anticipată de către industrie, modificarea schemei în lipsa unui studiu de impact a afectat foarte grav centralele deja în funcțiune. În special, reducerea cotei anuale de surse regenerabile de energie a determinat un exces semnificativ de certificate verzi pe piață și o scădere bruscă a prețului certificatelor la prețul minim definit prin lege. În consecință, o parte semnificativă de certificate verzi vor rămâne nevândute în următorii ani și vor expune producătorii de energie regenerabilă insolvenței și falimentului.

Recomandări FIC

Investițiile în sectorul energetic necesită o legislație atractivă și stabilă care să ofere investitorilor o viziune a profitabilității investițiilor pe termen lung. Deși investitorii înțeleg că mecanismul de sprijin trebuie să fie suportabil financiar pentru consumatori, ei așteaptă, de asemenea, ca investițiile deja realizate să nu fie afectate de schimbări legislative retroactive. Prin urmare, semnale pozitive ar trebui să fie transmise de către autoritățile române investitorilor din sectorul energiei regenerabile astfel încât valoarea investițiilor trecute să fie protejată. Pe termen scurt, este necesară o creștere a cotei SRE anuale care să nu afecteze capacitățile existente și care să mențină, în același timp, impactul asupra facturii consumatorilor la un nivel rezonabil. Pe termen mediu, evoluția spre un nou mecanism de sprijin este probabil necesară pentru a corecta deficiențele pieței de certificate verzi și a restabili încrederea producătorilor de energie regenerabilă în politicile autorităților române.

6.2.4 Integrarea în piața europeană

Integrarea într-o piață de energie europeană funcțională, interconectată și competitivă este o precondiție pentru atingerea, în modul cel mai eficient, a obiectivelor naționale de sustenabilitate, competitivitate și securitate energetică. România ar trebui să profite de poziția sa strategică în regiunea de sud-est a Europei și să își dezvolte în mod proactiv potențialul de import și export. O integrare reală și accelerată în piața europeană ar îmbunătăți securitatea energetică și ar genera venituri mai mari la bugetul de stat prin creșterea competitivității sectorului energetic.

Recomandări FIC

Interconectările sistemului românesc de transport al energiei electrice și capacitatea sa de a furniza electricitate țărilor vecine ar trebui consolidate, iar dezvoltarea lor ar trebui accelerată în vederea cuplării totale a piețelor.

Cuplarea pieței pentru ziua următoare dintre România, Ungaria, Slovacia și Republica Cehă reprezintă o evoluție pozitivă în ceea ce privește integrarea în piața europeană. Însă, pentru ca acest mecanism să își poată atinge pe deplin obiectivele, piața românească de electricitate ar trebui să dezvolte instrumente de tranzacționare similare celor existente în celelalte state europene, inclusiv contractele bilaterale negociate direct.

Conectarea sistemului național de transport de gaze natural cu cele ale țărilor vecine necesită investiții în depășirea limitărilor tehnice curente ale conductelor transfrontaliere, în special în creșterea presiunii de operare a sistemului și finalizarea fluxului invers cu Ungaria, precum și finalizarea construcției mult întârziatului interconector România-Bulgaria. O posibilă interconectare între România și Ucraina ar trebui de asemenea analizată. Dezvoltarea, pe teritoriul României, a coridorului de transport Bulgaria-România-Ungaria-Austria pentru asigurarea fluxului de gaze naturale din surse alternative celor tradiționale către Europa Centrală, precum și conectarea sistemului național de transport de gaze naturale la conductele de transport internațional care tranzitează teritoriul României, trebuie finalizate. În plus, este necesară extinderea conductei de gaze Iași-Ungheni pentru ca aceasta să poată realiza furnizarea către Chișinău - centrul principal de consum al Republicii Moldova precum și dezvoltarea sistemului național de transport pentru preluarea gazelor naturale din Marea Neagră.

În ceea ce privește piața gazelor naturale, implementarea codurilor de rețea europene ar trebui considerată o prioritate astfel încât economia românească să poată valorifica pe deplin beneficiile produse de integrarea în piața europeană.

6.2.5 Impozitarea companiilor din sectorul energetic

Companiile din sectorul energetic se situează în fiecare an în topul primilor 10 contribuabili la bugetul de stat. Cu toate acestea, începând cu februarie 2013 a fost observată o tendință de creștere a taxelor în sectorul energetic fără efectuarea unui studiu de impact în acest sens. La începutul anului 2013, Guvernul României a introdus o « taxă pe venituri excepționale » de 60%, aplicată veniturilor companiilor producătoare de gaze în urma procesului de liberalizare și o taxă de 0,5% pentru exploatarea resurselor naturale, altele decât gazele naturale. Mai mult, a fost

instituită și o taxă "pe monopolul natural" aplicabilă operatorilor de transport și distribuție din sectoarele de gaze natural și energie electrică. Inițial, durata de aplicabilitate a acestor taxe a fost până la sfârșitul anului 2014 și a fost prelungită cu încă un an în urma unor modificări legislative de ultimă oră. Valoarea accizei pentru benzină și motorină a crescut cu 0,07 euro/litru în sectorul de distribuție carburanți. La nivelul întregului sector energetic a fost impus un impozit pe valoarea brută a construcțiilor speciale, fapt care a generat multe critici în toate sectoarele afectate, de la energie la telecomunicații și agricultură. Guvernul României a anunțat că intenționează introducerea unui nou regim fiscal pentru producătorii de petrol și gaze începând cu ianuarie 2016.

Recomandări FIC

FIC a semnalat în repetate rânduri faptul că instabilitatea fiscală și creșterea impozitelor distorsionează piața de energie și pun în pericol atragerea investițiilor necesare în acest sector. Competitivitatea sectorului energetic în România și implementarea unei strategii pe termen lung necesită predictibilitate în reglementare, stabilitate fiscală, un cadru operațional atractiv și politici coerente menite să stimuleze nivelul investițiilor.

De asemenea, FIC subliniază că o modificare a regimului fiscal trebuie justificată printr-un studiu de impact și numai după consultarea tuturor părților interesate. FIC recomandă în mod special îmbunătățirea sistemului de colectare fiscală și diminuarea evaziunii fiscale pentru a genera noi venituri la bugetul de stat și a asigura premisele unei dezvoltări economice durabile.

6.2.6 Eficiență energetică

România își poate folosi resursele energetice într-un mod mai eficient decât în trecut prin găsirea unor soluții privind infrastructura învechită, prețurile la energie (de multe ori subvenționate), clădirile cu durată de viață depășită, comportamentul ineficient energetic al consumatorilor și cadrul de reglementare neadecvat. Potențialul de economisire a energiei este imens în sectoarele industrial, rezidențial și de termoficare. O atenție deosebită trebuie acordată clădirilor învechite, întrucât aproximativ 45% din consumul final de energie revine clădirilor din sectorul rezidențial și non-rezidențial.

România a transpus prevederile Directivei privind eficiența energetică (EED) în legislația națională prin Legea nr. 121/2014 și a optat pentru adoptarea măsurilor alternative pentru a diminua consumul de energie primară cu 19% (echivalentul a 10 milioane tep) până în 2020. Legea prevede implementarea unor măsuri complexe în anii următori: înființarea unui fond privind eficiența energetică, adoptarea unor standarde și implementarea celor mai bune tehnologii disponibile pentru a îmbunătăți eficiența energetică în sectorul industrial, audituri energetice în cazul marilor companii și educarea auditorilor energetici, promovarea companiilor pentru servicii energetice și a sistemelor de management energetic, implementarea unor campanii de educare privind eficiența energetică, etc. GR a prezentat și un proiect al Planului național privind eficiența energetică în care este subliniat faptul că politicile de eficiență energetică trebuie să vizeze în mod special sectoarele cu cel mai mare potențial de reducere a consumului energetic: sectorul rezidențial și al clădirilor publice, sectoarele de transformare, transport și distribuție, sistemul de termoficare, marii consumatori industriali de energie și transportul public.

Recomandări FIC

FIC susține îmbunătățirea cadrului de reglementare privind eficiența energetică și implementarea acelor măsuri care duc la îndeplinirea obiectivelor de eficiență energetică cu un impact minim asupra prețurilor la energie și fără a distorsiona funcționarea piețelor de energie.

FIC recomandă ca schemele naționale și europene de sprijin și fondurile (fonduri UE, venituri provenite din subvenții ETS, contribuții de cogenerare, fonduri de la bugetul de stat la nivel central și local) să fie centralizate pentru a înființa Fondul specializat pentru investiții în eficiență energetică în sectoarele cu cel mai mare potențial de reducere a consumului. În același timp, prin campanii integrate de informare și educare se poate îmbunătăți gradul de conștientizare al consumatorilor privind un comportament eficient din punct de vedere energetic.

Două sectoare necesită implementarea unor măsuri urgente și fezabile. Unul este sectorul de termoficare, unde investițiile au fost mici, iar pierderile de energie pun în pericol întregul sistem și cresc artificial costul agentului termic pentru consumatorii finali. Deși este improbabilă eficientizarea întregului sistem de termoficare, FIC consideră că rețelele din marile orașe ar putea fi considerabil îmbunătățite prin alocarea de investiții. Pentru a îmbunătăți eficiența în sistemul de termoficare, sunt necesare investiții în capacitățile de producție bazate pe sisteme de cogenerare de înaltă eficiență, în tehnologii alternative cum sunt sursele regenerabile de energie (biomasă, biogaz, căldură din surse geotermale) și proiecte de transformare a deșeurilor în energie. Un alt sector vizat este cel al clădirilor, unde potențialul de reducere a consumului energetic este

semnificativ, deși costurile de implementare sunt ridicate. O atenție deosebită merită acordată transpunerii la timp a prevederilor Directivei privind eficiența energetică (renovarea anuală a 3% din sectorul clădirilor publice) și a Directivei privind eficiența energetică a clădirilor (EPBD), având în vedere că România este în întârziere privind implementarea măsurilor prin care se vor îndeplini obiectivele asumate până în 2020.

Regimul fiscal

7.1 Progrese înregistrate

În ultimii ani, cadrul fiscal din România s-a îmbunătățit considerabil. România are o cotă unică de impozitare competitivă de 16% pentru veniturile obținute de persoanele fizice și juridice, ceea ce a adus multe beneficii pentru economie odată cu introducerea acesteia în 2005. Cota unică de impozitare a impulsat dezvoltarea și a încurajat conformarea voluntară. În ianuarie 2011, legislația privind contribuțiile sociale a fost încorporată în Codul fiscal, sporind astfel transparența. Începând cu 1 ianuarie 2014, România a implementat reglementări specifice cu intenția de a favoriza crearea de societăți holding în România, cum ar fi regimul privind scutirea de impozit a veniturilor din dividende obținute din participații.

În urma solicitărilor susținute din partea mediului de afaceri, începând cu septembrie 2014 contribuția de asigurări sociale pentru angajatori a fost redusă cu 5 puncte procentuale. Recent, legislația referitoare la prețurile de transfer a fost clarificată și acum urmează îndeaproape principiile OCDE și UE. Sunt stabilite reglementări și pentru Acordurile de preț în avans (APA) deși procedura pentru accesarea acestora nu a fost dezvoltată în totalitate.

Nu în ultimul rând, FIC salută inițiativele pozitive ale autorităților concluzionate în cadrul proiectelor de Cod fiscal și Cod de procedură fiscală.

Unele dintre propunerile de mai jos au fost deja luate în considerație în cadrul proiectelor de Cod fiscal și Cod de procedură fiscală. Cu toate acestea, nu putem anticipa cum și în ce măsură aceste propuneri se vor regăsi în variantele finale ale acestor proiecte.

7.2 Aspecte care necesită îmbunătățiri

7.2.1 Procesul consultativ și abuzurile împotriva activităților economice legitime

Consultarea între autoritățile statului și comunitatea de afaceri este esențială atât pentru revizuirea proiectelor legislative cât și pentru implementarea celor deja existente. Acest fapt va spori calitatea legislației și va susține aplicarea ei uniformă. S-au evidențiat exemple concrete de îmbunătățire a procesului de comunicare dintre comunitatea de afaceri și autoritățile statului, cum ar fi discuțiile dintre reprezentanții FIC și cei ai MFP. Totuși, problema legislației care se aprobă prea rapid încă persistă, aceasta având adesea un termen de notificare foarte scurt și lăsând puțin timp comunității de afaceri pentru a oferi comentarii într-un mod eficient. De asemenea, interpretarea inspectorilor fiscali cu privire la prevederile fiscale existente se schimbă adesea, iar noile interpretări se aplică retroactiv. Acest lucru înseamnă că regulile se schimbă de o manieră impredictibilă, chiar în timpul „jocului”. În ultimul timp, am asistat la creșterea numărului de cazuri în care inspectorii fiscali au adoptat o interpretare abuzivă și deseori ostilă a prevederilor fiscale existente.

În plus, în loc ca inspecțiile fiscale să fie concentrate pe rezolvarea problemelor esențiale referitoare la colectare, precum lupta împotriva evaziunii fiscale din sfera TVA și accizelor din sectoarele

sensibile (țigări, alcool, agricultură) sau combaterea muncii la negru din sectorul construcțiilor, acestea sunt îndreptate în mod agresiv asupra unora dintre cei mai mari contribuitori la bugetul de stat.

Uneori diferențele de interpretare a legislației fiscale cauzate de inadvertențele legislative existente sunt transferate în sfera penală deoarece autoritățile fiscale nu își asumă responsabilitatea de a soluționa conflictele referitoare la interpretarea legislației. În majoritatea situațiilor transferul cazurilor în sfera penală reprezintă o măsură cel puțin deplasată având în vedere sumele nesemnificative care fac obiectul spețelor respective. Legea penală blochează astfel procesul de soluționare a acestor spețe, termenul de primire a unui răspuns fiind extrem de îndelungat. Experiența instanțelor din România cu privire la aceste tipuri de spețe este limitată, și ca urmare deciziile sunt cel mai adesea imprevizibile. Toate acestea, la care se adaugă măsurile preventive (confiscare și poprire) generează inevitabil pierderi economice majore pentru contribuabili care pot conduce chiar la insolvență, întreruperea activității comerciale, sau faliment.

Cazierul fiscal al contribuabilului afectează reputația acestuia cu consecințe cât se poate de serioase asupra relațiilor cu partenerii de afaceri (asociați implicați în procesul de implementare a unor investiții, clienți, furnizori, finanțatori, angajați, conducere și nu în ultimul rând, acționari – în special ai societăților listate la bursă).

Din moment ce acțiunile autorităților fiscale se concentrează într-un mod agresiv asupra societăților care își respectă obligațiile fiscale și care de obicei sunt încadrate în categoria contribuabililor mari la bugetul de stat, există un risc major ca imaginea și percepția despre România la nivel internațional în mass-media și în cercurile diplomatice, care uneori includ și autoritățile europene, să se deterioreze semnificativ.

Consecințele imediate vor fi reducerea ISD în România, cu riscul ca până și investitorii deja existenți pe piața autohtonă să își reducă investițiile sau chiar să părăsească România. Acest lucru poate avea un impact negativ deosebit asupra dezvoltării României, care se află în competiție cu alte state pentru atragerea și menținerea investițiilor străine.

Recomandări FIC

FIC apreciază deschiderea spre dialog a MFP și dorește continuarea consolidării procesului consultativ. În același timp, FIC se așteaptă la un dialog constant și mai consistent cu reprezentanții ANAF referitor la predictibilitatea aplicării uniforme a legislației. FIC dorește, de asemenea, ca MFP să acorde comunității de afaceri mai mult timp pentru a analiza proiectele legislative, pentru ca acestea să poată fi înțelese și astfel să ușureze procesul de conformare voluntară. FIC recomandă și aplicarea principiului *In dubio contra fiscum* în baza căruia de fiecare dată când o prevedere legală nu este clară, aceasta să fie interpretată în favoarea contribuabilului.

7.2.2 Rescrierea Codului fiscal și a Codului de procedură fiscală

Codul fiscal (CF) și Codul de procedură fiscală (CPF) reprezintă structura de rezistență a sistemului fiscal din România. În acest sens, un grad ridicat de transparență în ceea ce privește modificarea acestor documente este imperativ. În același timp, aceste documente fundamentale ar trebui să fie ușor de citit, de înțeles și de aplicat de către contribuabili. FIC a contribuit la efortul de a dezvolta versiuni noi și concise ale CF și a CPF, însă sunt încă multe aspecte care necesită îmbunătățiri și în acest sens cooperarea este cuvântul cheie care ar trebui să guverneze procesul de reformă.

Recomandări FIC

FIC recomandă consolidarea cooperării viitoare dintre autoritățile fiscale și mediul de afaceri în ceea ce privește schimbările referitoare la CF și CPF. În plus, FIC se așteaptă ca noile versiuni ale acestor documente să fie discutate, agreeate și adoptate începând cu 1 ianuarie 2016 în scopul reducerii ambiguității care guvernează momentan legile fundamentale ale sistemului fiscal românesc.

Pentru a susține stabilitatea fiscală, FIC mai recomandă eliminarea sintagmei "de regulă" din Articolul 4 al CF. În forma prezentă, acest articol atestă faptul că schimbările din CF pot fi efectuate numai printr-o lege, care ar putea intra în vigoare doar de la 1 ianuarie a anului următor și "de regulă" ar trebui anunțate cu cel puțin 6 luni în avans. Sintagma "de regulă" a permis autorităților să facă schimbări frecvente în legislația fiscală, aplicând un termen prealabil de notificare foarte scurt.

7.2.3 Transparență și predictibilitate

FIC consideră că îmbunătățirea transparenței ar trebui să reprezinte o prioritate pentru autorități deoarece aceasta va conduce la creșterea predictibilității mediului fiscal și va fi o sursă de încredere

printre actualii și viitorii investitori. Un proces legislativ netransparent compromite întregul potențial de dezvoltare economică care este în principal bazat pe atragerea ISD.

O interpretare consecventă și coerentă a prevederilor legale de către reprezentanții statului, direcționată inter-alia către eliminarea situațiilor în care au fost exprimate păreri divergente referitoare la aplicările retroactive ale anumitor prevederi legale, ar contribui semnificativ la îmbunătățirea transparenței.

Soluția Fiscală Individuală Anticipată (SFIA) și APA sunt opozabile autorităților fiscale, iar scopul lor este să faciliteze cooperarea dintre autoritățile fiscale și societăți. SFIA și APA se aplică tranzacțiilor viitoare și în acest context, termenele legale de emitere ale acestor documente sunt foarte relevante. În ciuda faptului că aceste termene sunt în unele cazuri (în funcție de urgența tranzacțiilor) nesatisfăcătoare pentru contribuabil, deseori acestea nu sunt respectate de către autoritățile fiscale, conducând la frustrare în rândul contribuabililor și la consecințe negative pentru afaceri. Procesul este întârziat și de consultările interne cu MFP înainte ca soluția fiscală să fie emisă. Fără a fi un proces formal, această consultare este o practică foarte des folosită.

Pe parcursul inspecțiilor fiscale, autoritățile fiscale emit un raport inițial și îl prezintă contribuabilului în discuția finală, care marchează finalul inspecției fiscale. Contribuabilul are la dispoziție 3 zile să depună comentariile sale privind concluziile inspecției fiscale, apoi autoritățile fiscale emit un raport final care conține interpretarea lor referitoare la comentariile făcute de către contribuabil. Prezentarea comentariilor contribuabililor după încheierea inspecției fiscale transformă acest proces într-o formalitate, care rareori conduce la schimbări privind concluziile inspecției fiscale. Așadar, din punct de vedere practic, acesta nu reprezintă un mecanism potrivit pentru a asigura contribuabilului dreptul de a-și apăra poziția.

În timpul procesului administrativ, atunci când autoritățile fiscale gestionează contestațiile, contribuabilul nu este informat cu privire la concluziile la care s-a ajuns, ci doar primește decizia finală a autorităților fiscale, fără a avea oportunitatea de a-și exprima opinia cu privire la cele concluzionate.

Recomandări FIC

În ce privește crearea unei baze de date cu documente (e.g. SFIA, scrisori către MFP) emise de autorități, referitoare la tratamentul diverselor spețe fiscale, FIC recomandă crearea (pe baza accesului plătit) unei baze de date care să centralizeze toate documentele emise de autorități (e.g. SFIA și alte scrisori adresate contribuabililor și emise de către MFP în calitatea sa de autoritate emitentă de acte legislative, referitoare la interpretările fiecărui articol al CF, CPF, Legea Contabilității și oricare alt act legislativ secundar), cu scopul de a normaliza și de a crea o abordare unitară pentru interpretarea reglementărilor legale respective, atât de către inspectorii fiscali, cât și de către contribuabilii din România.

Cu privire la îmbunătățirea procesului de emitere a SFIA, APA și a altor scrisori, soluția propusă este, dacă nu reducerea termenelor existente (3 luni pentru SFIA și 12/18 luni pentru APA), cel puțin luarea unor măsuri de emitere a SFIA/APA în cadrul acestor termene legale, clar stipulate. În plus, în cazul în care practica de consultare cu MFP înainte de emiterea SFIA va fi menținută, integrarea structurii responsabile cu emiterea SFIA în cadrul MFP ar putea reprezenta o soluție pentru optimizarea procesului consultativ.

O altă soluție propusă este implementarea mecanismului "acceptării tacite" în baza căruia aceste documente (SFIA și APA) sunt acceptate ex officio în cazul în care termenele stipulate prin lege nu sunt respectate de către autoritățile fiscale și nicio notificare nu este trimisă către contribuabil.

În ce privește creșterea relevanței și a impactului discuțiilor finale în timpul inspecției fiscale, elementele identificate de inspecția fiscală ar trebui prezentate contribuabilului înainte de discuția finală. Contribuabililor ar trebui să li se permită să își pregătească argumentele înainte de terminarea inspecției fiscale și să prezinte aceste argumente în timpul discuției finale cu autoritățile, astfel încât în urma acestei discuții să fie emis un raport final care să ia în considerare argumentele aduse de către contribuabil.

De asemenea, FIC recomandă creșterea transparenței în ceea ce privește procesul de gestionare a contestațiilor și de creare a cadrului legal, astfel încât contribuabilul să beneficieze de dreptul de a fi informat cu privire la concluziile autorităților fiscale prin intermediul unei decizii intermediare. În plus, contribuabilul ar trebui să beneficieze de o perioadă de timp rezonabilă pentru a-și exprima opinia asupra deciziei intermediare menționate mai sus.

7.2.4 Jurisprudență națională și instanțele fiscale

Practica a arătat că, destul de des, rapoartele de inspecție fiscală și deciziile de impunere emise la

finalul inspecției au fost anulate ulterior în cadrul unor procese intentate de către contribuabili. În aceste cazuri, ANAF a fost nevoită să își asume costuri nu doar sub forma unor daune compensatorii plătite către contribuabili, dar și sub forma timpului și resurselor alocate unor activități fără șanse de succes.

O bază de date consolidată, care să permită trasabilitatea fiecărui dosar la instanțele din România și care să adune laolaltă deciziile fiscale și rezoluțiile emise de către aceste instanțe, ar putea contribui în două direcții: alocarea eficientă a resurselor de către ANAF și o mai bună evaluare a costurilor implicate, precum și o aplicare unitară a legislației în instanțele române cu privire la spețele în care sunt analizate aceleași probleme.

Recomandări FIC

FIC recomandă crearea în parteneriat cu Ministerul Justiției, a unei baze de date referitoare la jurisprudența națională existentă cu privire la spețele fiscale, permițând trasabilitatea acțiunilor legale, de la o instanță la alta.

FIC recomandă de asemenea crearea unor secții specializate în cadrul instanțelor române, care să fie concentrate pe aspecte fiscale. În acest sens, FIC recomandă implementarea unor programe de pregătire specializate pentru judecători, cu ajutorul și participarea instituțiilor abilitate să asigure cadrul instituțional necesar (Consiliul Superior al Magistraturii și Institutul Național al Magistraturii).

7.2.5 Combaterea evaziunii fiscale

Evaziunea fiscală creează competiție neloială, plasându-i în dezavantaj pe contribuabilii care se conformează. FIC salută și susține eforturile continue ale ANAF și MFP pentru a combate fraudă și evaziunea fiscală.

Cu toate acestea, inspecțiile fiscale nu sunt întotdeauna concentrate în direcția corectă astfel încât să îmbunătățească gradul de colectare a impozitelor la bugetul statului, iar evaziunea fiscală care afectează atât impozitele directe, cât și pe cele indirecte, continuă să reprezinte o problemă.

Recomandări FIC

Pedepsele pentru evaziune fiscală ar trebui mărite, iar o listă conținând contribuabilii care au datorii la buget ar trebui făcută publică.

Reforma ANAF reprezintă un pas înainte care ar trebui să elimine deficiențele existente în cadrul administrației fiscale, dar și să creeze un sistem IT public integrat care să conecteze diferite autorități (precum cele din domeniul fiscal, sănătate, administrație locală, cadastru sau instanțele de judecată).

În timp ce necesitatea creșterii veniturilor bugetare și lupta împotriva evaziunii fiscale sunt aspecte cunoscute la nivelul întregului mediu economic, FIC recomandă o abordare prudentă și rațională cu privire la acțiunile viitoare. Așadar, eforturile ar trebui să fie concentrate pe sectoarele de activitate cu risc crescut din economie și pe contribuabilii care prezintă risc, fără a îngreuna și mai mult povara administrativă suportată de contribuabilii de bună credință și fără a încetini sau chiar stopa activitățile acestora din urmă, activități care generează la rândul lor venituri bugetare. Astfel s-ar putea crea și potențialul de a reduce anumite impozite și contribuții. O practică agresivă nu va face altceva decât să distorsioneze cooperarea dintre mediul economic și autoritățile fiscale și are potențialul de a scădea nivelul de încredere al contribuabilului.

7.2.6 Conformarea voluntară

„Conformarea voluntară” este considerată a fi una dintre soluțiile practice de reducere a evaziunii fiscale. O astfel de măsură, combinată atent cu creșterea pedepselor pentru evaziunea fiscală, ar putea aduce beneficii semnificative pe termen mediu și lung prin creșterea veniturilor bugetare fără a necesita măsuri suplimentare.

Recomandare FIC

FIC recomandă o abordare consistentă și proactivă cu privire la creșterea gradului de conformare voluntară. O astfel de abordare ar trebui să includă pedepse mai mari pentru contribuabilii care nu se conformează obligațiilor fiscale și să acorde anumite facilități pentru acei contribuabili care își îndeplinesc obligațiile fiscale în mod adecvat. Experiența ne arată că acest tip de stimulare pozitivă are efecte benefice – de exemplu, în cazul impozitelor locale, reducerea acordată în cazul efectuării unei plăți anticipate a obligațiilor fiscale, își arată beneficiile anual. FIC recomandă însă o analiză atentă cu privire la echilibrul fragil dintre stimularea prin acordarea de facilități a contribuabililor

și creșterea pedepselor.

7.2.7 Impozitul pe construcții speciale

Încă de la introducerea impozitului pe construcții speciale de la începutul anului 2014, au existat numeroase dezbateri asupra impactului acestui impozit, a mecanismului de implementare sau asupra normelor metodologice de implementare a acestuia. Impactul acestui impozit asupra mediului economic a fost subestimat, cel real fiind de fapt aproape 3 ori mai mare decât cel estimat inițial. În același timp, mecanismul de implementare încă prezintă numeroase deficiențe care au fost subliniate de către întregul mediu de afaceri autohton.

Recomandări FIC

Reducerea cotei de impozit la 1% este de apreciat și este puternic susținută. Cu toate acestea, impozitul pe construcții speciale încă reprezintă o povară pentru mediul economic, având potențialul de a genera efecte negative importante asupra economiei naționale. În acest sens, FIC recomandă eliminarea acestui impozit întrucât acesta reprezintă o penalizare aplicată investițiilor.

Dacă eliminarea acestui impozit nu va fi sustenabilă datorită restricțiile bugetare, FIC recomandă realinierea mecanismului de implementare prin schimbarea bazei de impozitare din valoare contabilă brută în valoare fiscală netă.

7.2.8 Rambursările de impozite

Solicitățile de rambursare a impozitelor sunt adesea refuzate din motive de suspiciune sau pur birocratice. Acest fapt cauzează dificultăți majore societăților și pot chiar conduce la faliment, ceea ce ulterior va avea un efect negativ asupra veniturilor bugetare.

În prezent, contribuabilii pot solicita dobânzi la rambursările de impozite care au fost întârziate însă doar în anumite condiții, iar astfel de solicitări sunt adesea ignorate de către autoritățile fiscale, determinând astfel contribuabilul să acționeze în instanță pentru recuperarea acestor dobânzi.

Recomandări FIC

Autoritățile fiscale ar trebui să ia măsuri pentru a asigura rambursarea rapidă a impozitelor pentru societăți și indivizi eligibili și nu ar trebui să creeze obstacole birocratice inutile sau întâzieri.

Dacă totuși apar întâzieri, în cazul în care condițiile necesare rambursării sunt întrunite autoritățile fiscale ar trebui să plătească automat dobânzi pe baza dosarului fiscal al fiecărei societăți, existent la momentul la care rambursarea este efectuată.

7.2.9 Consolidare de grup (impozit pe profit) și grup de TVA

Începând cu 1 ianuarie 2014, România a implementat prevederi specifice pentru favorizarea înființării societăților de holding. Cu toate acestea, încă mai trebuie depuse eforturi în acest sens pentru crearea unui regim de holding autentic, astfel încât acesta să reprezinte într-adevăr o forță de atracție pentru crearea unor astfel de structuri.

În plus, legislația română conține prevederi doar cu privire la consolidarea din punct de vedere a TVA, care însă nu permite obținerea altor avantaje aferente unor structuri tipice de grup de TVA, așa cum sunt acestea menționate de către Directiva TVA a UE. Există cel puțin 16 state membre ale UE care au introdus în legislația proprie prevederi favorabile care să permită crearea grupurilor de TVA.

Recomandări FIC

Consolidarea de grup din punct de vedere a impozitului pe profit ar trebui implementată pentru a permite compensarea profiturilor cu pierderile existente în cadrul unui grup de societăți. Acest lucru ar alinia legislația română cu cadrele legale existente în alte state CEE precum Cehia, Polonia și Bulgaria, ar încuraja procesul de înființare a unor societăți de holding în România și ar descuraja migrarea acestor structuri către alte jurisdicții.

România ar trebui de asemenea să opteze pentru tratarea unui număr de contribuabili (grupul de TVA) ca pe unul singur. În acest mod, orice activitate întreprinsă de către un membru al grupului ar fi considerată ca fiind desfășurată de către grup. Tranzacțiile interne ale grupului nu ar trebui să existe din punct de vedere al TVA (tranzacțiile să fie în afara sferei TVA).

Introducerea consolidării de grup (impozit pe profit) și a grupului de TVA ar aduce societăților avantaje generând fluxuri de capital suplimentare, creând un cadru fiscal competitiv pentru România și având un impact pozitiv asupra veniturilor bugetare.

7.2.10 Reprezentant fiscal global

În prezent, societățile străine care utilizează România ca punct de intrare în UE pentru bunurile importate din afara UE trebuie să se înregistreze în scopuri de TVA în România și să declare tranzacțiile respective.

În practică, această măsură s-a dovedit a fi unul dintre principalele motive pentru care societățile străine nu doresc să își direcționeze importurile prin România, utilizând în schimb alte state UE (Germania, Olanda, Belgia).

Recomandări FIC

FIC recomandă introducerea măsurilor de simplificare cunoscute sub denumirea de Reprezentant fiscal global. Acest concept presupune posibilitatea societăților străine de a desemna o societate rezidentă în România pentru a acționa ca reprezentant al acestora în ceea ce privește bunurile importate în România și care sunt trimise ulterior către alte state UE.

Astfel, societățile străine nu vor mai trebui să se înregistreze individual în scopuri de TVA în România și nu vor mai trebui să se conformeze obligațiilor TVA existente la nivel național. Implementarea acestor măsuri de simplificare ar putea furniza un impuls important economiei naționale, în special în Constanța, aducând importante beneficii societăților române de transport/logistică.

7.2.11 Tratatul fiscal al operațiunilor efectuate în zona economică exclusivă a Mării Negre

Tratatul fiscal al operațiunilor off-shore (foraj, construcții și instalații maritime, transport off-shore de bunuri etc.) încă reprezintă un capitol ambiguu al legislației fiscale române. Interpretările autorităților române sunt adeseori contradictorii, conducând astfel la confuzie în rândul mediului economic care se confruntă cu neclarități și riscuri permanente referitoare la obligațiile fiscale aferente unor astfel de operațiuni.

Recomandare FIC

FIC recomandă MFP pregătirea unui Ghid având forma unui document oficial (bazat pe modelul memorandumului administrației fiscale din Marea Britanie - HMRC) care să furnizeze detalii privitoare la tratamentul fiscal aplicabil acestui tip de tranzacții din perspectiva TVA, accize, taxe vamale și a impozitării personalului expatriat. În acest mod va crește gradul de transparență și predictibilitate din acest sector.

7.2.12 Impozitarea veniturilor din câștigurile de pe piețele de capital, obținute de către fondurile de investiții stabilite în străinătate

Legislația referitoare la impozitarea acestor fonduri este neclară, generând astfel confuzie și descurajând investițiile. Fondurile de investiții ne-rezidente care nu sunt persoane juridice sunt exceptate de la impozitare, dar această facilitate nu se aplică și fondurilor de investiții ne-rezidente care sunt persoane juridice. De asemenea, legea creează multe neclarități, de exemplu posibilitatea ca impozitul cu reținere la sursă de 16% să poată fi aplicat dividendelor și dobânzii obținute de la un rezident român.

Recomandări FIC

Fondurile de investiții stabilite în străinătate ar trebui să fie exceptate în totalitate de la plata impozitelor în România. În majoritatea statelor UE, fondurile de investiții care dezvoltă investiții pe piețele de capital locale plătesc toate impozitele în statele în care sunt stabilite. De asemenea, impunerea dobânzii și a dividendelor plătite fondurilor de investiții ar putea fi privită ca discriminare din moment ce tratamentul fondurilor de investiții române pare a fi mai favorabil.

În plus, sistemul de impozitare a câștigurilor de capital derivate de nerezidenți din România (care în general implică numirea unui reprezentant fiscal român) este extrem de birocratic și dificil, generând bariere împotriva aducerii de capital străin pe Bursa locală. Astfel sistemul de taxare a câștigurilor de capital ar trebui aliniat la bunele practici existente la nivelul UE.

7.2.13 Dezvoltarea continuă a fondurilor de pensii private

Sistemul de pensii private obligatorii (Pilonul II), care momentan acoperă aproape 5,8 milioane de membri, trebuie să fie protejat prin menținerea actualului program pentru transferul contribuțiilor sociale către fondurile de pensii private.

Sistemul opțional de pensii private (Pilonul III) care gestionează economiile a aproximativ 300.000 de membri, ar trebui consolidat prin creșterea progresivă a stimulentele fiscale acordate pentru a facilita aderarea la astfel de sisteme. În plus, în statele membre vecine au fost implementate importante facilități fiscale pentru a încuraja economisirea privată în vederea pensionării și implicit atenuarea pe termen lung a presiunilor exercitate asupra bugetului public de pensii.

Recomandare FIC

FIC recomandă continuarea creșterii ratei de contribuție către fondurile de pensii private obligatorii (Pilonul II) de la 4,5% în 2014, la 6% în 2016 precum și continuarea extinderii deductibilității fiscale aplicabile contribuțiilor angajatorilor către fondurile de pensii private facultative (Pilonul III) de la 400 euro cât este în prezent, la 1.000 euro anual.

7.2.14 Deductibilitatea pierderilor de inventar

Multe societăți generează pierderi de inventar. În ceea ce privește produsele alimentare și cele farmaceutice în special, societățile sunt obligate să caseze produsele fie pentru că au expirat termenele de vânzare ale acestora, fie pentru că produsele s-au deteriorat, fie din alte motive legate de calitate. Legislația fiscală din România nu permite societăților să deducă pierderile din bunuri lipsă la inventar sau alte active depreciate pentru motivele menționate anterior sau din oricare alt motiv. În acest sens, prevederile fiscale referitoare la impozitul pe profit sunt mult mai restrictive decât cele referitoare la TVA.

Societățile nu ar trebui să sufere vreun dezavantaj fiscal atunci când stocurile/mijloacele fixe sunt casate deoarece acest tratament penalizează societatea doar pentru că aceasta își desfășoară activitatea în mod normal.

Recomandări FIC

Pierderile rezultate din casarea stocurilor sau a mijloacelor fixe ar trebui considerate cheltuieli deductibile din punct de vedere al impozitului pe profit. Reglementările privind impozitul pe profit ar trebui aliniate cu cele privind TVA.

În plus, refuzul deducerii fiscale din punct de vedere al impozitului pe profit pentru cheltuielile înregistrate cu casarea stocurilor este discriminatorie din moment ce alte state membre UE permit această deducere.

7.2.15 Profit reinvestit

Reinvestirea profitului ajută societățile să se dezvolte, impulsivând creșterea economiei și alimentând veniturile bugetare. Din acest motiv, multe state oferă facilități fiscale societăților care își reinvestesc profitul. Cu toate acestea, mecanismul actual de implementare a facilității pentru profitul reinvestit se aplică doar pentru unele active (active care se încadrează în subgrupa 2.1. din Catalogul privind clasificarea și duratele normale de funcționare a mijloacelor fixe). Așadar, acest fapt are un puternic caracter discriminatoriu în rândul investitorilor.

Recomandare FIC

FIC recomandă extinderea facilității și asupra altor active (construcții) deoarece există societăți care sunt taxate excesiv (impozitul pe construcții speciale) și care nu pot beneficia de facilitatea profitului reinvestit.

Tehnologie și inovare

8.1 Progrese înregistrate

8.1.1 Dezvoltarea ecosistemului de startup-uri

Datorită numărului mare de universități de top în orașe ca București, Timișoara, Cluj, Iași sau Constanța, care sunt o sursă importantă de oameni calificați în domeniul IT&C și cu prezența unora dintre cele mai mari companii multinaționale din domeniu, era de așteptat ca incubatoarele de IT să devină foarte populare mai ales în ultimii ani.

Cel mai reprezentativ dintre aceste incubatoare este cel creat la Cluj în 2012. Cluj IT este o organizație de tip "cluster" care aduce împreună diverși actori din domeniul IT&C: universități și institute de cercetare, companii de software și alte servicii IT&C, autorități publice și alte organizații cu rol catalizator. Cluj IT își propune ca până în 2017 să devină unul dintre furnizorii principali de produse și servicii IT inovatoare din Europa Centrală și de Est, iar membrii săi să fie competitivi pe piața națională și internațională.

România este ultima clasată dintre cele 28 de state membre UE în Innovation Union Scoreboard⁷, însă această situație este pe cale să se schimbe în măsura în care hub-urile de IT din România devin competitori serioși pentru cele din Londra, Berlin sau Silicon Valley.

8.1.2 Strategia națională Agenda Digitală 2020

Ministerul pentru Societatea Informațională (MSI) a lansat în noiembrie 2014 Strategia Națională privind Agenda Digitală pentru România. Strategia a fost elaborată în colaborare cu industria și își propune să contribuie la creșterea economică și a competitivității României. Strategia a fost aliniată cu Agenda Digitală Europa 2020 al cărei obiectiv este dezvoltarea unei piețe unice digitale.

Unele dintre obiectivele Agendei Digitale europene au fost asumate de către România și adaptate contextului din țara noastră. Pentru a realiza obiectivele Agendei Digitale, România trebuie să investească aproximativ 3,9 miliarde euro până în 2020. Odată implementată, Agenda Digitală va avea un potențial impact pozitiv asupra PIB-ului (direct și indirect) de până la 13%.

Prin Agenda Digitală România își propune:

- Să scadă procentul de populație care nu a folosit niciodată internetul de la 42% în 2013 la 30% în 2020, construind infrastructură nouă în zonele albe și reducând astfel disparitatea economică și digitală dintre diferite regiuni ale țării;
- Să crească de la 9% în 2013 la peste 20% în 2020 numărul de IMM-uri care fac vânzări online;
- Să crească de la 5% în prezent până la 35% procentul de populație care utilizează instrumente de e-guvernare.

7. http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/files/ius/ius-2014_en.pdf

8.1.3 Contribuția semnificativă la creșterea economică

Conform datelor Institutului Național de Statistică (INS), sectorul telecomunicațiilor a reprezentat 6% din PIB în 2014 și a crescut cu 11% în volum față de 2013. La o creștere de 2,9% a PIB, contribuția sectorului telecomunicații a reprezentat 0,6%, fiind depășită doar de contribuția industriei care a fost de 0,9%.

Sectorul IT&C și-a dublat contribuția la PIB-ul României în ultimii 4 ani, depășind agricultura și aproape egalând sectorul construcțiilor. Sectorul IT&C a avut o rată de creștere de 5 ori mai rapidă decât cea a PIB-ului din aceeași perioadă.

8.2 Aspecte care necesită îmbunătățiri

8.2.1 Dezvoltarea conexiunii broadband

Deși s-au înregistrat o serie de progrese în ultimii 2 ani, pentru România rămâne o provocare importantă extinderea infrastructurii de internet în bandă largă în special în zona rurală. Au fost identificate în România 783 de zone albe unde investițiile private în infrastructura în bandă largă nu sunt viabile economic.

În ceea ce privește stadiul de implementare al RNET, contractul public pentru acoperirea acestor zone a fost câștigat de Telekom în august 2014, care a primit un grant în valoare de 65 de milioane de euro. Această infrastructură, deși în proprietate publică, va fi operată și întreținută de Telekom și va fi accesibilă celorlalți operatori prin contracte "wholesale".

Ca urmare a unor investiții continue în FTTx rata de penetrare în rândul gospodăriilor a conexiunilor în bandă largă a crescut până la 47% în 2014.

Conectivitatea LTE (4G) acoperă astăzi 60% din populație iar procentul de conexiuni mobile în bandă largă la suta de locuitori a crescut cu 18 procente în ultimii doi ani. România beneficiază în prezent de cea mai mare rată de transfer de date din UE, chiar înaintea Suediei, cu o viteză de transfer de date în bandă fixă de până la 1 Gbps și în bandă mobilă de până la 300 Mbps.

Conectivitatea a devenit omniprezentă odată cu introducerea internetului pe dispozitivele mobile. Avansul industriei IT&C explică apariția mai multor aplicații mobile de e-guvernare și de ce Guvernul se bucură de tot mai multe oportunități de utilizare a canalelor wireless.

Recomandări FIC

Operatorii de telecomunicații trebuie să facă investiții semnificative în infrastructură pentru a crește conectivitatea mobilă în bandă largă și pentru a spori acoperirea națională. Luând în considerare sprijinul oferit de Guvern pentru dezvoltarea conectivității fixe în bandă largă prin inițiativa RNET, FIC recomandă sprijinirea în mod similar a dezvoltării conectivității mobile în bandă largă. În prezent industria se confruntă cu o serie de obstacole administrative care reduc predictibilitatea și flexibilitatea investițiilor în infrastructura de telecomunicații.

FIC consideră că mediul investițional s-ar îmbunătăți semnificativ prin transpunerea rapidă în legislația națională, a Directivei 2014/61 privind măsuri de reducere a costului instalării rețelelor de comunicații electronice de mare viteză precum și prin modificarea Legii nr. 154/2012 privind regimul infrastructurii rețelelor de comunicații electronice.

8.2.2 Securitatea cibernetică și legislația prepaid

Legea nr. 580 privind securitatea cibernetică adoptată în septembrie 2014 și respinsă de CCR, conținea prevederi neclare care ar fi putut pune companiile, inclusiv operatorii de rețele și furnizorii de comunicații electronice, în fața unor cereri de acces la informații excesive, a unor obligații de notificare neclare și a dublării unor obligații de raportare deja existente. Această lege a fost declarată neconstituțională prin Decizia nr. 17/2015 a CCR. Judecătorii au hotărât că mai multe articole ale acestei legi încălcau Constituția.

În 2014, CCR a mai declarat neconstituțională legislația privind înregistrarea cartelelor SIM deținute de clienții prepaid. CCR a hotărât că legea nu făcea decât să aducă adăugiri Legii nr. 82/2012 privind reținerea datelor generate sau prelucrate de furnizorii de rețele publice de comunicații electronice și de furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului, care fusese declarată deja neconstituțională (aceasta a fost a doua decizie de neconstituționalitate referitoare la legislația privind retenția datelor).

Utilizarea pentru combaterea criminalității a datelor cu caracter personal colectate de diferiți operatori

și în special de către furnizorii de comunicații electronice a fost un subiect intens dezbătut în spațiul public. Autoritățile argumentează că este necesară creșterea securității cibernetice a României dată fiind poziționarea noastră strategică și geografică într-o zonă cu tensiuni geopolitice în creștere. În consecință, sunt așteptate modificări legislative, dar este imperativ necesar ca acestea să respecte deciziile CCR și ale Curții Europene de Justiție și să fie în concordanță cu directivele europene asigurând astfel protecția efectivă a unor drepturi fundamentale.

În urma unei inițiative a Președintelui României au fost reluate discuțiile referitoare la legislația prepaid. Mediul de afaceri consideră că înainte de adoptarea unei astfel de legislații este necesară consultarea publică a tuturor părților interesate pentru identificarea unui cadru care să țină cont de diferitele interese în acest domeniu. Autoritățile trebuie să creeze forumul în care aceste dezbateri să aibă loc.

Recomandări FIC

Puși în fața digitalizării continue și a unui număr crescând de amenințări (virusi, spam, etc), utilizatorii trebuie să aibă la dispoziție instrumente ușor de folosit cu ajutorul cărora să poată controla modul în care datele lor personale sunt utilizate.

Orice inițiativă legislativă privind securitatea cibernetică și înregistrarea cartelor prepaid trebuie precedată de o serioasă consultare publică cu industria, astfel încât rezultatul obținut să constituie un echilibru între nevoia autorităților de a asigura securitatea națională și drepturile și obligațiile fundamentale recunoscute de Constituția României și convențiile internaționale.

FIC crede că este esențial ca următoarele puncte să fie luate în considerare în elaborarea legislației privind înregistrarea cartelor prepaid:

- Perioada de implementare trebuie să fie de minimum 18 luni
- Legislația trebuie elaborată astfel încât să încurajeze folosirea instrumentelor electronice în procesul de înregistrare
- Pe parcursul procesului de implementare este necesar sprijinul autorităților în termeni logistici și de finanțare.

8.2.3 Transparența în analizarea datelor și în implementarea regulilor de protecție a datelor

Societatea digitală trece prin schimbări majore, iar pe măsură ce tot mai multe dintre activitățile noastre zilnice sunt digitalizate devin disponibile volume din ce în ce mai mari de date personale. Acest fenomen este accentuat de factorii tehnologici și comportamentali (ex. creșterea utilizării serviciilor de comerț online, de e-guvernare, social media, etc.).

Din ce în ce mai multe firme își construiesc modele de afaceri pe utilizarea datelor personale pentru publicitate, oferte personalizate sau interacțiunea în timp real cu utilizatorii. Folosirea datelor în acest fel aduce beneficii atât indivizilor cât și societății în general.

Conform unui studiu despre Internetul Lucrurilor (IoT) realizat de Acquity Group în 2014, consumatorii sunt dispuși să ofere acces la datele lor personale pentru ca instrumentele pe care le utilizează să fie mai inteligente și să aducă astfel un beneficiu tangibil din punctul de vedere al experienței consumatorului.

În acest context, un cadru de protecție a datelor care îl are în centru pe utilizator trebuie bazat pe înțelegerea intereselor acestui utilizator când vine vorba de viața sa privată.

Pentru ca utilizatorii să-și poată administra mai eficient datele cu caracter personal este necesar un mediu care să conducă la o bună înțelegere a consecințelor privind datele personale ale aplicațiilor și serviciilor electronice și digitale. Consumatorii vor privi mereu cu suspiciune atunci când activitatea umană este externalizată unei tehnologii bazate pe algoritmi.

După transpunerea Directivei 95/46/CE din 2001, autoritățile române au crescut gradual stringența normelor de protecție a datelor cu impactul asupra tuturor companiilor active în România, inclusiv cele din sectorul IT&C. Companiile au fost nevoite să-și adapteze produsele, serviciile și procedurile interne pentru a respecta cerințele legale privind protecția datelor. Autoritățile române au sprijinit doar în mod limitat acest efort și, în același timp, nu au fost suficient de transparente cu modul de aplicare și interpretare a acestor norme.

Practica Autorității Naționale de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal nu este suficient de transparentă, iar schimbările repetate de interpretare a legii nu sunt comunicate public.

O astfel de abordare creează obstacole în promovarea unor noi tipuri de servicii, cum ar fi cloud computing, deoarece companiile nu au siguranța că respectă legislația privind protecția datelor.

Recomandări FIC

Autoritățile nu ar trebui să se concentreze doar pe consimțământul utilizatorilor privind datele lor private, ci ar trebui să aibă ca obiectiv dezvoltarea unor instrumente cu ajutorul cărora utilizatorii să poată lua decizii informate ținând cont de contextul în care datele lor urmează să fie utilizate.

Autoritatea Națională de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal și MSI ar trebui să asigure implementarea predictibilă și transparentă a legislației privind protecția datelor.

FIC încurajează autoritățile să adopte ghiduri de bună practică asemenea Ghidului privind protecția datelor în serviciile cloud.

Guvernul și industria IT&C trebuie să-și concentreze eforturile în următoarele patru domenii:

- Asigurarea securității datelor personale ale clienților printr-o procesare și stocare în condiții de siguranță a acestor date;
- Controlul utilizatorilor asupra datelor cu caracter personal și modul în care acestea sunt utilizate (opt-in sau opt-out);
- Asigurarea transparenței în fiecare moment al utilizării datelor, inclusiv prin consimțământul informat al utilizatorului;
- Sprijinirea consumatorilor și utilizatorilor pentru o mai bună administrare și protejare a datelor lor.

GR trebuie să participe activ la dezbaterile de la nivel european privind procesarea datelor cu caracter personal pentru că legislația care va rezulta, în urma acestor negocieri va modifica semnificativ modul în care companiile utilizează aceste date, inclusiv în servicii de outsourcing și cloud. Pentru a-și defini prioritățile în aceste negocieri Guvernul trebuie să consulte mediul de afaceri și alte părți interesate din România.

8.2.4 Neutralitatea internetului

Dezbaterile privind neutralitatea internetului au debutat în urmă cu câțiva ani în SUA. La sfârșitul anului 2010, Comisia Federală pentru Comunicații (FCC) a publicat un nou set de reguli privind neutralitatea internetului care au intrat în vigoare în noiembrie 2011.

Parlamentul European a urmat exemplul FCC și a adoptat un set de măsuri privind neutralitatea internetului cu care însă CE nu a fost de acord.

Majoritatea celor 28 de state membre au votat în favoarea regulilor care elimina discriminarea accesului la internet dar permit totuși prioritizarea unor servicii specializate care au nevoie de o calitate superioară a accesului pentru a funcționa optim (ex. mașinile inteligente)⁸.

În România, o decizie publicată de Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații în februarie 2015 enumeră o serie de obligații ale tuturor furnizorilor de servicii de internet. Conform noilor reguli operatorii trebuie să afișeze transparent pe website-urile lor informații legate de accesul la rețea, trafic, limitări ale serviciilor sau aplicațiilor și măsura în care acestea respectă legislația din România. Ei trebuie, de asemenea, să afișeze viteza minimă/maximă garantată pentru fiecare serviciu sau absența unei asemenea garanții.

Recomandare FIC

Pe măsură ce IoT se dezvoltă va deveni necesară garantarea calității accesului la internet a tuturor serviciilor specializate într-un cadru care să asigure inovarea, înființarea de startup-uri și competiția egală. Discuțiile la nivel european continuă, însă România are deja cadrul legislativ necesar pentru ca autoritățile să asigure buna funcționare a pieței de IT&C conform principiului de mai sus.

8.2.5 Cercetarea și dezvoltarea

Stimulele oferite pentru activitățile de cercetare-dezvoltare au făcut obiectul unor dezbateri constructive în ultimele 18 luni și au fost implementate câteva măsuri cu efecte pozitive, cum ar fi creșterea nivelului deduceri suplimentare a cheltuielilor de cercetare-dezvoltare de la 20% la 50%. Pentru ca acest stimulent să-și atingă obiectivele și să reprezinte o oportunitate reală pentru companii, FIC consideră că mai sunt necesare câteva schimbări.

8. <http://www.wired.co.uk/news/archive/2015-03/06/europe-reverses-on-net-neutrality>

Recomandări FIC

FIC încurajează eliminarea obstacolelor cauzate de utilizarea unor termeni ambigui (ex. rezultat valorificabil) și clarificarea normelor de aplicare ale acestei facilități fiscale. FIC consideră că pentru clarificarea cadrului legislativ privind cercetarea-dezvoltarea și pentru adaptarea lui la nevoile mediului de afaceri este necesară o mai bună cooperare instituțională între MFP și Ministerul Educației.

FIC recomandă creșterea nivelului deducerii suplimentare pentru cercetare-dezvoltare a cheltuielilor făcute în cadrul unor proiecte și programe care privesc domenii socio-economice prioritare și cu potențialul de a crește activele necorporale de proprietate intelectuală. Un asemenea pas va veni în sprijinul strategiei Guvernului de creștere a inovării și dezvoltării activelor de proprietate intelectuală dincolo de media europeană.

Proiectele de cercetare-dezvoltare pot fi încurajate și sprijinite financiar de consorții formate din universități și companii private. Pentru a facilita acest proces este necesară o analiză a bunelor practici din alte țări care au implementat cu succes stimulente pentru cercetare-dezvoltare.

Sectorul agroalimentar

9.1 Progrese înregistrate

Un pas important pentru dezvoltarea și sistematizarea sectorului agricol din România a fost publicarea "Strategiei pentru Dezvoltarea Sectorului Agroalimentar pe termen mediu și lung – orizont 2020-2030" elaborate cu asistență tehnică din partea Băncii Mondiale. Mediul de afaceri a cerut de multă vreme o astfel de strategie, care să crească vizibilitatea și predictibilitatea din sectorul agricol.

Un alt pas important sunt amendamentele care au fost aduse legii cadastrului și publicității imobiliare în 2014, care au permis înregistrarea activelor agricole și eficientizarea procesului de comasare și consolidare a terenurilor agricole și de constituire de garanții în scopul finanțării activităților agricole. Este de asemenea notabilă publicarea Programului național de cadastru și carte funciară (PNCCF) pentru perioada 2015 – 2023.

Rata de absorbție a fondurilor Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură (APIA) a atins o cotă de 88% (6,85 miliarde euro din totalul de 7,79 miliarde euro). Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale (AFIR) din cadrul FEADR a efectuat plăți în valoare de 6 miliarde de euro, care reprezintă 74% din totalul celor 8,12 miliarde euro alocate.

Suținerea tinerilor fermieri și eligibilitatea lor specifică în cadrul programelor cu finanțare din fonduri europene (măsura SM 6.1 din PNDR 2014-2020) este o inițiativă binevenită care poate stimula revigorarea vieții rurale din România.

Este de remarcat atitudinea pozitivă din ultima vreme a autorităților din România care au început să abordeze și să trateze agricultura ca unul dintre sectoarele majore ale economiei românești. Propunerile și recomandările mediului de afaceri nu mai rămân astfel doar la nivelul tehnic al Ministerului Agriculturii ci au atras atenția și interesul pentru acest domeniu de activitate la nivelul întregului Guvern, Prim-ministrul și Ministrul de Finanțe.

9.2 Aspecte care necesită îmbunătățiri

Pentru ca sectorul agroalimentar să se dezvolte în continuare și să devină competitiv mai sunt de realizat câțiva pași foarte importanți:

- Sunt necesare strategii sectoriale prioritare pe termen mediu și lung
- Este nevoie să fie identificate toate modalitățile de finanțare a activităților agricole
- Trebuie adoptată reducerea TVA-ului pentru produsele agricole proaspete la nivelul mediu european și rambursarea promptă conform legii a TVA-ului de către autoritățile fiscale
- Este nevoie de o susținere a investițiilor în infrastructura rurală (drumuri de acces și sisteme de irigații)
- Este necesară o strategie coerentă pentru dezvoltarea infrastructurii agricole

- Sunt necesare stimulente pentru comasarea terenurilor agricole
- România ar trebui să elaboreze un punct de vedere privind Parteneriatul Transatlantic pentru Comerț și Investiții (TTIP)
- Este necesar agrearea unui pact național pentru agricultură trans-partinic

9.2.1 Strategia pentru Dezvoltarea sectorului agroalimentar pe termen mediu și lung

Strategia pentru dezvoltarea sectorului agroalimentar pe termen mediu și lung este o enumerare în detaliu a tuturor sectoarelor agriculturii, un text exhaustiv și minuțios în care sunt expuse, enumerate toate problemele, fără totuși a se distinge anumite priorități clare. Nu sunt scoase în evidență sectoarele prioritare din punctul de vedere al competitivității și nici domeniile specifice care pot fi sprijinite într-un mod deosebit. Lipsa de prioritizare a anumitor sectoare poate fi un obstacol în dezvoltarea sectorului din lipsa de transparență și predictibilitate. Descrierea amănunțită a tuturor sectoarelor agriculturii nu poate fi considerată o strategie. Mai mult, această Strategie s-a elaborat fără consultarea sectorului privat care este nu în ultimul rând unul dintre beneficiarii ei. Mediul de afaceri nu a fost consultat nici atunci când Ministerul Agriculturii a hotărât alocările financiare pentru diversele sectoare din agricultura în cadrul PNADR astfel că este dificil de estimat în ce măsură cele 9,369 miliarde de euro disponibile au fost împărțite eficient și în raport cu nevoile reale.

Recomandări FIC

Ministerul Agriculturii trebuie să devină mai transparent și să consulte mediul de afaceri atunci când se fac alocări de fonduri pentru agricultură și trebuie să facă publice criteriile după care s-au făcut alocările financiare pentru fondurile europene 2014-2020.

9.2.2 Finanțarea activităților agricole

Lipsa finanțării este unul dintre principalele motive pentru care sectorul agroalimentar din România întârzie să își atingă potențialul, iar aceasta se datorează următorilor factori:

- Investițiile în sectorul agricol au o perioadă relativ îndelungată de amortizare care necesită finanțări pe termene mai lungi decât cele oferite de băncile comerciale în clipa de față;
- Un număr semnificativ dintre operatorii din sectorul agroalimentar sunt întreprinderi mici și mijlocii, așa că au nevoie de anumite soluții de micro-finanțare care nu sunt foarte răspândite;
- O proporție importantă dintre operatorii agroalimentari din România nu dispun de suficient capital sau garanții pentru a putea apela la cofinanțare prin credite bancare;
- Ar trebui promovată finanțarea agriculturii prin reducerea rezervelor minime obligatorii pentru băncile care au o expunere totală pe sectorul agricol de maxim 2-3%;
- Finanțarea prin fonduri UE sau prin bănci comerciale este greoaie și lipsită de transparență. Procedurile pentru cererea de finanțare au rezultate imprevizibile și asta după ce aplicanții au cheltuit resurse proprii încercând să găsească surse pentru finanțarea proiectului.

Recomandări FIC

FIC consideră că fermierii din România ar trebui să aibă la dispoziție mai multe opțiuni pentru garanții cum ar fi terenul pe care îl cultivă, certificate de depozit sau de recoltă. Sistemul certificatelor de depozit trebuie ajustat pentru a-i reduce costurile astfel încât să fie folosit de un număr semnificativ mai mare de fermieri. Introducerea unor certificate de recoltă va permite fermierilor să poată garanta finanțările curente cu producția viitoare. Introducerea unui sistem de certificate de recoltă ar crește semnificativ nivelul de garanții disponibile și i-ar ajuta inclusiv pe micii fermieri să aibă acces la finanțare.

Autoritățile trebuie să ia în considerare crearea unui fond pentru investiții în agricultură și în același timp să ia măsuri pentru reducerea costurilor asociate utilizării Fondului de Garantare. Creșterea capitalizării sectorului agroalimentar din România va ușura accesul acestuia la finanțarea bancară.

Asigurările în agricultură trebuie îmbunătățite prin produse care să acopere seceta și înghețul, cele două mari riscuri la care este expusă producția agricolă din România. Lipsa asigurărilor pentru astfel de situații face finanțarea comercială a activităților agricole foarte dificilă.

9.2.3 Alinierea TVA la produsele alimentare cu cel al UE

Diminuarea TVA la produsele alimentare este o solicitare veche a mediului de afaceri. Introducerea

unei astfel de măsuri ar putea crește consumul acestor produse și ar putea contribui în același timp la reducerea evaziunii fiscale, la crearea unui mediu competitiv între operatorii din sector. Alinierea TVA la produsele alimentare la media europeană de 4-7% va avea efecte pozitive pentru sectorul agroalimentar în general și îi va asigura creșterea competitivității pe piața europeană.

Recomandare FIC

FIC recomandă reducerea ratei TVA la produsele alimentare, începând cu cele proaspete. Aceasta ar trebui adoptată în urma unui studiu de impact realizat de MFP care ar urma să determine rata ideală pentru România și impactul bugetar al unei astfel de reduceri.

9.2.4 Investiții în infrastructură

Agricultura din România nu va putea înregistra creșteri semnificative în competitivitate în lipsa unor investiții substanțiale la nivel național, în special în drumuri de acces și sisteme de irigații. Ultimele investiții importante în drumuri de acces datează din perioada comunismului. Sunt de asemenea necesare investiții pentru încetinirea procesului de deșertificare, din ce în ce mai vizibil în sudul țării.

În cadrul Planului Național pentru Dezvoltare Rurală 2014-2020 (PNDR) s-au alocat 435 de milioane de euro pentru investiții în sistemele de irigații și 237 de milioane de euro pentru drumuri de acces. Aceste investiții cumulate înseamnă mai puțin de 100 de milioane de euro pe an, sub nivelul necesar.

Recomandări FIC

FIC recomandă reanalizarea alocărilor financiare din PNDR.

De asemenea, FIC consideră ca investițiile în canalul Siret-Bărăgan ar trebui să fie considerate prioritare ca și restaurarea altor sisteme de irigații secundare. Obiectivul unor astfel de investiții este obținerea unui preț unic pentru serviciile de irigare în România. Investițiile în infrastructură nu doar că vor duce la creșterea competitivității sectorului, dar sunt și o sursă importantă de locuri de muncă pe parcursul derulării proiectelor.

FIC recomandă mai multă transparență în ceea ce privește planurile de investiții publice pentru a crește predictibilitatea atât de necesară operatorilor privați. Investițiile publice trebuie să fie completate de un program care să încurajeze și investițiile private în infrastructura agricolă sau parteneriatele public-private.

9.2.5 Comasarea terenurilor agricole

Măsurile luate până acum pentru a încuraja comasarea terenurilor agricole nu au avut rezultatele scontate. Terenurile agricole din România au în continuare suprafețe reduse și sunt fragmentate, un obstacol major în calea dezvoltării unor mari întreprinderi agricole.

Recomandări FIC

FIC recomandă elaborarea unui cadru care să stimuleze mai bine procesul de comasare a terenurilor agricole. Guvernul ar trebui să-i sprijine pe acei fermieri care decid să pună bazele unor structuri asociative destinate lucrării terenurilor agricole în comun.

Ministerul Agriculturii a analizat în trecut posibilitatea prioritizării subvențiilor APIA către acele terenuri care sunt comasate. FIC susține o astfel de politică agricolă și încurajează Ministerul să elaboreze o de strategie pe care să o lanseze în consultare publică.

9.2.6 Parteneriatul Transatlantic pentru Comerț și Investiții (TTIP)

TTIP este un acord între UE și SUA menit să reducă barierele din calea comerțului și investițiilor inclusiv a celor din sectorul agroalimentar. România nu a fost un partener activ în aceste negocieri la nivel european, iar GR nu s-a consultat pe această temă cu mediul de afaceri din România astfel că efectele acordului pentru țara noastră nu pot fi evaluate de investitorii privați.

Recomandare FIC

GR și în special Ministerul Agriculturii trebuie să pună bazele unui proces de consultare cu operatorii privați din sectorul agroalimentar din România și astfel să elaboreze o poziție care să fie comunicată partenerilor noștri de la Bruxelles.

9.2.7 Un pact pentru agricultura din România

Mulți dintre factorii care influențează competitivitatea sectorului agroalimentar sunt independenți de orice interese și doctrine politice. De exemplu, o strategie pentru sectorul agricol conferă predictibilitate și stimulează investițiile private pe termen lung. Modificarea strategiilor destinate sectorului agroalimentar după fiecare ciclu electoral afectează negativ investițiile.

Recomandare FIC

FIC recomandă tuturor părților interesate și actorilor de pe scena politică să dezbată și să agreeze o strategie pe termen lung pentru agricultura din România. O strategie asupra căreia există consens va stimula investițiile, iar odată consensul obținut, partidele politice trebuie să se angajeze să nu mai aducă modificări substanțiale acesteia.

Sănătate

10.1 Progrese înregistrate

În ultimii doi ani, s-au remarcat o serie de evoluții pozitive care au fost apreciate de membrii FIC.

GR a aprobat Strategia Națională pentru Sănătate (2014-2020) și Planul ei de Implementare. Pachetul de bază de servicii medicale introdus în 2014 reprezintă un pas înainte în îmbunătățirea sistemului de sănătate, chiar dacă va trebui să fie însoțit și de alte măsuri. GR a aprobat de asemenea Ordin interimar pentru Evaluarea Tehnologiei Medicale (HTA).

Lista medicamentelor compensate a fost parțial actualizată și în prezent conține 17 medicamente orfane noi și 23 medicamente inovative, dar protocoalele de prescriere încă nu sunt disponibile astfel încât noile medicamente să fie disponibile pacienților.

De asemenea, s-a înregistrat un progres care merită a fi notat, lista de așteptare pentru tratamente s-a redus, în special în domeniul oncologiei, ceea ce a condus la un acces mai bun al pacienților la serviciile medicale.

Procesul de informatizare al sistemului de sănătate românesc a continuat prin introducerea rețetelor electronice, cardul național de sănătate și dosarele electronice de sănătate.

10.2 Aspecte care necesită îmbunătățiri

Cu toate că există o nevoie profundă de reformare a sistemului de sănătate și în pofida declarațiilor publice ale guvernanților care au promis că o vor realiza, au fost înregistrate puține progrese în domenii importante. În general sistemul de sănătate nu este finanțat adecvat. Pacienții români nu au acces adecvat la medicamente din mai multe motive, unul dintre ele fiind lipsa resurselor bugetare. Această insuficiență a alocărilor bugetare pentru actualizarea regulată a listelor de medicamente compensate nu permite pacienților români același acces la medicamente precum cel al cetățenilor din alte țări ale UE.

În același timp, GR ar trebui să asigure o implementare totală și corectă a pachetului de bază pentru servicii medicale, împreună cu reintroducerea co-plății și o implicare mai mare a sectorului privat (ex. companiile de asigurări).

Pentru a avea o abordare coerentă a acestor probleme, predictibilitatea și stabilitatea trebuie să fie condiții premergătoare reformei sistemului de sănătate. Informatizarea infrastructurii sistemului de sănătate trebuie dezvoltată pentru a permite o mai bună monitorizare și o mai bună eficientizare a cheltuielilor (ex. registrele de pacienți, cardurile electronice) și în același timp trebuie utilizați indicatori de sănătate în procesul de luare a deciziilor.

GR ar trebui să îmbunătățească finanțarea și predictibilitatea programelor naționale de imunizare și ar trebui să asigure disponibilitatea permanentă a vaccinurilor pentru a diminua riscul de epidemii. Din cauza migrării semnificative a specialiștilor din sectorul de sănătate către țările occidentale, numărul doctorilor din România a scăzut, făcând accesul la serviciile medicale mult mai dificil.

Acest lucru afectează pe termen lung în mod direct sănătatea cetățenilor României. În plus, sistemul de sănătate românesc nu pune accent pe stilul de viață sănătos, pe prevenție sau pe diagnosticarea timpurie a bolilor, ceea ce duce la o diagnosticare târzie și creează o presiune pe sistemul de sănătate.

10.2.1 Finanțarea sistemului de sănătate

România alocă sistemului de sănătate sume mai mici decât alte țări din UE. Există o strânsă legătură între dezvoltarea socio-economică și investițiile pe care societatea le face în sănătate și educație. Așa cum am menționat, România se situează pe penultimul loc din 35 de poziții, în Indexul European al sistemelor medicale (EHCI) 2014. În timp ce alte țări europene au crescut în mod regulat cheltuielile lor pentru sănătate, în ultimii ani România a ajuns la limita de jos a clasamentului în ceea ce privește cheltuielile cu sănătatea pe cap de locuitor.

Ar trebui asigurat un nivel adecvat de finanțare pentru sistemul de sănătate (cu o creștere a ponderii din PIB la 6%) împreună cu o combinație eficientă între finanțarea publică și cea privată.

FIC admite că situația economică curentă dificilă a condus la restricții severe în bugetul de sănătate. Cu toate acestea, pentru a asigura servicii de sănătate de calitate pentru populație autoritățile române ar trebui să considere cheltuielile cu sănătatea o prioritate bugetară. GR ar trebui să aloce în mod gradual o pondere în creștere din PIB pentru sănătate până la 6% la sfârșitul anului 2016, cu un obiectiv clar de a atinge nivelul european în 2020 (în prezent de 8,75%).

Recomandări FIC

Contribuția pentru sănătate ar trebui colectată în mod mai eficient, iar baza contribuției ar trebui lărgită prin eliminarea excepțiilor.

Soluții alternative noi pentru finanțarea sănătății ar trebui identificate în special prin atragerea contribuțiilor private și a fondurilor europene în perioada de programare viitoare (2014-2020). Fondurile ar trebui transferate din bugetul de stat pentru a acoperi populația exceptată sau neasigurată, iar ceea ce este colectat din taxele sectorului farmaceutic (clawback) ar trebui realocat exclusiv către bugetul de medicamente.

Măsuri suplimentare sunt necesare a fi adoptate pentru a crește eficiența cheltuielilor în sistemul de sănătate prin dezvoltarea unor mecanisme de control și în același timp prin legalizarea plăților informale din sistemul de sănătate, prin introducerea unui sistem formal și transparent de co-plată care reflectă în mod corect costurile reale ale serviciilor medicale.

Ar trebui facilitat accesul la piață a companiilor private de asigurări prin introducerea deducerilor fiscale pentru primele de asigurare și prin acordarea de scutiri fiscale angajatorilor pentru cheltuielile efectuate cu asigurările private.

Mediul fiscal ar trebui îmbunătățit pentru a încuraja menținerea sau creșterea nivelului investițiilor străine în sectorul sanitar.

10.2.2 Taxa clawback

FIC a fost de acord cu introducerea taxei clawback ca o măsură fiscală provizorie. Cu toate acestea, au trecut mai mult de 5 ani de la introducerea sa, iar valoarea actuală a acestei taxe de clawback (25%), pe lângă taxele uzuale, transmite un puternic semnal negativ mediului de afaceri, constituind o provocare mai mare decât oricând. Predictibilitatea redusă a alocării bugetare pentru medicamente reprezintă o preocupare cheie.

Companiile farmaceutice se confruntă cu o provocare la calcularea contribuției viitoare de clawback, și, în consecință, la evaluarea impactului financiar, având în vedere lipsa bugetării multianuale în sectorul public. De asemenea, nivelul bugetului ar trebui să ia în considerare nevoile reale ale pieței. Producătorii de medicamente sunt singurii obligați la plata taxei, având în vedere că plătesc taxa de clawback și la marjele aferente distribuitorilor și farmaciilor.

Recomandări FIC

Autoritățile române ar trebui să ia în considerare posibilitatea renunțării la taxa de clawback atunci când condițiile economice vor fi mai bune, iar până atunci aceasta ar trebui revăzută pentru a o face mai predictibilă și mai echitabilă. Taxa de clawback ar trebui să excludă marjele aferente farmaciilor și angrosiștilor și ar trebui să se aplice la prețul de producător.

Fondurile atrase din contribuția de clawback ar trebui utilizate exclusiv pentru bugetul privind

medicamentele și ar trebui introdusă bugetarea multianuală pentru a crește predictibilitatea. Bugetul alocat pentru medicamente ar trebui reexaminat pentru a reflecta consumul de medicamente realizat în anul anterior celui pentru care se calculează taxa de clawback și consumurile spitalicești ar trebui excluse din calculul acestei taxe.

Pentru a crește transparența autoritățile din sistemul de sănătate ar trebui să permită unui audit independent al datelor la care se calculează clawback.

10.2.3 Acces corespunzător la medicamente

România ocupă penultimul loc, poziția 35, conform EHCI 2014, imediat deasupra Bosniei și Herțegovinei, fiind surclasată de Bulgaria și Serbia⁹. În ceea ce privește accesul la medicamente inovatoare, România se situează printre ultimele țări din Europa. Potrivit unui raport al Federației Europene a Asociațiilor din Industria Farmaceutică din 2011, „Patients’ W.A.I.T. Indicator”¹⁰, timpul mediu dintre data accesului la piață în UE și data „accesibilității” la nivel local a fost de 458 zile în România, una dintre perioadele cele mai mari de așteptare la nivelul UE.

Din 2008, România a făcut puține actualizări listei de medicamente compensate în cadrul sistemului de sănătate. De fapt, în prezent aproximativ 100 de medicamente și tratamente noi așteaptă să fie incluse pe lista de medicamente compensate de către GR. FIC salută adoptarea unei noi metodologii HTA, în 2014, și aprobarea pe lista de medicamente compensate a 17 noi medicamente orfane și a altor 23 de medicamente inovatoare. Cu toate acestea, chiar dacă cele 23 de medicamente au fost aprobate pe lista de medicamente compensate, în prezent lipsesc protocoalele de prescriere, făcând imposibil accesul pacienților la aceste tratamente. În plus, pentru alte zone terapeutice importante procedurile privind acordul cost-volum nu au început.

Recomandări FIC

Accesul pacienților români la tratamente inovatoare ar trebui să fie unul dintre subiectele cheie pe agenda publică¹¹.

Trebuie adoptate toate măsurile/legislația subsecventă pentru a face compensarea eficientă (ex. cost-volum, protocoale de prescriere)

Lista medicamentelor compensate trebuie să fie actualizată în mod regulat, de două ori pe an, conform legislației în vigoare, pentru a asigura pacientului român un acces adecvat la tratamentele inovatoare.

10.2.4 Sisteme IT moderne pentru sănătate

România, ca stat al UE, se aliniază viziunii europene globale cu privire la viitorul Sistemului de Sănătate. Din 2014, un sistem de sănătate informatic unic integrat este în curs de implementare SIUI (Sistemul Informatic Unic Integrat). Cu toate acestea, România se confruntă cu probleme semnificative în ceea ce privește infrastructura sistemului IT existent, din cauza desfășurării încă incomplete a proiectelor existente, a sistemelor eterogene curente de management a informațiilor din rețeaua furnizorilor de servicii medicale și a necesității integrării de noi Plătitori de Sănătate privați în Lanțul de Valori al Serviciilor de Sănătate.

E-rețeta - SIPE (Sistemul Informatic de Rețetă Electronică) – proiectul început în 2012 a devenit operațional în 2014 în conformitate cu regulamentul Casei Naționale de Asigurări de Sănătate (CNAS) pentru sectorul medical public și sectorul medical privat (sub rezerva unui acord de rambursare CNAS). Scopul SIPE constă în urmărirea înregistrărilor medicale ale unui pacient și în raportarea plăților și prevenirea fraudelor. În prezent, platforma gestionează rețetele compensate. Obstacolele majore se referă la un acces defectuos la Internet în zonele rurale și la mai multe actualizări care trebuiau efectuate la formularele de intrare, conducând la probleme de calitate a datelor. Acuratețea datelor sistemului ar trebui îmbunătățită în 2015 prin extinderea monitorizării asupra întregului proces de prescriere de rețete.

Raportare și e-facturare – proiect început în 2013 ca parte a extinderii sistemului SIUI. Acesta include o conexiune web a instituțiilor medicale în scopuri de raportare (inclusiv formulare de cheltuieli, facturi). Raportarea activității și facturarea corespunzătoare se vor face pe baza unor încărcări xml și zip (pe tipul de activitate) făcute de către furnizorii de servicii medicale.

e-Carduri de sănătate – proiectul a început în 2013 prin distribuirea cardurilor în septembrie 2014 și se va finaliza în aprilie 2015. Fără înregistrarea datelor medicale pe card, e-card de sănătate este folosit pentru accesarea serviciilor medicale și autentificarea pacientului. Începând cu mai 2015, folosirea e-cardurilor de sănătate va deveni obligatorie în România. Obstacolele majore includ întârzierea mai multor unități medicale de a achiziționa cititoarele de e-carduri de sănătate. Drept măsură de atenuare a acestora, CNAS a introdus aceste criterii ca fiind obligatorii pentru accesarea finanțării CNAS.

9. http://www.healthpowerhouse.com/files/EHCI_2014/EHCI_2014_report.pdf

10. <http://www.efpia.eu/documents/33/64/Market-Access-Delays>

11. http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lsa/145978.pdf

Registrul Pacienților – proiectul a devenit operațional în 2014 în sectorul public și ar trebui implementat progresiv. Acesta ar trebui să includă informații privind tratamentul medical, precum și informații personale cu privire la pacient în funcție de datele stocate pe e-cardul de sănătate.

Având în vedere raportul prezentat la Forumul eHealth din mai 2014 (proiect co-finanțat de Programul UE Cercetare & Inovare Horizon 2020), în Europa, la nivel de țară, au fost implementate aproximativ 651 de registre ale pacienților¹², pentru diferite boli, pe cele mai înalte poziții fiind Franța (130), Germania (115), Regatul Unit (70), Italia (70) și Spania (53). Din păcate, România are doar un singur registru de pacient funcțional în zona de artrită reumatoidă, alte registre fiind implementate, însă nu pe deplin operaționale. Sunt bine cunoscute rolul și importanța acestor instrumente de a asigura observarea cursului unei boli, de evaluare a rezultatelor clinice: eficacitate și siguranța tratamentului, evaluarea rezultatelor economice, ca și examinarea asocierilor dintre îngrijire și rezultate. Aceasta permite o mai bună informare în procesul de luare a deciziilor clinice.

Recomandări FIC

Este importantă susținerea dotării tuturor furnizorilor de servicii de sănătate cu capacități IT, și anume implementarea cititorului de card și utilizarea de către medicii de familie. Aceste măsuri simple de organizare pot permite utilizarea sistemelor informatice integrate de sănătate existente de către toți jucătorii lanțului valoric având rezultatele scontate. Programul de pregătire profesională și finanțarea achizițiilor ar putea fi avut în vedere cu această ocazie.

FIC recomandă extinderea SIUI cu înregistrarea și monitorizarea drepturilor individuale de a primi servicii medicale conform pachetului de bază anual de servicii medicale din Sistemul Informatic de Sănătate.

O altă recomandare vizează dezvoltarea e-rețetei pentru rețetele necompensate, ca și pentru folosirea în format electronic a concediilor medicale și trimerilor medicale (pentru spitalizare/investigații etc), dar și pentru a îmbunătăți colectarea tuturor datelor necesare pentru a evita fraudă și pentru a monitoriza în mod corect serviciile medicale incluse în pachetul medical de bază și/sau de servicii medicale complementare.

Ar trebui finalizată implementarea e-rețetei împreună cu e-factura și e-cardul pentru toți furnizorii de servicii medicale din sistemul public și privat și integrarea acestor informații în Registrul Pacientului (e-fișier).

FIC recomandă executarea obligației de raportare, integrarea și agregarea tuturor înregistrărilor medicale de la toți furnizorii de servicii medicale la un nivel individual adecvat de detaliere (consum, plată, drepturi de utilizator).

Subliniem importanța perimterii și extinderii interoperabilității și a schimbului de date către plătitorii de servicii de sănătate private cu privire la înregistrările medicale (drepturile și cheltuielile de sănătate), pentru a facilita plata serviciilor medicale și a medicamentelor în plus față de pachetul de bază.

Pentru zone terapeutice importante este nevoie de înființarea Registrului de Sănătate al Pacientului, pentru a se asigura evidența deciziilor bazate pe dovezi cu privire la îngrijirea medicală.

10.2.5 Autoritățile ar trebui să asigure existența unui număr adecvat de specialiști în cadrul sistemului de sănătate românesc

România se confruntă cu o criză majoră cauzată de lipsa de cadre medicale: în anul 2011, exista o medie de 2,5 cadre medicale la 1.000 de locuitori, comparativ cu media UE de 3,4¹³. Rata de migrație este de 9% față de media UE de 2,5%. În anul 2013, erau mai mulți medici care părăseau țara decât absolvenți noi, astfel încât este probabil ca situația să continue să se deterioreze.

PIB-ul României ar crește cu 6% în cazul în care starea de sănătate a forței de muncă din țară ar fi similară mediei UE. În schimb, acesta pierde aproximativ 18,6 miliarde euro (15% din PIB-ul pe anul 2010) din producția economică pe termen mediu spre lung, datorită stării precare de sănătate a populației României.¹⁴

Nivelul scăzut al accesului la personalul medical ca urmare a emigrației are un efect direct pe termen lung asupra sănătății cetățenilor români. Prin urmare, FIC consideră că este esențial ca

12. http://ehealth2014.org/wp-content/uploads/2014/06/Pres_Segolene_Ayme_14.00.pdf

13. Health at a Glance, 2014, OECD

14. Industria Farmaceutică din România: principalele tendințe și impactul asupra societății și economiei, Academia Română, Institutul de Prognostic Economică, februarie 2012

autoritățile să ia măsuri pentru a rezolva această problemă, având în vedere faptul că un mediu de afaceri sănătos depinde de o comunitate sănătoasă.

Recomandări FIC

În sistemul medical ar trebui introdusă plata în funcție de performanță. Numărul de locuri disponibile în Școlile Medicale ar trebui să fie echilibrat cu nevoile reale de sănătate ale populației. Personalul medical ar trebui separat de alți angajați din sectorul public în materie de politică salarială și ar trebui îmbunătățit accesul la dezvoltarea profesională continuă. Ar trebui recunoscută importanța socială a personalului medical și ar trebui consolidat rolul asociațiilor profesionale în reformarea sistemului de sănătate. Sistemul de sănătate poate fi reformat doar cu ajutorul specialiștilor din domeniu.

O mai bună instruire, o educație medicală continuă, indicatori de performanță superiori și procese de evaluare standardizate vor duce la rezultate mai bune cu privire la cadrele medicale, o imagine mai bună, respect și recunoaștere publică. Cu toate acestea, este nevoie de o alocare bugetară mai mare pentru salarii pentru a asigura păstrarea personalului medical.

Descentralizarea sistemului de sănătate publică va conduce de asemenea la un management mai întreprinzător al fiecărei instituții medicale și rate mai mari de reținere a resurselor umane. Se impune de asemenea elaborarea de către comitetele academice naționale de evaluare de criterii profesionale obligatorii, programe pe specialități și constituirea bazei pentru un proces de evaluare profesională mai exact și constant.

Ar trebui să se stabilească colaborări încrucișate între structurile academice române și străine pentru a oferi talentelor românești acces la cele mai înalte tehnologii și proceduri. Munca în echipă și cooperarea interdisciplinară ar trebui predate și căutate în fiecare fază a actului medical, devenind factori importanți în evaluarea performanțelor specialiștilor din domeniul sănătății și feedback-ul pacienților. Medicii care imigrează în România ar putea păstra echilibrul între intrările și ieșirile din sistem, cu condiția respectării standardelor de performanță și formare profesională.

10.2.6 Prevenția, educația pentru sănătate și promovarea sănătății – pilonii cheie pentru o societate sănătoasă

De la precedenta ediție a Cărții Albe nu s-au înregistrat modificări semnificative ale sistemului de sănătate din România în sensul prevenirii și detectării timpurii, ceea ce ar putea avea un impact major asupra sănătății publice. Alocarea totală a resurselor ar trebui să atingă un echilibru adecvat între serviciile medicale de recuperare, prevenirea bolilor și promovarea sănătății pentru a răspunde nevoilor actuale și viitoare din sectorul sanitar. Acest lucru a fost, de asemenea, recomandat de către BM în anul 2011: „În plus, recomandăm elaborarea tuturor politicilor din domeniul sănătății (programele intersectoriale de îngrijire preventivă a populației), inclusiv prin introducerea legislației care să reducă factorii de risc (de exemplu, majorarea accizelor pentru produsele din tutun și interzicerea fumatului în spații publice), campanii naționale de comunicare, intervenții preventive pentru populație și pentru persoane și programe pentru reducerea factorilor de risc extrem de răspândiți, intensificarea depistării timpurii a cancerului, vaccinarea, precum și creșterea monitorizării.”¹⁵

Strategia Națională de Sănătate 2014-2020 recent lansată stabilește reducerea incidenței bolilor netransmisibile prin programe de prevenire naționale, regionale și locale ca fiind unul dintre principalele obiective. Deși sunt avute în vedere trei direcții strategice, cele mai multe resurse sunt alocate pentru dezvoltarea în următorii ani a capacității cadrelor medicale primare, în timp ce celelalte două direcții - dezvoltarea capacității rețelei naționale de promovare a sănătății și sporirea cunoașterii și conștientizării în rândul populației - nu beneficiază de același nivel de resurse.

Dintre bolile care au cel mai mare impact asupra sănătății publice românești, numai cancerul este luat în considerare în mod special și cuprinzător. Alte boli netransmisibile importante, precum bolile cardiovasculare sunt abordate numai prin programe naționale de sănătate.

Cheia pentru obținerea unor rezultate de succes pe linia inițiativelor de prevenire și promovare a sănătății va fi dezvoltarea unor programe integrate, acoperind toate bolile cu o incidență mai mare.

O implementare eficientă a acestei zone strategice impune dezvoltarea la nivel central a unui concept unitar de promovare a sănătății, adaptat la specificul sistemului de sănătate românesc, care să acopere principalele teme și care să implice toate părțile interesate. Ar trebui clar definită o abordare structurată, bine definită, în care să fie incluse pe lângă școli și alte entități, precum

15. România Revizuire Funcțională Sectorul sanitar Raportul Final 28 aprilie 2011, Banca Mondială, Regiunea europeană și Asia centrală, pagina xix

comunitățile locale și locurile de muncă.

Recomandări FIC

Ar trebui dezvoltat un concept unitar și integrat de prevenire și promovare a sănătății la nivel central pentru a facilita punerea în aplicare a Strategiei Naționale de Sănătate 2014-2020. Conceptul ar implica toate părțile interesate și ar oferi mecanisme eficiente de monitorizare a performanțelor.

Ar trebui majorată finanțarea pentru dezvoltarea programelor strategice de prevenire și promovare a sănătății, în echilibru cu alocarea de resurse planificată pentru dezvoltarea capacității personalului medical primar.

FIC recomandă definirea unui sistem de stimulare pentru medicii generaliști pentru a fi implicați activ în programe de educație și de prevenire, inclusiv cele de vaccinare.

Ar trebui dezvoltate programe integrate de abordare a principalelor comportamente de risc (concentrându-se pe obiceiurile alimentare, consumul de tutun și alcool, exerciții fizice) pentru a promova un stil de viață sănătos.

Este important să fie alocate mai multe resurse pentru creșterea nivelului de educație pentru sănătate a populației României – în special în zonele rurale.

Nu în ultimul rând, FIC recomandă creșterea gradului de conștientizare asupra importanței prevenirii bolilor transmisibile.

Educație

11.1 Progrese înregistrate

Pentru continuarea modernizării economiei prin valorificarea resurselor umane la capacitate maximă atât mediul de afaceri din România cât și cel academic trebuie să înțeleagă care sunt oportunitățile și dificultățile macroeconomice, politice, sociale și culturale curente. Acest lucru nu este însă posibil în lipsa unei economii și a unui sistem educațional bazate pe schimbul de cunoștințe și implicarea socială a tuturor părților interesate (de la sectorul academic până la mediul de afaceri, de la sectorul public până la mass-media și societatea civilă).

În acest moment aproape 70% din locurile de muncă din România sunt generate în sectoare cu o valoare adăugată mică, o situație care are consecințe serioase pe termen mediu și lung: în ochii multor investitori România devine un loc al forței de muncă ieftine. Un studiu recent privind competitivitatea globală publicat de World Economic Forum arată că România are nevoie să își îmbunătățească nivelul competențelor practice și a pregătirii profesionale, în conformitate cu nevoile economiei.

Un punct central și problematic în sistemul educațional din România îl reprezintă sistemele de evaluare pentru profesori și studenți. În ultimii trei ani, rata de promovabilitate și de obținere a certificatelor de absolvire a ajuns la un nivel scăzut, sub 50%, și nu există indicii că acest procent se va îmbunătăți semnificativ în perioada imediat următoare.

Anul trecut, doar o instituție academică din România, Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca a intrat în topul Universităților de matematică din lume pe poziția 102 și pe poziția 81 a clasamentului celor mai bune universități din lume în studiul matematicii.

În ciuda infrastructurii deficitare România are potențialul să devină un centru regional al industriilor de creativitate și tehnologie a informației. Pași importanți au fost făcuți în această direcție în ultimii ani. Infrastructura IT existentă facilitează transferul de cunoștințe la standarde globale, fără bariere naturale.

Sistemul educațional din România se confruntă cu câteva dificultăți majore, printre care:

1. Standarde de selecție scăzute pentru pozițiile de profesori suplinitori. Conform legislației în vigoare, media minimă pentru ocuparea unui post de profesor suplinitor este de 5. În 2014 procentajul profesorilor care au intrat în sistemul educațional cu această medie a fost de peste 30%.
2. Standarde scăzute de admitere în învățământul superior. Foarte puține universități mai au un proces de admitere bazat pe examinarea candidaților.
3. Criterii de admitere inegale în instituțiile de învățământ superior. Conform metodologiei elaborate în anul 2014 atât elevii cu diplomă de bacalaureat, cât și cei fără, sunt acceptați. Această practică este discriminatorie, conduce la o evaluare incoerentă a performanței și afectează calitatea educației. Problema trebuie adresată urgent, având în vedere că rata de promovabilitate la Bacalaureat a fost de aproximativ 55% la nivel național în ultimii doi ani (2013 și 2014).
4. Sistemul educațional din România încă nu este adaptat la realitățile economice și acest lucru se observă în numărul mare de tineri absolvenți care își încep activitatea economică în

domenii sau sectoare unde nu au expertiză, dar pentru care s-au pregătit în decursul studiilor.

11.2 Aspecte care necesită îmbunătățiri

11.2.1 Legătura dintre Universitate și mediul de afaceri

Pentru că sistemul educațional și mediul de afaceri sunt interdependente este extrem de important să existe comunicare și colaborare permanentă între cele două sectoare astfel încât absolvenții să fie pregătiți pentru a intra pe piața muncii inclusiv din perspectiva acelor competențe practice care le pot crește șansele de angajare.

Recomandare FIC

FIC susține crearea unui *think tank* dedicat educării pentru angajare care să acționeze ca punct de legătură între mediul de afaceri, universități și alte părți interesate. Acest organism umbrelă ar putea să anticipeze și să analizeze tendințele pieței muncii și ar putea astfel propune măsuri adecvate problemelor identificate. Un asemenea organism poate fi depozitarul exemplarelor de bună practică și poate facilita pe termen lung alinierea între nevoile pieței muncii din România și opțiunile de carieră ale studenților și elevilor.

11.2.2 Îmbunătățirea legislației și a sistemului de evaluare

Comaniile din România au nevoie de predictibilitate în privința resurselor umane disponibile (în termen de volum și competențe) și să poată anticipa și influența tendințele în educație și legislația care o guvernează. Stagiaturile (internship) sunt de cele mai multe ori pasul intermediar între statutul de student și cel de angajat. Prin intermediul acestora, pregătirea preponderent teoretică din școală este compensată cu anumite competențe practice dobândite în timpul stagiului. Cu toate acestea nu există nicio reglementare legislativă a stagiaturii în România. Legea nr. 78/2014, recent adoptată, stabilește doar cadrul legal specific voluntariatului, în timp ce Legea nr. 258/2007 reglementează practica pentru elevi și studenți.

Recomandări FIC

Crearea unui cadru legal adecvat pentru stagiatură trebuie să constituie o prioritate, în opinia FIC. În același timp pentru a stimula această practică trebuie redusă povara fiscală a companiilor care oferă stagiaturi.

Pentru că sistemul educațional din România pune accent pe pregătirea teoretică și mai puțin pe aptitudinile practice sau sociale ale tinerilor, ar fi benefic ca aceștia să fie expuși contactului cu experți din mediul de afaceri. FIC recomandă crearea unui cadru legal care să permită experților din companiile private să predea în universități.

Ministerul Educației trebuie să implementeze un sistem de recrutare și formare pentru profesori bazat pe criterii de performanță și care să-i promoveze pe cei care sunt motivați și înclinați către o carieră în educație. Universitățile ar trebui să reintroducă examenul de admitere pentru a crește calitatea studenților și să studieze motivul pentru care aceștia aleg o anumită arie de studiu. În procesul de evaluare a performanței universităților, Ministerul trebuie să ia în considerare și procentul absolvenților acelei universități care și-au găsit un loc de muncă în domeniul pentru care s-au pregătit.

11.2.3 Universitățile și mediul de afaceri

Schimbarea paradigmei și investițiile în sistemul educațional din România pot deschide calea unei creșteri economice sustenabile.

Mediul de afaceri are resursele și expertiza necesară pentru a aduce împreună toate părțile interesate astfel încât curricula din sistemul educațional să reflecte nevoile curente și viitoare de pe piața muncii din România. Mediul de afaceri poate încuraja inițiativa și pregătirea practică a studenților prin investiții în proiectele care susțin microîntreprinderile și antreprenoriatul.

Comaniile din România au făcut deja pași importanți în direcția adaptării curriculei la nevoile din piață. Comaniile din domeniul IT au investit semnificativ în facultățile tehnice ale marilor universități din România, îmbunătățind procesul educațional. Studenții care beneficiază de aceste investiții se alătură mai târziu acestor companii mai bine pregătiți, justificând astfel investiția inițială.

Recomandări FIC

FIC recomandă o mai bună comunicare între universități și mediul de afaceri de-a lungul întregului ciclu academic. Este necesar să existe un proces strâns de cooperare în care să fie analizat contextul (oportunitățile și nevoile ambelor sectoare), să se stabilească programa școlară și metoda de predare care să ia în considerare și alte organizațiile relevante.

Programele de responsabilitate socială a corporațiilor în educație ar trebui să abordeze sistematic colaborarea fragilă dintre sistemul educațional și mediul de afaceri, inclusiv prin dezvoltarea de parteneriate strategice cu universitățile. Companiile ar trebui să creeze mecanisme care să faciliteze transferul de cunoștințe și să ofere mai multe stagiat-uri atunci când cadrul legal este clarificat.

Trebuie acordată atenție pregătirii interdisciplinare a tinerilor și abilității lor de a coordona proiecte pentru ca ei să fie mai bine pregătiți să se integreze pe piața muncii sau, de ce nu, să devină antreprenori.

11.2.4 Învățământul profesional

11.2.4.1 Creșterea reputației generale a școlilor profesionale

După căderea regimului comunist, sistemul de educație profesională a suferit un proces continuu de discreditare. Acest proces a fost generat de două cauze principale: - (i) declinul industriei grele din România după 1989 (care a rezultat în scăderea cererii de muncitori calificați) și (ii) mentalitatea preponderentă că o educație superioară este o condiție esențială pentru succesul profesional.

Revitalizarea industriei grele din România în ultimul deceniu a dus la creșterea semnificativă de locuri de muncă pentru muncitori calificați în marile zone industriale ale țării, însă mentalitatea publică nu s-a schimbat. Este necesară o schimbare a atitudinii publice astfel încât absolvenții școlilor elementare să fie orientați către o profesie onorabilă în industrie.

Recomandări FIC

FIC consideră că este nevoie de forță de muncă talentată și calificată în domeniul industrial și înțelege, în același timp, dificultățile întâmpinate de sistemul de educație profesională datorită percepției negative asupra sa. De aceea, FIC recomandă și susține efortul mediului de afaceri și al autorităților de a îmbunătăți imaginea educației profesionale din România.

Câteva dintre metodele prin care se poate îmbunătăți imaginea școlilor profesionale sunt:

- Vizite oficiale în școli din partea unor profesioniști din industrie, care pot prezenta copiilor și profesorilor poveștile succesului lor și drumul pe care l-au urmat;
- Campanii media vizibile care să promoveze educația profesională și avantajele ei;
- Sesiuni de prezentare în fabrici pentru profesori și părinți. Sesiunile se vor concentra asupra tehnologiilor noi și procedurilor de muncă folosite în industria grea, astfel încât să fie eliminate unele dintre preconcepțiile referitoare la un loc de muncă în industrie.

11.2.4.2 Relocarea școlilor profesionale în apropierea zonelor industrializate

Principalele centre de producție sunt amplasate în diferite locații din România și există o discrepanță puternică între zonele industrializate și cele mai puțin dezvoltate. Din punct de vedere geografic, sistemul industrial românesc este foarte eterogen.

Lucrurile nu au stat mereu așa, deoarece în timpul perioadei comuniste marile orașe erau industrializate și sursa principală pentru munca calificată era un sistem de învățământ profesional complex cu școli profesionale localizate în vecinătatea marilor fabrici. Unele fabrici nu au fost închise niciodată, continuând colaborarea cu școlile lor profesionale dar majoritatea au fost nevoite să se închidă (ex. Republica, IMGB, ARO, Tractorul etc.). În acest context, chiar dacă școlile profesionale care aparțineau acestor foști giganți industriali nu au fost închise, absolvenții lor nu pot fi integrați eficient în câmpul muncii. Pentru a rezolva această problemă este nevoie de o relocare a școlilor profesionale.

Recomandări FIC

FIC recunoaște importanța reorganizării sistemului de educație profesională și susține relocarea

școlilor profesionale în apropierea zonelor industrializate de astăzi. Există o evidentă discrepanță geografică între oferta și cererea de muncă pentru industria din România. Pentru companii nu este viabil economic să investească în școli profesionale care sunt situate la distanțe considerabile de centrele lor de producție.

GR trebuie să inițieze (cu sprijinul companiilor interesate) un plan de reorganizare pentru sistemul de educație profesională, luând în considerare nevoile curente și localizarea geografică a industriei.

11.2.4.3 Simplificarea procesului de înființare a unei specializări noi într-o școală profesională

Majoritatea companiilor interesate să colaboreze și să finanțeze școli profesionale au nevoi și cerințe specifice de la și pentru viitorii lor angajați – absolvenți ai acestor instituții. Programul actual nu acoperă întotdeauna nevoile curente și viitoare ale industriei și adeseori este necesară înființarea unei noi specializări în școlile existente, cu sprijin financiar de la companiile interesate.

Procesul legal de înființare a unei noi specializări este foarte complicat și birocratic, descurajând astfel multe companii.

Recomandare FIC

FIC recomandă modificarea cadrului legislativ, astfel încât acesta să permită investitorilor interesați să creeze noi specializări în școlile profesionale deja existente.

11.2.4.4 Consilierea în carieră în timpul școlii generale

Mulți tineri talentați nu sunt conștienți de talentul lor sau nu-l pot urma din cauze administrative, financiare sau sociale. Ca urmare foarte mulți dintre ei ajung să urmeze cariere care nu le sunt potrivite și fără nicio legătură cu aptitudinile lor practice. O astfel de situație duce la o satisfacție profesională redusă, la o prestație deficitară la locul de muncă și la o slabă integrare socială.

Recomandări FIC

Pentru a-i îndruma pe elevi către talentul lor și a-i convinge să-și urmeze pasiunea, FIC recomandă reintroducerea consilierii în alegerea carierei potrivite din timpul școlii generale. Consilierea trebuie să vizeze toate părțile interesate: copiii (prin identificarea talentelor lor), profesorii (instruiți să identifice aptitudinile copiilor) și părinții (cărora trebuie să li se explice cum își pot susține copiii). FIC recomandă introducerea unor teste specifice în clasele a VII-a și a VIII-a, care pot ajuta la identificare competențelor și aptitudinilor fiecărui elev.

11.2.4.5 Facilități fiscale pentru companiile care investesc în școli profesionale

În clipa de față există foarte puține facilități fiscale pentru companiile care vor să investească în dezvoltarea unor școli profesionale. Împreună cu celelalte obstacole birocratice amintite, lipsa facilităților fiscale descurajează asemenea investiții, ducând la o continuă degradare a sistemului de educație profesională.

Recomandare FIC

Guvernul trebuie să analizeze cadrul fiscal și legal în care se desfășoară activitatea școlilor profesionale și să identifice facilități fiscale pentru companiile dispuse să investească în sistemul de educație profesională. O astfel de facilitate ar putea fi scutirea de TVA a echipamentelor achiziționate pentru dotarea tehnică a școlilor profesionale.

Sectorul întreprinderilor mici și mijlocii

12.1 Progrese înregistrate

Sectorul întreprinderilor mici și mijlocii (IMM-urile) are un rol important în conturarea economiei europene, furnizând mai mult de două treimi din forța de muncă în sectorul privat și reprezentând un important factor de creștere economică.

În România, sectorul IMM-urilor reprezintă 99,7% din totalul numărului de întreprinderi, contribuind cu aproximativ 55-56% la PIB-ul României.

România se bucură de un potențial socio-politic semnificativ pe termen lung pentru dezvoltarea antreprenoriatului și IMM-urilor. IMM-urile reprezintă o importantă sursă de inovație și au o contribuție importantă la dezvoltarea economică a României.

Fiind membru UE, România implementează politicile europene pentru încurajarea și dezvoltarea IMM-urilor cum ar fi „Gândiți mai întâi la scară mică”: Prioritate pentru IMM-uri un „Small Business Act ” pentru Europa. România are un potențial important de dezvoltare a IMM-urilor în sectorul agroalimentar datorită procentului ridicat al populației rurale din țara noastră (46%).

12.1.1 Strategia GR pentru 2014-2020

Unul dintre progresele notabile înregistrate în ultimii doi ani a fost aprobarea în octombrie 2014 a Strategiei guvernamentale pentru dezvoltarea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii și îmbunătățirea mediului de afaceri din România-Orizont 2020.

Strategia se concentrează în principal pe două direcții:

- a) Crearea unor condiții propice IMM-urilor pe piața locală;
- b) Sprijinea IMM-urilor din România în abordarea cu succes a piețelor externe.

GR pune accentul pe dezvoltarea continuă a sectorului IMM-urilor în perioada următoare (2014-2020) prin măsuri strategice, alocând resurse publice importante și sprijinind prin diferite programe spiritul antreprenorial. Prin această strategie Guvernul și-a propus să încurajeze înființarea de noi IMM-uri și să le sprijine pe cele existente astfel încât să devină mai competitive și să își poată vinde produsele inclusiv pe piețe externe.

Strategia își mai propune ca în următorii ani să crească numărul de IMM-uri din România și să uniformizeze distribuția lor regională punând accent pe acele județe unde numărul de IMM-uri raportat la mia de locuitori este cu mult sub media europeană.

12.2 Aspecte care necesită îmbunătățiri

12.2.1 Mediul în care operează IMM-urile

IMM-urile din România au puncte tari și slabe specifice care necesită măsuri și politici specifice.

Deoarece noile tehnologii și globalizarea reduc importanța economiilor de scară în multe activități, posibila contribuție a firmelor mai mici este intensificată. Totuși, multe dintre problemele tradiționale cu care se confruntă IMM-urile din România – lipsa finanțării, dificultăți în exploatarea tehnologiei, capacități manageriale reduse, productivitate scăzută și obstacole legislative – se acutizează într-un mediu globalizat, bazat pe tehnologie.

Firmele mici din România trebuie să-și perfecționeze competențele manageriale, capacitatea de a aduna informații și baza tehnologică. GR trebuie să îmbunătățească accesul IMM-urilor la finanțare, infrastructuri informaționale și piețe internaționale.

FIC pledează pentru politici de guvernare și un cadru legal care vine în sprijinul dezvoltării IMM-urilor din România prin reglementări de ordin legal și financiar care să stimuleze antreprenoriatul și start-up-urile și creșterea acestora. Acesta este contextul în care GR a aprobat Strategia pentru sectorul IMM-urilor în octombrie 2014.

Recomandări FIC

FIC recomandă crearea de structuri noi la nivel local și regional în vederea sprijinirii înființării de noi IMM-uri, precum și sprijinirii structurilor de afaceri existente pentru a funcționa în mod eficient. Guvernul ar trebuie să sprijine cu expertiza modalitățile specifice structurilor de business existente sau să faciliteze înființarea de astfel de noi structuri (incubatoare, clustere) care ar trebui corelate în mod corespunzător cu Polii de Competitivitate finanțați din fonduri europene.

FIC consideră că este importantă încurajarea înființării, dezvoltării și funcționării rețelei de structuri de sprijinire a afacerilor care să ajute IMM-urile să profite de noi oportunități de afaceri (rețele de clustere, incubatoare, poli de competitivitate).

Este necesară integrarea spiritului antreprenorial ca parte cheie în curriculum la nivelul învățământului superior și o campanie pentru educarea publicului în privința terminologiei financiare. Trebuie dezvoltată cultura antreprenorială a studenților și pregătirea în domeniul financiar a profesorilor universitari.

12.2.2 Absorbția de fonduri europene în perioada de programare 2014-2020

Sectorul IMM-urilor are o pondere importantă în economia României și în mod corespunzător acest sector ar trebui să beneficieze de alocări considerabile din fondurile UE. În paralel cu o creștere a alocărilor sunt necesari anumiți pași pentru ca sectorul IMM-urilor să aibă o rată de absorbție mai mare în viitor. În perioada de programare 2007-2013 rata de absorbție în rândul IMM-urilor a fost foarte scăzută și acest lucru trebuie îmbunătățit.

Recomandări FIC

GR ar trebui să se asigure că diversele strategii care afectează IMM-urile sunt armonizate și nu au prevederi antagonice. Strategia Națională de Competitivitate a României, Strategia de Competitivitate a IMM-urilor și Planurile de Dezvoltare Regională ar trebui să fie toate aliniate la aceleași interese strategice naționale.

O serie de activități desfășurate de către autoritățile de management și organismele interioare ar trebuie externalizate către bănci, firme de consultanță sau entități private care pot oferi scheme de management integrate gratuite. În acest fel, IMM-urile ar putea accesa mai ușor fondurile UE. Un calendar multianual al tuturor programelor destinate IMM-urilor (europene sau naționale) ar trebui realizat, iar apelurile pentru proiecte ar trebui făcute publice în ultimele luni ale anului precedent. Trebuie să existe termene clare pentru evaluare proiectelor și semnarea acordurilor de finanțare. În acest fel, IMM-urile vor avea destulă vizibilitate pentru a-și planifica investițiile viitoare.

Este recomandată și extinderea utilizării instrumentelor financiare în conformitate cu practica UE, în completarea finanțării tradiționale bazate pe subvenții, împrumuturi, garanții și investiții de capital.

Un pas important ar fi reducerea și simplificarea procedurilor birocratice prin care IMM-urile trebuie să treacă pentru a aplica pentru fonduri europene. Întreaga documentație ar trebui standardizată, iar IMM-urilor nu ar trebui să li se ceară o documentație exhaustivă înainte de a avea certitudinea că finanțarea va fi aprobată.

12.2.3 Fond național de investiții pentru IMM-uri

IMM-urile românești, sunt în marea lor majoritate subcapitalizate și supra-îndatorate și se confruntă astfel cu costuri de finanțare ridicate chiar și atunci când prezintă date solide și au oportunități de dezvoltare. IMM-urile au nevoie de capital pentru a-și consolida operațiunile și pentru a se putea extinde.

Apare astfel oportunitatea înființării unui fond pe model de private equity care să ajute IMM-urile să își dezvolte afacerile. Cu atât mai mult cu cât foarte multe dintre acestea nu au implementat programe de creștere a valorii și profitului asemenea marilor companii.

Un fond dedicat IMM-urilor ar stimula crearea de locuri de muncă, transferurile de cunoștințe și ar crește în același timp valoarea companiilor locale.

Fondul ar trebui să își propună următoarele:

- Dezvoltarea de noi afaceri pentru expansiunea sau restructurarea unor IMM-uri existente
- Asistență tehnică și financiară pentru IMM-uri care doresc să își dezvolte și extindă afacerile
- Să ofere capitalizare directă sustenabilă pentru a se dezvolta susținut și eventual să faciliteze accesul IMM-urilor la alte tipuri de finanțări

Recomandări FIC

FIC recomandă înființarea unui Fond național de investiții pentru IMM-uri care să fie capitalizat din fonduri publice și private. Trebuie astfel create două entități: fondul în sine și managementul său. Managementul fondului trebuie să aibă o perspectivă asemănătoare unui fond pur privat și să pună accentul pe schimbări operaționale și pe crearea de valoare (prin stimularea management-ului companiilor, consiliul de administrație eficient, un proces de planificare detaliat, restructurare, inițiative pentru creșterea veniturilor și a cifrei de afaceri, platforme IT și alte tipuri de achiziții, etc.). Fondul trebuie să aibă o strategie bazată pe exit și nu ar trebui să își propună să facă investiții cu un orizont mai lung de 3 sau 5 ani.

Profiturile obținute de Fond ar trebui reinvestite în Fond. Fondul ar trebui să dezvolte parteneriate cu instituții financiare internaționale (BERD, IFC, BEI) dedicate dezvoltării sustenabile a piețelor emergente. Deși fondul poate fi capitalizat cu fonduri publice, managementul său ar trebui să fie privat și să aibă un mandat clar (similar cu Fondul Proprietatea).